

T.C.
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretimi Tezli Yüksek Lisans Programı

EDEBİ SANATLARIN ÖĞRETİMİNDE YARATICI DRAMA
ETKİNLİKLERİNİN ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ

Memiş ULUDAĞ
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Kenan Demir

Burdur, 2018

**T.C.
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretimi Tezli Yüksek Lisans Programı**

**EDEBİ SANATLARIN ÖĞRETİMİNDE YARATICI DRAMA
ETKİNLİKLERİNİN ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ**

**Memiş ULUDAĞ
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Kenan Demir**

Burdur, 2018

**BURDUR MAKÜ EĞİTİM
BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 18/10/2018 tarih ve 2018-257/18 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 23/11/2018 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Memiş Uludağ'ın "Edebi Sanatların Öğretiminde Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Öğrenci Başarısına Etkisi" konulu tez çalışması Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE :
(Tez Danışmanı)

Dr. Öğretim Üyesi Kenan DEMİR

ÜYE :

Dr. Öğretim Üyesi Murtaza AYKAÇ

ÜYE :

Doç. Dr. Hülya Yazıcı OKUYAN

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ...../...../..... tarih ve ...../..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

BİLDİRİM

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu taahhüt edip, tezimin kaynak göstermek koşuluyla aşağıda belirttiğim şekilde fotokopi ile çoğaltılmasına izin veriyorum.

[ ] Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

[ ] Tezim/Raporum sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

[ ] Tezimin/Raporumun ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Memiş ULUDAĞ

15.10.2018

Edebi Sanatların Öğretiminde Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Öğrenci Başarısına Etkisi

(Yüksek Lisans Tezi)

Memiş ULUDAĞ

ÖZ

Bu araştırmada, ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi kapsamında önemli bir yere sahip sanatlardan beşi olan, Teşhis, Teşbih, Cinas, Kinaye ve İstiare sanatlarının öğretim sürecinde yaratıcı drama etkinliklerinin öğrenci başarısına etkisi belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 öğretim yılı 1. döneminde Burdur ilinin, il merkezindeki bir Anadolu lisesinde öğrenim gören 11. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Kontrol gruplu, öntest-sontest deneysel desenin kullanıldığı bu araştırmada, iki deney ve bir kontrol grubu yer almıştır. Edebi sanatlar, deney 1 grubunda Drama ve Türk Edebi derslerinde bütüncül ve eşgüdümlü olarak; deney 2 grubunda yine bu sanatlar yalnızca Drama derslerinde ve kontrol grubunda ise ders öğretmeni tarafından kendi planlarına uygun olan öğretme-öğrenme süreçleri kullanılarak Türk Edebiyatı dersinde öğretilmiştir. Çalışma öncesinde kontrol ve deney grupları TEOG ve öntest puanları ile karşılaştırılmış ve grupların çalışmalara denk ve eşit bir şekilde başladığı belirlenmiştir.

Karma veri toplama sürecinin kullanıldığı bu araştırmanın nicel verileri, belirtke tablosu ve uzman görüşlerine göre geliştirilen açık uçlu ve kısa cevaplı sorulardan oluşan başarı testi ile elde edilmiştir. Nitel veriler ise deney 1 ve deney 2 gruplarındaki öğrencilere verilen yazılı görüş alma formu ile toplanmıştır. Başarı testi sonucunda elde edilen nicel verilerin frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma gibi betimsel istatistikleri belirlenmiştir. Bu verilerin normal dağılım göstermemesi ve varyanslarının eşit olmaması nedeniyle verilerin analizi için non-parametrik (parametrik olmayan) istatistiklerden Kruskall Wallis, Mann Whitney U ve Wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılmıştır.

Edebi sanatların, hem Türk Edebiyatı hem de Drama dersinde yaratıcı drama etkinlikleri ile birbirini destekleyecek şekilde işlendiği deney 1 grubu, bu sanatların sadece Drama dersinde yaratıcı drama etkinlikleriyle işlendiği Deney 2 ve aynı sanatların sadece Edebiyat dersinde işlendiği kontrol gruplarının başarıları karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda Edebiyat ve Drama derslerinin bütüncül ve eşgüdüm içinde işlendiği deney 1 grubunun başarısının, hem deney 2'den hem de kontrol grubundan anlamlı düzeyde daha fazla arttığı belirlenmiştir. Çalışma ile ilgili nitel veri sonuçlarına göre ise öğrenme, beceriler, yaratıcı drama ve sorunlar temaları altında birleştirilen görüşler çok büyük oranda olumludur. Her gruptan yalnızca birer öğrenci olumsuz görüş bildirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Edebi sanatlar, söz sanatları, yaratıcı drama, Türkçe öğretimi, Türk Dili ve Edebiyatı öğretimi,

Sayfa Adedi: 116

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Kenan Demir

The Impact of Creative Drama Activities on Student Success in the Teaching of Literary Arts

(Master Thesis)

Memiş ULUDAĞ

ABSTRACT

The aim of this research was to determine the effects of creative drama activities in the teaching process of the arts of Diagnosis, Rosary, Pun, Allusion and Metaphor, which are the five most important arts in the secondary Turkish literature course. The study group of the research has created 11th grade students who are studying at an Anatolian high school in Burdur province in the 1st period of 2017-2018 academic year. In this study using control group and pretest-posttest experimental design, two experiments and one control group were included. Drama and Turkish Literature lessons in literary arts, experiment 1 group are integrated and coordinated; the experiment was taught only in Drama classes in group 2 and in the control group using teaching-learning processes appropriate to their own plans by the course teacher. Before the study, control and experimental groups were compared with TEOG and pretest scores and groups were found to start equally and well with the studies.

The quantitative data of this research used in the mixed data collection process was obtained by the achievement test consisting of open-ended and short-answer questions developed according to the specification table and expert opinions. The qualitative data were collected by written opinion form given to students in experiment 1 and experiment 2 groups. Descriptive statistics such as frequency, percent, arithmetic mean and standard deviation of the quantitative data obtained as a result of the success test have been determined. Kruskal Wallis, Mann Whitney U and Wilcoxon signed rank test were used for non-parametric (nonparametric) statistics for the analysis of the data because these data were not normally distributed and their variances were not equal.

Experiment group 1, in which literary arts were taught to support each other with creative drama activities in both Turkish literature and drama lessons, compared the successes of experimental group 2 and control groups in which the same arts only worked in literary classroom. As a result of this comparison, it was determined that the success of the experimental group 1, in which the literature and drama courses were processed in a holistic and co-ordinated way, increased significantly both from the experiment 2 and from the control group. According to the qualitative data on the study, the opinions combined under the themes of learning, skills, creative drama and problems are very positive. Only one student from each group reported a negative opinion.

Keywords: Literary arts, rhetoric, creative drama, teaching Turkish, teaching Turkish Language and Literature

Page Number : 116

Supervisor: Assist. Professor, Kenan Demir

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans dönemini içeren bu zorlu süreçte, bir danışmandan ziyade bir yol gösterici, bir kandil misali yoluma ışık tutan Dr. Öğr. Üyesi Kenan DEMİR'e; bu seviyeye ulaşmamda katkısı olan Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nin tüm öğretim üyelerine, çalışmam boyunca yardımlarını esirgemeyen tüm idareci ve zümre öğretmenleri arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Tez dönemim boyunca her türlü zahmetime, eziyetime ve kahrıma sonsuz sevgi ve şefkati ile sabır gösteren hayat arkadaşım Nimet ULUDAĞ'a, çoğu zaman vaktinden çalmak zorunda kaldığım kıymetli oğlum Hamza Polat ULUDAĞ'a ve yaşam boyunca bana olan güvenlerinden bir an bile şüphe duymadığım değerli aileme teşekkürlerin en büyüğünü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
ÖZ.....	ii
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR	iv
KISALTMALAR.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	5
1.2.1. Alt problemler.....	6
1.3. Araştırmanın Amacı	7
1.4. Araştırmanın Önemi	7
1.5. Sayıtlar.....	8
1.6. Sınırlılıklar.....	9
BÖLÜM II.....	10
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	10
2.1. Kuramsal Çerçeve.....	10
2.1.1. Edebi Sanatlar.....	16
2.1.2. Edebi Sanatların Öğretimi	19
2.2. İlgili Araştırmalar	27
BÖLÜM III.....	31
YÖNTEM	31
3.1. Araştırmanın Modeli.....	31
3.2. Çalışma Grubu.....	32
3.3. Çalışma Öncesinde Grupların Eşleştirilmesi ve Denkleştirilmesi.....	34
3.4. Veri Toplama Araçları.....	36
3.5. Verilerin Analizi	38
3.6. Denel İşlemler (Deney Gruplarındaki Öğretme-Öğrenme Süreci).....	39
BÖLÜM IV.....	45
BULGULAR VE YORUM	45

4.1. Nicel Bulgular ve Yorumları	45
4.2. Nitel Bulgular ve Yorumları	49
4.3. Araştırmacının Gözlemleri	54
BÖLÜM V	57
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	57
5.1.Sonuç ve Tartışma	57
5.2. Öneriler	60
KAYNAKLAR	61
EKLER	66
ÖZGEÇMİŞ	116

KISALTMALAR

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

ÖSYM : Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi

TEOG : Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sınavı

YÖK : Yükseköğretim Kurulu

TABLolar DİZİNİ

<u>Tablolar</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1 Edebi Sanatların Tasnifi.....	13
Tablo 2 ÖSYM Sınavlarında Sorulan Edebi Sanatların Frekansları.....	15
Tablo 3 Öğretme Strateji, Yöntem ve Teknikleri.....	20
Tablo 4 Yaratıcı Drama Yönteminin Alt Teknikleri.....	26
Tablo 5 Araştırma Deseni.....	31
Tablo 6 DeneY ve Kontrol Gruplarının TEOG Puanları İle İlgili Betimsel İstatistikler.....	35
Tablo 7 Çalışma Öncesinde DeneY ve Kontrol Gruplarının TEOG Puanlarının Karşılaştırılması (ANOVA) Sonuçları.....	35
Tablo 8 Çalışma Öncesinde DeneY ve Kontrol Gruplarının Öntest Puanlarının Karşılaştırılması.....	36
Tablo 9 Gruplarda Edebi Sanatların Dersler Bazında İşleniş Şekli.....	42
Tablo 10 Grupların Başarı Testinin Ön ve Son Uygulamasından Elde Ettikleri Fark Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler.....	45
Tablo 11 Kontrol ve DeneY Gruplarının Ön-Sontest İlerleme Puanları Arasındaki Farkın Karşılaştırılması	46
Tablo 12 Kontrol ve DeneY Gruplarının Fark Puanlarının Karşılaştırılması	47
Tablo 13 Kontrol ve DeneY Gruplarının Fark Puanlarının Arasındaki Farkın Karşılaştırılması	48
Tablo 14 Öğrenme Temasına İlişkin Öğrenci Görüşlerinden Elde Edilen Kodların Sayısallaştırılması.....	49
Tablo 15 Yaratıcı Drama Temasına İlişkin Öğrenci Görüşleri	50
Tablo 16 Beceriler Temasına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	51
Tablo 17 Sorunlar Temasına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	52

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Şekiller</u>		<u>Sayfa</u>
Şekil 1	Okul Düzeylerine Göre Edebiyat Dersinin Temelleri ve Gelişimi	2
Şekil 2	Edgar Dale'nin Yaşantı Konisi.....	21
Şekil 3	Drama ve Türk Edebiyatı Derslerinde Kullanılan Strateji, Yöntem ve Teknikler.....	41
Şekil 4	Deney 1, Deney 2 ve Kontrol Gruplarının Türk Edebiyatı ve Drama Dersi Kazanımları	43

BÖLÜM I

GİRİŞ

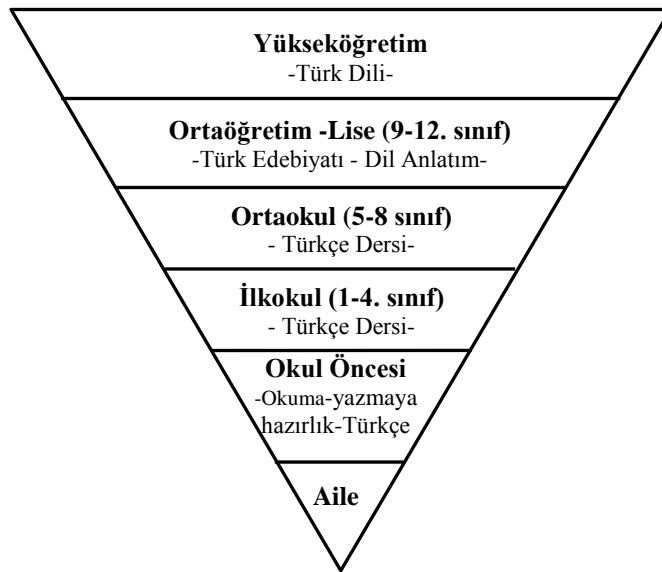
Bu bölümde araştırmaya temel teşkil eden problem durumu, problem cümlesi ve alt problemler ile araştırmanın amacı, önemi, sayılılar ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Bireyler, dolayısıyla da toplumlar, zaman içerisinde farklı yollarla edindikleri bilgileri bir sonraki kuşağa aktarmak için değişik yollar aramıştır. Eğitim de toplumların bu bilgi ve becerilerini bir sonraki nesle aktarmak için üzerinde yüzyıllardan beri hassasiyetle durdukları bir kavramdır. İlk dönemlerde avcılık, toplayıcılık gibi temel ihtiyaçlar üzerine düzenlenen eğitim; bireyin, toplumun ve bilginin daha karmaşık bir hal alması üzerine belli bir plana bağlanmış ve düşünürler tarafından eğitimle ilgili farklı görüş ve felsefeler üretilmiştir. Bireylere eğitim yoluyla hangi bilgilerin aktarılması gerektiği konusunda farklı görüşler ortaya çıkmış olsa da dil ve edebiyat eğitimi her dönemde önemli bir konuma sahip olduğu düşünülmektedir. eğitimi etkileyen başlıca dört temel felsefeden biri “İdealizm”dir. Demirel’e (2005) göre, bu felsefe üzerine inşa edilen Daimicilik (Prennisialism) akımı, büyük kitaplar (klasik eserler) eğitimini ön plana alarak evrensel sorun ve üstün insan niteliklerini edebiyat vasıtasıyla aktarmayı bir ilke olarak benimsemiştir. Bu anlayışla birlikte önemini daha da arttıran dil ve edebiyat eğitimi günümüzde Türk eğitim sisteminde de etkililiğini sürdürmektedir. Okul öncesinden yükseköğretime kadar eğitimin tüm kademelerinde dil ve edebiyat eğitimi Türkçe, Dil ve Anlatım, Türk Edebiyatı gibi farklı isimlerle anılsa da öğrencilerin zorunlu olarak almaları gereken dersler içerisinde olduğu görülmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2016a; 2016b; 2011c, 2017d; Yükseköğretim Kurumu [YÖK], 1981).

Türkçe ve edebiyat derslerinin temelini oluşturan dil eğitimi, resmi olarak okul öncesi dönemde başlamaktadır (MEB, 2016e). İlköğretim seviyesinde Türkçe, okuma, yazma dersleri adı altında öğretilirken; ortaöğretim seviyesinde ise Dil Anlatım, Türk Edebiyatı ile Türk Dili ve Edebiyatı dersleri kapsamında yer almaktadır. Düzeyleri her ne olursa olsun bu derslerin temel amacı bireyin hem kendisini ifade etmesini, hem de karşı tarafla sağlıklı iletişim kurabilmesini sağlamaktır. Bu temel amaçlar çerçevesinde bu derslerin temel hedefi, bireylere etkili iletişim için gerekli olan dinleme, konuşma, yazma, anlama, yorumlama gibi becerileri kazandırmaktır. Edebiyat dersi de ortaöğretim seviyesinde bu becerileri kazandırmak amacıyla kurgulanmış bir derstir.

Hammaddesi dil olan edebiyat, bir toplumun en temel ortak bağıdır ve bu bağı sağlayan en önemli etken ise dildir. Kırımlı İsmail Gaspıralı'nın da dil birliğinin aslında toplumun birliği olduğunu; bu birliktelikten yoksun olan toplumların dağılmaya maruz kalacağını ifade ettiği "Dilde, fikirde, işte birlik" sloganı bu açıdan önem taşır. Dil ve edebiyatla ilgili bütün derslerin doğru ve etkili bir şekilde öğretimi toplumun birlikteliğini sağlayan en önemli etkendir (Erol ve Demir, 2017). Dil ve edebiyatın bu etkin rolü dil öğretiminin okul öncesinden üniversiteye kadar planlı ve programlı bir şekilde yürütülmesi gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Her ne kadar dil öğretimi farklı dersler altında sürdürülse de bütün eğitim kademelerindeki en temel amacın, toplumun birleştirici bir ögesi olarak dili en etkili şekilde öğretmek olduğu söylenebilir.

Şekil 1. Okul düzeylerine göre edebiyat dersinin temelleri ve gelişimi

Şekil 1’de görüldüğü gibi edebiyatın temelleri ailede plansız bir şekilde başlayan ve doğal yollarla gerçekleşen dil öğretimi ile atılırken; okul öncesinde başlayarak daha planlı bir şekilde sürdürülmektedir. Eğitim sisteminde zaman ilerledikçe ve sınıf seviyeleri yükseldikçe edebiyatın temellerini kazandırmak ve güçlendirmek için birçok ders öğretim programı ve dolayısıyla dersler ortaya çıkmaktadır. Okul öncesi eğitimi ile örgün eğitim sistemine dahil olan çocuklar bu süreçte “Okuma yazmaya hazırlık” ve “Türkçe” gibi alanlarda eğitim alarak dil öğrenmeye devam etmektedir (MEB, 2016e).

Çocuklar ilkokula başladıklarında Türkçe dersi temel olmak üzere “Dinleme”, “Konuşma”, “Okuma”, “Yazma” ve “Görsel okuma ve görsel sunu” gibi alanlarda eğitimlerine devam etmektedir (MEB, 2016a). Bu ders ve öğrenme alanları vasıtasıyla edebiyatın temellerinin güçlendirildiği ilkokuldan sonra öğrenciler zorunlu olarak 5-8. sınıflar olan ortaokullarda bu eğitimlere yine Türkçe dersi altında; “Okuma”, “Dinleme/izleme”, “Konuşma”, “Yazma” ve “Dil bilgisi” öğrenme alanlarıyla sürdürmektedir (MEB, 2016b).

Okul öncesi, ilkokul ve ortaokulda Türkçe dersi ve ilgili öğrenme alanları ile temeli atılan ve gittikçe gelişen edebiyat öğretimine; lise (ortaöğretim) sürecinde Türk Edebiyatı, Dil anlatım gibi derslerle devam edilmektedir. Bu düzeyde öğrencilerin zorunlu olarak alması gereken Türk dili ve edebiyatı dersi “Okuma (Metni anlama ve yorumlama)”, “Yazma” ve “Sözlü İletişim (Konuşma ve dinleme)” öğrenme alanlarından oluşturulmuştur (MEB, 2017c). Yükseköğretimin tüm yüksek okul ve fakültelerinde iki eğitim-öğretim dönemi zorunlu olmak üzere Türk Dili dersi okutulmaktadır (YÖK, 1981).

Okul öncesinden yükseköğretime kadar bütün eğitim düzeylerindeki dile dayalı öğretim derslerinde ne öğretileceği, nasıl öğretileceği, öğretme-öğrenme sürecinde hangi model, strateji, yöntem, teknik vb. kullanılacağı, bu süreçte hangi öğretim araç-gereçlerinin işe koşulacağı ve değerlendirmenin nasıl yapılacağı, derslerin öğretim programları tarafından belirlenmiştir. Okulöncesi dönem için bakanlık tarafından hazırlanan öğretim programında “Öğrencilerin Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak” hem bir amaç hem de bir temel ilke olarak yerini almıştır (MEB,2016a:8). Bu seviyede, dil eğitimi etkinlikler yolu ile gerçekleştirilmektedir. Öğretim programında bu etkinlikler şu şeklide ifade edilmektedir:

“Tekerleme söyleme, parmak oyunu oynama, şiir okuma, bilmece sorma, sohbet etme, resimli kitap okuma, öykü anlatma, taklit oyunları, dramatizasyon (canlandırma), öykü tamamlama, öykü oluşturma, öyküyü tekrar anlatma, öyküyü resimlendirme, resimlerden öykü oluşturma gibi etkinliklerdir. Resimli öykü okuma çalışmalarında eğitimciler, öykü sonunda çocuklarla sohbet ederek öyküdeki ana olay, karakterler, öyküyü oluşturan sorunlar, giriş, gelişme ve sonuç hakkında sorular sorabilirler (MEB, 2016a:22).”

İlköğretim seviyesinde 1-8. Sınıflar Türkçe dersi öğretim programı ise dinleme, konuşma, okuma ve yazma temel kazanımları üzerine kurgulanmıştır. Dil öğreniminin doğrusal bir faaliyet olmadığına değinilen programda öğrencilerin bireysel farklılıkları ve hazırbulunuşluk düzeylerinin önemine değinilmiştir. Bunun yanında öğrencilerin eğitim sürecine aktif olarak dahil edilmeleri ve öğrendiklerini sosyal ve çevresel durumlarla ilişkilendirmenin önemi üzerinde durulmuştur (MEB, 2018f:8).

Ortaöğretim seviyesinde ise daha önceki yıllarda dil ve edebiyat eğitimi “Dil ve Anlatım”, “Türk Edebiyatı” şeklinde isimlendirilerek iki farklı ders altında verilmekte iken aşamalı olarak bu iki ders birleştirilmiş ve Türk Dili ve Edebiyatı ismini almıştır. Dönemler, seviyeler, düzeyler ya da derslerin isimleri her ne kadar değişiklik gösterse de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından dil ve edebiyat eğitimi en üst seviyede önemsenmiştir. Öğrenmelerin daha kalıcı hale gelmesi için öğrenci merkezli olan ve öğrenciyi de mutlak surette sürece dahil eden programlar oluşturulmuştur. Programların bu şekilde düzenlenmesine rağmen; Maden (2011), Güven (2012) ve Koç (2013) gibi araştırmacıların çalışmaları, programların uygulayıcısı konumunda olan öğretmenlerin daha çok öğretmenin merkezde olduğu eğitim anlayışını büyük oranda devam ettirdiklerini göstermektedir. Oysaki hazırlanan tüm öğretim programları öğretmenlere bu konularda rehberlik yaparak edebiyat konularının nasıl işleneceğini, hangi öğretim strateji, yöntem ve tekniklerinin kullanılacağı vb. süreçleri örneklendirmiştir. Örneğin Türk Edebiyatı dersi öğretim programı incelendiğinde öğretim sürecinin; önce kazanım ve etkinlikler aracılığıyla kavratılması daha sonra ise günümüz metinleri ile karşılaştırma, değerlendirme, yorumlama beceri ve alışkanlıklarını kazandırma sırası izlenerek yapılması gerektiği ifade edilmiştir (MEB, 2017c). Tüm bu kanıtlar çerçevesinde Milli Eğitim Bakanlığı'nın dil öğretimine ne derece önem verdiğinin bir göstergesi olarak; okuma-yazmaya hazırlık, Türkçe, Edebiyat, Dil ve Anlatım gibi derslere ve

bu derslerde yer alan öğrenme alanlarına bütün eğitim kademelerinde yer verildiği ve bu derslerin öğretim programlarının hazırlandığı görülmektedir.

Hazırlanan bu programlardan birisi de liselerde öğretilen Türk Dili ve Edebiyatı dersi öğretim programıdır. Bu programın temel kazanımları “Okuma”, “Yazma” ve “Sözlü İletişim” olarak hazırlanmıştır. Bu kazanımlara ulaşmanın bir aracı olarak şiir, roman, hikâye, tiyatro gibi sanatsal türler ile bilgilendirici metinler seçilmiştir. Konu ile ilgili olarak 2017 yılında bakanlık tarafından hazırlanan ders programının genel amaçlarından birisinin de metinden hareketle okuduğunu anlamak ve eleştirel düşünme özelliği kazanabilmek olduğu belirtilmiştir.

İlk aşama olarak bu metinler okunarak ve karşılaştırılarak özellikleri öğrenciler tarafından belirlenir; daha sonraki aşamada ise öğrencilerden özgün metinler oluşturmaları istenir. Gerek okuma gerekse de yazma etkinlikleri göz önünde bulundurulduğunda metinlerdeki edebi özellikler ve sanatsal öğeler önemli hale gelmektedir; çünkü edebiyat başlı başına bir sanat dalıdır ve edebi metin olarak anılan kavramın temelinde, sanat ve sanatçı bakış açısı yer almaktadır (Karalioğlu, 1964, akt. Coşar, 2005). Bu sebeple “Edebi Sanatların Öğretimi” edebiyatın temel başlıklarından birisi haline gelmektedir. Edebiyat için ne derece önemli olduğunu vurguladığımız edebi sanatların ve diğer kazanımların tek bir öğretme yaklaşımına bağlı kalınmadan; öğrenci merkezli ve farklı yaklaşım ve stratejilerin bir arada kullanılarak öğretilmesinin program tarafından önemli bir husus olarak ele alındığı söylenebilir.

Tüm bu bahsedilen özellikler dikkatle incelendiğinde, ülkemizde ve dünyada edebiyat dersinin öğrenci eğitimindeki yeri önemli bir konumdadır. Bu çalışmada, edebiyat dersinin temel ve önemli konularından biri olan edebi sanatların öğretiminde, öğrenci merkezli bir öğretme yöntemi olan yaratıcı drama etkinliklerinin etkili olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki problem ve alt problemlere yanıt aranmıştır:

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problemini; “Edebi sanatların öğretmen anlatımına dayalı yapıldığı kontrol grubu öğrencilerinin başarıları ile bu sanatların yaratıcı drama etkinlikleriyle

yapıldığı deney grubu öğrencilerinin başarıları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır?” sorusu oluşturmuştur.

1.2.1. Alt problemler. Bu çalışmada, problem cümlesine bağlı olarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Kontrol ve deney gruplarının ön-son test puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır?

a. Edebi sanatların edebiyat ve drama dersinde bütünleştirilerek işlendiği deney 1 grubunun ön-sontest puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır?

b. Edebi sanatların yalnızca drama dersinde işlendiği deney 2 grubunun ön-sontest puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır?

c. Edebi sanatların öğretmen anlatımına dayalı yapıldığı kontrol grubunun ön-sontest puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır?

2. Kontrol ve deney gruplarının fark puanları (erişi) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır?

a. Edebi sanatların edebiyat ve drama dersinde bütünleştirilerek işlendiği deney 1 grubunun fark puanları ile edebiyat ve drama dersinde işlendiği deney 2 grubunun ilerleme puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır?

b. Edebi sanatların edebiyat ve drama dersinde bütünleştirilerek işlendiği deney 1 grubunun ilerleme puanları ile edebiyat ve drama dersinde işlendiği deney 2 grubunun ilerleme puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır?

c. Edebi sanatların yalnızca drama dersinde işlendiği deney 2 grubunun ilerleme puanları ile edebiyat ve drama dersinde işlendiği deney 1 grubunun ilerleme puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır?

3. Edebi sanatların yaratıcı drama etkinlikleriyle uygulandığı deney 1 ve deney 2 grubu öğrencilerinin öğretme-öğrenme sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Farklı öğretim basamaklarında Türkçe, Dil ve Anlatım, Türk Dili ve Edebiyatı vb. şekillerde yer alan dil ve edebiyat eğitiminin temel amacı, öğrencilerin dil becerilerini mümkün olan en üst seviyeye ulaştırmaktır. Bu noktadan hareketle araştırmanın amacı ise ortaöğretim edebiyat dersi kapsamında yer alan “yazma, okuma, anlama ve anlatma” gibi becerilerin gelişmesini sağlayan; Teşhis (Kişileştirme), Teşbih (Benzetme), Cinas (Ündeşleme), Kinaye (Değınmece) ve İstiare (Eğretileme) gibi sanatların öğretim sürecinde yaratıcı drama etkinliklerinin öğrenci başarısına etkisini belirlemektir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Konuşma (anlatma), dinleme (anlama), okuma ve yazma günlük hayatın vazgeçilmez öğeleri olup her biri iletişimin temel unsurlarıdır. Birbirleriyle sağlıklı iletişim kurabilen bireylerin, daha sosyal, girişken ve etkin olabilecekleri kaçınılmaz bir gerçektir. Bu noktadan hareketle belirtilen beceriler MEB tarafından da önemsenmiş ve okulöncesinde “Dil Becerileri”, ilköğretimde “Türkçe” ve ortaöğretimde “Edebiyat-Dil anlatım” adı altında programlaştırılmıştır. Bütün düzeylerindeki bu programların ortak hedefleri ise öğrenenin dil becerilerini geliştirmek, metinleri gerektiği gibi anlayıp açıklayabilmesini sağlamak ve özgün ürünler ortaya koymalarının önünü açmak şeklinde özetlenebilir. Belirtilen bu amaçların ortak noktası ise, öğrencilerin dilin tüm bileşenlerini bir arada kullanarak dilde edebi seviyeye ulaşmalarını sağlamaktır. Dilin edebi seviyeye ulaşması ise sıradanlıktan kurtularak sanatlı bir ifadeye bürünmesiyle gerçekleşir. Dile edebi kimliği kazandıran sanatlı söyleyişi sağlayan ise edebi sanatlardır.

Dil ve edebiyat derslerinin önemli bir bölümü olan edebi sanatlara, gerek öğretim programlarında gerekse de üniversiteye giriş sınavlarında geniş bir şekilde yer verilmesi, bu konunun önemini ortaya koyması bakımından değerlidir. Bu açıdan bakıldığında programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin edebi sanatların öğretimini önemsemeleri gerekmektedir. Ancak Aktaş (2004), Odabaşı, Savaş ve Nuhoğlu (2013), Coşar (2005) ve Emiroğlu (2012) gibi araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalarda edebi sanatların öğretiminin etkili ve kalıcı olarak öğrenilmesini sağlamanın zor olduğu belirlenmiştir.

İnsan ilişkilerin niteliğini belirleyen edebi sanatların daha etkili ve dolayısıyla daha kalıcı öğretilmesi için, öğrenci merkezli öğretim yolları kullanılmalıdır. MEB (2011) buna dayalı olarak öğretim programlarında yapılandırmacı anlayış ve öğrenci merkezli öğretim süreçlerinden bahsetmektedir. Buna rağmen gerek Türk Edebiyatı gerekse de Dil ve Anlatım derslerinde öğretmenlerin öğretme-öğrenme süreçlerinde giriş, süreç ve değerlendirme etkinliklerinin yeterli düzeyde gerçekleştirmedikleri ortaya konulmuştur (Uludağ, 2018).

Yaratıcı drama bu bağlamda öğrenci merkezli olması, eğlenerek öğretmesi, ekip ruhunu sağlaması gibi özellikler açısından öğrenciyi merkeze alan bir yöntemdir (Üstündağ, 2002:95). Bu noktadan hareketle edebi sanatların öğretiminde programın önerdiği tüm özellikleri bünyesinde barındıran yaratıcı drama, edebi sanatların öğretiminde bir yöntem olarak kullanılmıştır. Ağırlıklı olarak ortaöğretim seviyesinde detaylandırılan ve öğretim sürecinde öğrenciler tarafından anlaşılması ve hatırlanması bakımından zorluklar yaşanan bu konunun daha eğlenceli ve dikkat çekici bir şekilde öğretilmesi, öğrenci motivasyonu açısından önemlidir. Bu motivasyonun sağlanması ve yaratıcı drama etkinliklerinin kullanılmasının yanı sıra çalışmanın eylem araştırması şeklinde düzenlenmesi sayesinde bizzat araştırmacının da bir öğretmen olarak işin içinde olmasının, tüm “Türkçe” ve “Türk Dili ve Edebiyatı” öğretmenlerine katkı sağlaması beklendiğinden araştırmanın ayrı bir öneme sahip olduğu düşünülmektedir.

1.5. Sayıtlar

1. Öğrencilerin çalışmalarla ilgili genel olarak takındıkları olumlu tutum ve işbirliğine olan yatkınlıkları sebebiyle, yazılı olarak alınan görüşlerini gerçekçi ve samimi şekilde ifade ettikleri,
2. Araştırma sürecinde kontrol edilemeyen değişkenlerin aynı okulda bulunan deney ve kontrol gruplarını benzer şekilde etkilediği kabul edilmiştir.
  - a) Öğretmenlerin birbiri ile süreci etkileyecek düzeyde etkileşime girmediği,
  - b) Tüm gruplardaki öğrencilerin süreci etkileyecek düzeyde etkileşime girmediği varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu çalışma;

1. 2017-2018 eğitim öğretim yılı birinci (güz) dönemi, Burdur il merkezinde bulunan bir Anadolu lisesinin 11. sınıf öğrencileri ile,
2. Edebiyat dersi öğretim programında yer alan ve Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) sınavlarında en çok sorunun sorulduğu benzetme, kişileştirme, istiare, kinaye ve cinas sanatlarıyla sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

İnsan, sürekli bir şeyler arzulayan ve bu arzularının neticesinde de ihtiyaçları sürekli olarak farklılık gösteren bir varlıktır. Beslenme, barınma, güvenlik gibi temel ihtiyaçların giderilmesi ile her birey sevmeye, sevilme, başarma, estetik gibi daha üst ihtiyaçlara yönelerek bu ihtiyaçlarını gidermeye yönelir. Bu ihtiyaçların nasıl giderileceğinin bilgisini kazanmada eğitim en demokratik ve barışçıl yollardan biridir. Bu anlayıştan hareketle Maslow (1943), eğitim-öğretim aşamalarının ihtiyaçlara göre planlanması gerektiği ve eğitim kurumlarının bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda farklı eğitimlere yönelmesi gerektiğini belirtmiştir.

İnsanın en temel ihtiyaçlarından bir tanesinin de duygu, düşünce istek ve arzularını karşı tarafa aktarma ihtiyacı olduğu söylenebilir. Bu aktarımların sağlanması için değişik yollar mevcuttur. Yazma, okuma, anlama, anlatma, sanatsal bir ürün ortaya koyma vb. yollar ile bu ihtiyaçlar giderilebilir. İnsanın içindekileri dışa vurma ihtiyacını, edebiyatımızın önemli isimlerinden Sait Faik Abasıyanık (2016:51) “Haritada Bir Nokta” isimli hikâyesinin sonunda şu cümlelerle aktarır: “Kalemi yonttum. Yonttuktan sonra tuttum öptüm. Yazmasam deli olacaktım.”

Açıklamalardan da anlaşılacağı üzere insanın karşı tarafla herhangi bir biçimde iletişime geçmesi bir temel ihtiyaçtır ve bu ihtiyacı gidermenin önemli yollarından birisi de dildir. Dilin etkili kullanılması ise eğitim kurumlarında Türkçe, Türk Edebiyatı, Dil Anlatım gibi dersler yoluyla yapılmaktadır. Tüm bu eğitimler neticesinde de gerek sözlü gerekse de yazılı olarak birçok ürün ortaya konulmuştur. Bu tip ürün ve metinlerin daha başarılı bir şekilde üretilmeleri ve okuyucu tarafından daha iyi bir şekilde anlaşılması için de eğitimin planlı bir biçimde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Böylelikle edebiyat eğitimi hem ülkemiz hem de birçok farklı ülkenin okullarında zorunlu dersler kapsamında okutulan bir ders olarak yerini almıştır. Edebiyat eğitiminin temeli ailede verilen anadil eğitimiyle birlikte başlar; çünkü

edebiyatın hammaddesi dildir. Konuşma, ifade etme, anlama yorumlama gibi becerilerin temeli ailede atılır; ancak okullarda bu eğitim daha planlı hale gelir. Bu açıdan bakıldığında okulöncesi eğitimden başlayan bu süreç üniversite sıralarına dek uzanır. Düzeyler bazında farklı isimlerle anılsa da, okul öncesi dönemde “Okuma Yazma Etkinlikleri”, ilköğretimde Türkçe dersleri edebiyat bilgisinin temellerinin atıldığı dönemlerdir. Ortaöğretimde ise Dil ve Anlatım ile Türk Edebiyatı dersleri edebi bilgilerin tamamen verildiği derslerdir. Üniversite düzeyinde ise her öğrencinin zorunlu olarak gördüğü Türk Dili dersleri edebiyatın kollarından birisidir. Bunun yanı sıra Türkçe Öğretmenliği, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği ile Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde edebiyat derslerinin tüm öğretim süresi boyunca zorunlu dersler kapsamında olduğu görülmektedir. Tüm düzeyleri kapsayan bu derslerin öğretim programlarının temel amaçlarının edebiyatın ne olduğu, edebi dönemlerin özellikleri, okuma, yazma, dinleme, sözlü iletişim ve metinler ile ilgili bilgilerle başlayarak özgün eserler ortaya koymaya kadar uzandığı söylenebilir.

Edebiyat eğitiminin temelinde edebiyatın ne olduğu ve nasıl algılandığı sorusu yatar. Edebiyat, Aytaç’ın (2009) “Malzemesi dil, kaynağı yaşantılar ve hayal gücü olan bir yaratıcılık, başka bir deyişle bir sanat dalıdır.” tanımından yola çıkarak kısaca dilin sanatlı kullanılması olarak ifade edilebilir. İlk insandan itibaren herkes sözlü ya da yazılı olarak bir şeyleri anlatma ihtiyacı hissetmiştir. Bundan dolayıdır ki gerek bilinçli, gerekse de bilinçsiz bir biçimde her insanın edebiyatla yolu kesişmektedir. Başlangıçta insanlar sadece iletişim kurabilmek için dili ve sözcükleri kullanırken, zaman boyunca birçok alanda yaşanan gelişmeler dilleri etkileyerek daha karmaşık hale gelmesine sebep olmuş ve sade anlatım toplumlara yeterli gelmeyince, sözün etkinliğini arttırmak amacıyla “söz ile sanat yapma” anlayışı doğmuştur. Dili sanatlı kullanmanın önemini Coşkun (2007:9): “İnsan nasıl konuşma yeteneği sayesinde diğer canlılardan ayrılırsa, bu yeteneğini kullanma becerisiyle de diğer insanlardan ayrılır.” şeklinde açıklar. Bu noktadan hareketle edebiyatın, edebi eser veya edebi metinlerin temelini sanatlar oluşturur. Edebiyatımızın farklı dönemlerinde biçimsel ve içeriksel olarak değişik özellikler görülmüş olsa da sanatlı söz söyleme anlayışının sözlü edebiyat döneminden beri kullanıldığı söylenebilir. Külekçi (2003), Söz ya da yazı ile sanat yapma ihtiyacını Tarlan’ın “Sanat bir ruhî ihtiyaçtır.” ifadesiyle vurgulamıştır. Bu ihtiyacın sonucunda da sözü daha güzel hale getirmek, başkalarından farklı anlamlar ifade etmek için sözcüklerle adeta anlam oyunları

oyunarak edebi sanatlar oluşturulmuştur. Kaplan (1984), edebi sanatların ortaya çıkışının nedeni, sanatçıların içinde yaşadıkları âlemden memnun olmayışlarına bağlar. Hangi sebeple ortaya çıkmış olursa olsun, Kocakaplan (1992), Dilçin (1995), Odabaşı (2013), Külekçi (2003), Coşar (2005), Kaplan (1984), Coşkun (2007), Aktaş (2004) gibi önemli araştırmaların görüşlerinden yola çıkarak edebi sanatların edebiyatın temelini oluşturduğu söylenebilir. Bu bağlamda sanatlardan yoksun bir edebi metnin; kıyafeti olmayan bir insana benzetilmesi mümkündür; çünkü nasıl ki bir insanın süsü kıyafetleri ise; bir edebi metnin süsü de edebi sanatlardır. Bu yüzden edebiyatın daha iyi anlaşılabilmesi ve metinden üst düzey haz alınabilmesi için edebi sanatların tanınmasının bir zorunluluk haline geldiği ifade edilebilir.

Türk Dil Kurumu (2018) tarafından “Edebiyatta anlatımı zenginleştirmek, renklendirmek ve daha çarpıcı bir duruma getirmek için temelde benzetme esasına dayalı söz ve manaya bağlı anlatım inceliği ve özelliği” şeklinde tanımlanan edebi sanatları tanıtmak için birçok eser kaleme alınmıştır. Bu eserlerde farklı tasnifler mevcut olsa da genel olarak edebi sanatlar “Mecazlar”, “Anlamla İlgili Sanatlar” ve “Özle İlgili Sanatlar” olarak üç grupta incelenir (Külekçi, 2003). Dilçin (1995), bu üç grup altında 48 edebi sanatla ilgili bilgi verirken; Külekçi (2003) ise edebi sanatları dört grupta toplar ve toplam 66 sanattan söz eder.

Tarlan ise kendine özgü tasnifinde 37 edebi sanatı açıklar; zeka hüneri olarak ele alınan sanatları söz sanatı olarak kabul etmez (Saraç,1999). Yazarın kabul etmediği bu sanatlar daha çok Arap alfabesinde yer alan ve Osmanlı Türkçesi döneminde kullanılan harflerin noktalı ya da noktasız olanları ile oyunlar yapılmasına yönelik mühmel, mu’cem, hayfa gibi nadir kullanılan ve pek örneği bulunmayan sanatlardır. Coşkun (2007), edebi sanatları bazı nazım türlerini ve kendi teklif ettiği sanatları da ekleyerek beş grupta tasnif eder. Edebi türler ve kendi teklifi haricinde ise 63 sanat saymıştır. Soysal (1998); Garcin, Rückert, Gibb, Andrews gibi yabancıların tasniflerine de yer verdiği kitabında bir de kendine ait tasnif oluşturmuştur.

Bu açıklamalar sonucunda en fazla sanattan bahseden kişi olan Külekçi’nin (2003;18) tasnifine göre edebi sanatlar Tablo 1’de sunulmuştur:

Tablo 1.

Edebi Sanatların Tasnifi

Mecazla İlgili Edebi Sanatlar	Mana ile ilgili Edebi sanatlar	Lafızla ilgili Edebi sanatlar	Harf ve Yazıya Bağlı hüneler
Mecaz-ı Mürsel, teşbih, irsal-i mesel, istiare, kinaye, tariz	Tezad, mügaleta-i maneviyye, Tevriye, istihdam, iham, tevcid, tecahül-i arif, istifham, tezkar, müşakale, istitrad, irsad, idmac, teşhis ve intak, hüsn-i ta'lil, i'zam, mübalağa, ifrat, tefrit, iktisad, istidrak, nida, kat', terdid, rucu', iltifat, tecrit, tekrar, telmih, iktibas, tazmin, mülemma', tenasüp, tensik, tensik-ı sıfat, tefrik, taksim, cem', müzavece, lüff ü neşir, sihr-i helal	İştikak, cinas, kalb Aks, seci, tarsi, iade, reddü'l-acüz Ale's-sadr	Muamma, lugaz, Mühmel, mu'cem, hayfa, rakta', tashif, musil, mukatta', mütelevvin, leb değmez

Külekçi (2003:18)

Tablo 1'de tasnif edilmiş edebi sanatların tanıtımı amacıyla yazılan bu temel eserler daha çok üniversitelerin lisans ve lisansüstü düzeyine hitap etmelerinden dolayı detaylı olarak hazırlanmışlardır. Eğitimin daha alt kademelerinde ise, Milli Eğitim Bakanlığı okul öncesinden ortaöğretimin sonuna kadar edebi sanatların öğretimini önemseyerek öğretim programlarında edebi sanatlara doğrudan ya da dolaylı olarak yer vermiştir. Edebiyat dersi öğretim programlarında (MEB, 2011b) daha çok "Söz Sanatları" terimiyle ifade edilen ve "Anlatımı etkili kılmak amacıyla kelimelerin sanatlı kullanımları. Benzetme, abartma, kişileştirme vb." şeklinde tanımlanan edebi sanatlar sayesinde dilin ya da sözcüklerin farklı anlamlarda ve sanatlı bir biçimde kullanıldığını öğrenciye sezdirmek, programların ortak noktasını oluşturmaktadır. Bu sayede amaçlanan genel kazanım bireyin söz dağarcığını genişletmek ve anlamlara bakış açısını genişletebilmektir. Bahsedilen programlar, edebi sanatlarla ilgili olarak düzeyler bazında şu şekilde incelenebilir:

Edebi sanatlar ile bireyin ilk karşılaşması, ailede ve sosyal çevrede plansız bir şekilde gerçekleşir. Toplumumuzda çok sık kullanılan deyimler, atasözleri, lakaplar, hitap sözcüklerinin birçoğu, iğnelemeler, kinayeler bünyesinde edebi sanatları içerir. Böylelikle bireyin bu aşamada edebi sanatları ilk kez duyduğu, sezindiği ve fark ettiği kabul edilebilir. Planlı bir şekilde edebi sanat öğretimi ise hatları tam olarak belirlenmemiş olsa da okul öncesi düzeyinde başlar. 2006 yılında hazırlanan okul öncesi öğretim programının Türkçe etkinliği bölümünde tekerleme, bilmece, şiir,

öykü gibi türler etkinlikler şeklinde yer almıştır. Tüm bu türler edebi sanatlar ile doğrudan ilişkili metinlerdir.

İlkokul düzeyinde ise 2. sınıf programında yer alan "Eş sesli kelimeleri ayırt eder.", 3. sınıfta "Zıt anlamlı ve eş anlamlı kelimeleri ayırt eder." kazanımları ile 4. sınıfta yer alan atasözleri ve deyimler konularıyla beraber edebi sanatların temeli atılmış olur (MEB, 2016a). 6-7 ve 8. sınıfların okuma ve yazma öğrenme alanlarında mecaz, benzetme, kişileştirme, konuşurma ve abartma sanatlarının öğretimi, kullanımı ve tespiti ile ilgili çalışmalar yer almaktadır (MEB, 2016b). Ortaöğretimin tüm sınıf düzeylerinde ise gerek Dil ve Anlatım gerek Türk Edebiyatı derslerinde edebi sanatların tespiti ve kullanımı ile ilgili kazanım mevcuttur. MEB (2011) tarafından yayımlanan Ortaöğretim 9-12. sınıflar Türk Edebiyatı dersi öğretim programında 9. sınıf düzeyinde bir, 10. sınıf düzeyinde 4, 11. sınıf düzeyinde 3, 12. sınıf düzeyinde 4 ünite edebi sanatlar kazanım ya da açıklama olarak yer alır. Yine MEB (2017) yayımlanan yeni programda da edebi sanatlar çeşitli düzeylerde yer almaktadır ve öğretim programının temel hedefleri ile bire bir ilgili şekilde düzenlenmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı (2007; 2011; 2017) tarafından hazırlanan programlarda öğrencilere kazandırılması hedeflenen dört temel beceri vardır ve bu beceriler üç alan altında gruplanır. Edebi sanatların bu beceriler ile bağı kısaca incelenirse genel olarak şu sonuçlara ulaşılabilir:

1. Okuma: Bu temel kazanım programda metni anlama ve çözümleme şeklinde yer almaktadır. Herhangi bir edebi metni sanatsal yapıdan ayrı düşünmek olanaksızdır; çünkü edebi metinler birer sanat ürünüdür. Bu açıdan edebi sanatların öğretiminin bir edebi metnin anlaşılması ve çözülmesi için birinci adım olarak ortaya çıktığı kabul edilebilir.

2. Yazma: Programın ve dolayısıyla öğretmenin de öğrenciden bu alanda beklentisi, sanatsal bir özgün ürün ortaya koymalarıdır. Edebi sanatların öğretiminin bu ürünün ortaya çıkmasında temel aşama olduğu görülmektedir.

3. Sözlü İletişim: Bu öğrenme alanının alt dalları konuşma ve dinleme becerileri olarak ikiye ayrılmıştır. Gerek konuşurken söze farklı anlamlar yüklemek için; gerekse de konuşulana dinlerken konuya tam anlamıyla vakıf olabilmek açısından edebi sanatlar bilgisinin önemli bir yeri olduğu söylenebilir.

Bu temel beceriler etrafında öğretim programlarında edebi sanatlar: “Benzetme, abartma, kişileştirme vb.” şeklinde sıralanır ve bu sıralamadaki vb. ifadesi diğer tüm sanatları kapsar şekilde kullanılmış olsa da MEB (2017) tarafından yayımlanan Türk Dili ve Edebiyatı 9. sınıf ders kitabınının 107. sayfasında:

“Edebî metinlerin sanatsal niteliklerinin anlaşılmasında edebî sanatların önemli bir yeri vardır. Teşbih, istiare, mecaz-ı mürsel, teşhis, intak, tenasüp, telmih, tezat, mübalağa, hüsnüatalil başlıca edebî sanatlardır.”

şeklinde 10 adet edebi sanattan söz edilmiştir. Daha önceki yıllarda yayımlanan farklı düzeylerdeki edebiyat ders kitaplarında ise bu sanatlara ek olarak telmih, tariz, tecahül-i arif, tevriye, ve leff ü neşir ve nida olmak üzere toplam 16 sanata yer verilmiştir.

Bu sanatların öğretimi dil becerilerini geliştirmek için önemli bir yere sahip olmasının yanı sıra öğretim programlarına paralel olarak yükseköğretime geçiş sınavlarında da edebi sanatlar ile ilgili sorular sorulmaktadır. ÖSYM tarafından hazırlanan yükseköğretime geçiş sınavlarında söz sanatlarından bugüne kadar çıkan sorular ve frekansları Tablo 2’de sunulmuştur:

Tablo 2.

ÖSYM Sınavlarında Sorulan Edebi Sanatların Frekansları

Edebi Sanatlar	f	%
Teşhis	10	24
Teşbih	7	17
Cinas	5	13
Kinaye	4	10
İstiare	4	10
Tezat	3	8
Mecaz-ı Mürsel	2	5
Mecaz	2	5
Ulama	2	5
Hüsn-i Ta’lil	1	3
Mübalağa	1	3
Tedric	1	3
Toplam	42	100

Tablo 2’den elde edilen bu veriler, ÖSYM’nin de konuyu ne derece önemseydiğinin bir göstergesidir. Edebi sanatların sadece edebi metinlerde değil; şarkı, türkü, ninni,

dilin günlük kullanımı gibi hayatın her alanında yer alması bu önemin nedeni olarak gösterilebilir. Bugüne kadar edebi sanatlarla ilgili olarak ÖSYM tarafından 42 soru sorulmuştur. Bu 42 sorunun 30 tanesi, tabloda verilen ilk beş sanat olan teşbih, teşhis, cinas, kinaye ve istiare sanatlarından oluşmaktadır. Gerek ilk beş sanatın oran olarak %70'ten fazla olması, gerek konunun bu derece kapsamlı ve alt dallara ayrılmış oluşu, gerekse de uygulama süresi göz önünde bulundurularak araştırmada zorunlu olarak bir sınırlandırılmaya gidilmiş ve hem öğretim programının hem de ÖSYM'nin daha fazla ağırlık verdiği teşbih, teşhis, cinas, kinaye ve istiare sanatları ele alınarak bu beş sanat yaratıcı drama etkinlikleriyle işlenmiştir.

2.1.1. Edebi sanatlar. Çalışmada ele alınan edebi sanatlar genel hatlarıyla şu şekilde açıklanabilir:

1. Teşbih (Benzetme). Teşbih, aralarında benzerlik ilgisi kurulan varlık veya kavramlardan nitelikçe zayıf olanın, kuvvetli olana benzetilerek anlatılmasıdır (Türk Dili ve Edebiyatı 9 Ders Kitabı, 2018:107; Kocakaplan, 1992:161). Teşbihte sözcükler kendi anlamları ile kullanıldıkları için bu sanat bir mecaz sanatı olarak kabul edilmez (Dilçin,1995:405).

Teşbihin temel olan dört ögesi vardır. Bunlar:

- a. **Benzeyen** : Zayıf olan varlık
- b. **Kendisine benzetilen** : Güçlü olan varlık
- c. **Benzetme yönü** : Varlığın hangi açıdan benzetildiği
- d. **Benzetme edatı** : Benzetme için kullanılan edattır.

Bahsedilen bu öğeler bir örnek üzerinden tespit edilmek istenirse: “Aslan gibi güçlü asker” örneğinde güç yönünden aslan askerden daha öndedir. Bu örnekte yer alan öğeler şu şekilde sıralanır:

Benzeyen (B) : Asker Kendisine benzetilen (KB) : Aslan

Benzetme yönü (BY) : Güçlü Benzetme edatı (BE) : Gibi

Teşbih, kullanılan öğeler ve öge sayılarına göre farklı şekillerde isimlendirilerek alt dallara ayrılır.

A. Ayrıntılı (Tam- Mufassal) Teşbih: Bütün teşbih öğeleri kullanılarak yapılan

benzetmedir. Yukarıda verilen örnek bir tam teşbih örneğidir.

B. Kısaltılmış (Mücmel) Teşbih: Bu tip benzetmelerde benzetme yönü söylenmez.

Aslan gibi asker

K.B B.E B

C. Pekiştirilmiş (Müekked) Teşbih: Bu tip benzetmelerde benzetme edatı söylenmez.

Gül kokulu sevgili

K.B B.Y B

D. Teşbih-i Belîğ: Bu tip benzetmelerde sadece benzeyen ve kendisine benzetilen kullanılır.

Aslan asker

K.B B

2. İstiare (Eğretileme – Ödünçleme). Ortaöğretim 9. sınıf Türk Dili ve Edebiyatı kitabında (2018:108) istiare: “Benzetmenin asıl unsurları olan benzeyen ya da kendisine benzetilenin yalnız birinin kullanılmasıyla yapılan edebî sanattır.” şeklinde açıklanmıştır. Külekçi (2003:51), istiareyi sözlük anlamı olarak “ödünç alma, birinden iğreti bir şey alma”, Coşkun (2007:66) ise: “Bir kavramın herhangi bir bakımdan benzediği başka bir kavramla adlandırılmasıdır.” şeklinde tanımlar. Benzetmenin temel öğelerinden sadece benzeyen ya da sadece kendisine benzetilen kullanılarak istiare yapılır. Yalnızca kendisine benzetilen kullanılırsa buna açık istiare; yalnızca benzeyen kullanılırsa buna kapalı istiare adı verilmektedir.

Benzetilen kuvvetli öge; benzeyen ise zayıf ögedir (Kocakaplan, 1992:69). İstiarede sözün mecaz anlam taşıyacak şekilde kullanılması şarttır. “Aslanlarımız bir zafer daha kazandı.” örneğinde aslanlar denilerek kastedilen askerlerdir. Burada benzeyen asker; kendisine benzetilen ise aslandır; fakat benzeyen (askerler) hiç kullanılmayıp sadece kendisine benzetilen (aslan) kullanıldığı için açık istiare yapılmıştır.

“Can kafeste durmaz uçar.” örneğinde ise can (hayat) uçma yeteneği bakımından kuşa benzetilmiştir. “Kuş gibi uçabilen can” benzetmesinden hareketle kuş kendisine

benzetilen olup hiç söylenmemiş; sadece benzeyen (can) kullanıldığı için kapalı istiare yapılmıştır.

3. Teşhis (Kişileştirme). İnsan dışı varlıklara insanlara ait özelliklerin yüklenmesi ile yapılan sanattır. Bu sanat insandan doğaya özellik aktarımıyla gerçekleştirilir (Türk Dili ve Edebiyatı 9 Ders Kitabı, 2018:109).

“Yalnız kalan ağaçlar bugün yine çok hüznünlendi.” örneğinde hüznünlenmek insanlara özgü bir davranış olmasına rağmen bu davranış biçimi ağaçlara aktarılmıştır.

Cansız varlıkların konuşTURULMASI sanatına intak (KonuşTURMA) adı verilir ve bu sanat da teşhisin bir derece ilerisidir (Kocakaplan,1992:175).

Tilki: “Beni tanımadın mı yoksa?” diye sordu.

4. Cinas. Cinas, sözcüklerin anlamı dikkate alınmadan, söylenişleri ve yazılışları aynı, anlamları farklı olacak şekilde iki ayrı sözcüğü bir arada kullanmaktır (Aktaş, 2004:269). Bu yolla yapılan kafiye çeşidine ise cinaslı kafiye denir (Türk Dili ve Edebiyatı 9 Ders Kitabı, 2018:90).

Güle naz

Bülbül eyler güle naz

Girdim dostun bağına

Ağlayan çok gülen az.

Örnek olarak verilen bu manide “güle naz” ve “gülen az” kelimelerinin sesleri birbirine benzemesine rağmen anlamlarının farklı olarak kullanılması sayesinde cinas sanatı yapılmıştır.

5. Kinaye (Değınmece). Bir sözü gerçek anlamı dışında kullanma sanatına kinaye denir (Türk Dili ve Edebiyatı 9 Ders Kitabı, 2018:285). Coşkun (2007:91) ise kinayeyi: “Bir sözü gerçek manasına da gelebilmek üzere [benzetme amacı gütmeyen] onun dışında kullanmak sanattır.” şeklinde tanımlar. Kinayede iki anlam bulursa da asıl kastedilen anlam ikinci anlam olan mecaz anlamıdır. Deyim ve atasözleri mecaz sanatının sıkça kullanıldığı kalıplardır.

“Hamama giren terler.” Örneği ele alındığında:

Gerçek anlam: Hamama giren bir kişi içeryideki sıcaklığın etkisiyle gerçekten de terler.

Mecaz Anlam: Zor bir işe girişen kişi o işin zorluklarına katlanmalıdır. Bu atasözünde asıl kastedilen ise mecaz anlamdır.

2.1.2. Edebi sanatların öğretimi. Edebi sanatlarla günlük hayatta ve öğretimin tüm aşamalarında sık sık karşılaşılması, hem MEB hem de ÖSYM'nin bu konunun üzerinde hassasiyetle durması, edebi sanatların öğretimine önem verilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bunun için de öğreticilerin bu sanatları doğru şekilde uygun tekniklerle öğretmesi gerekmektedir. Ülkemiz eğitim sistemlerinin her aşamasında 2005 yılından itibaren uygulanan öğretim programları incelendiğinde; merkezde öğrenenin olduğu, öğretenin ise daha çok bir rehber-yönlendirici durumda bulunduğu, farklı öğretim yöntem tekniklerinin bir arada kullanılması gerektiği ifade edilmektedir. Hazırlanan bu programlarda öğrencinin bilgiyi yalnızca alan değil; yeni bilgileri sistemli ve tutarlı bir biçimde yorumlayıp anlam kazandırması ve yeniden yapılandırması istenir (MEB, 2011). Bu özellikler dikkate alındığında Turan (2006), Boydak (2008) ve Sünbül'ün (2010) de dediği gibi MEB tarafından 2005 yılından sonra düzenlenen öğretim programlarının yapılandırmacı yaklaşıma göre düzenlendiği görüşüne katılmak mümkündür.

Bu programlardan birisi olan ve MEB (2017:45) tarafından yayımlanan Türk Dili ve Edebiyatı öğretim programına göre:

- Öğrenme öğretme süreci, öğrenci için anlamlı ve bütünleştirici olmalıdır.
- Öğrenme öğretme süreci, değer odaklı olmalıdır.
- Öğrenme öğretme süreci, motive edici olmalıdır.
- Farklı öğretim yaklaşımları ve stratejileri bir arada ve dengeli şekilde kullanılmalıdır.
- Öğrenme öğretme sürecinde bilgi ve iletişim teknolojileri aktif şekilde kullanılmalıdır.
- Ölçme ve değerlendirmede sadece öğrenme ürünün değil; sürecin de önemine vurguda bulunularak üç aşamalı bir değerlendirmeden söz edilmiştir. Bu aşamalar sırası ile ön değerlendirme, süreç değerlendirme ve sonuç değerlendirme şeklinde düzenlenmiştir.

Ancak program bunu ifade ederken uygulamada öğrencinin merkeze alınmadığı, konuya uygun farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmadığı görülmektedir. Oral ve

Aşılıoğlu'nun (2000:34) yaptığı çalışma sonuçlarına göre edebiyat öğretmenlerinin %77.3'ü en çok düz anlatım yöntemini tercih etmektedir. %45.5'i tartışma yöntemine orta düzeyde yer verirken en çok kullanılan tekniklerden birisi de %61.8 ile soru cevaptır. Rol oynama, drama, çözümlene gibi yöntem teknikler en az düzeyde kullanılmakta iken bunlardan başka öğretim yöntem tekniklerinin ise neredeyse hiç kullanılmadığı araştırmacılar tarafından ortaya konmuştur. Oysa Ertürk (1984), Senemoğlu (2004) ve diğer birçok uzmana göre, eğitim yoluyla sağlanan kalıcı izli davranış değişiklikleri, bireyin kendi yaşantıları neticesinde oluşmalıdır. Gerek bu tanımlar gerekse de program verileri ışığında öğrenmenin öğrenci merkezli olarak gerçekleşmesi gerektiği aşikârdır. Bu açıdan öğrenciyi merkeze alan öğretim strateji, yöntem ve tekniklerin işe koşulması gerekmektedir. Bu konuda Demirel'in (2015:149) tasnifine göre strateji, yöntem ve teknikler Tablo 3'te verilmiştir:

Tablo 3.

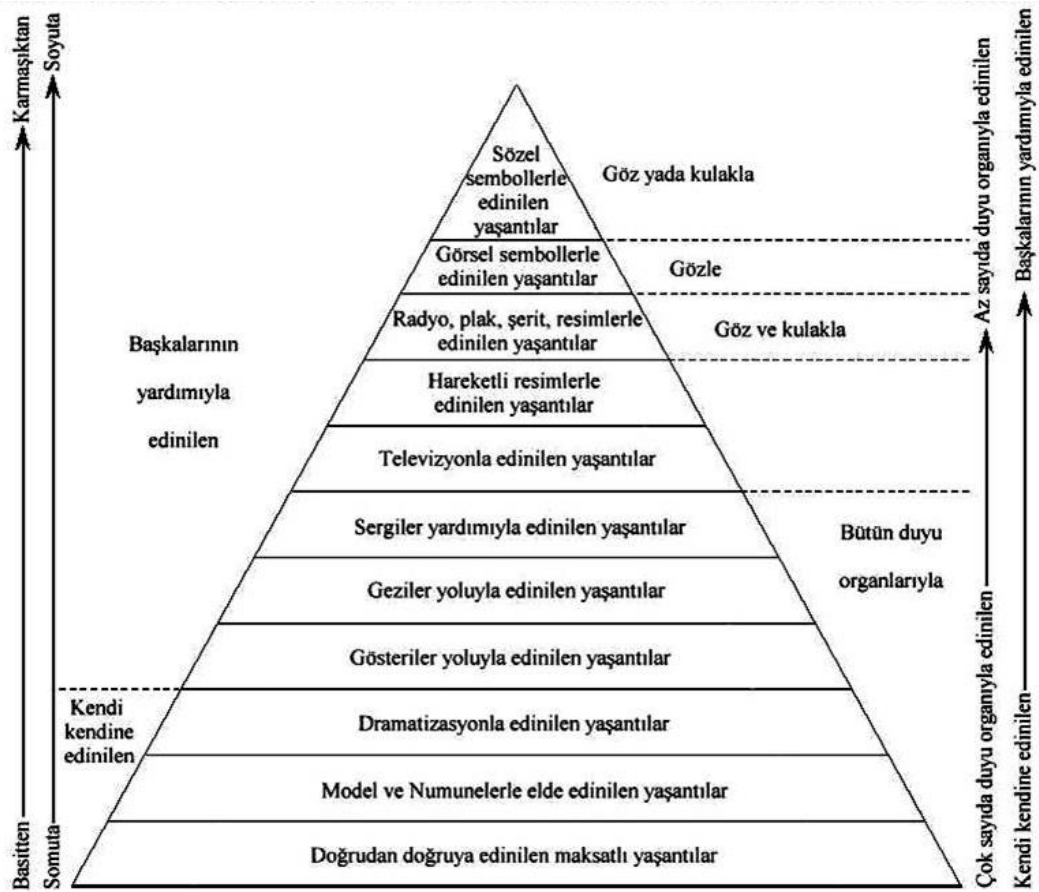
Öğretme Strateji, Yöntem ve Teknikleri

BİLİŞSEL ALAN BASAMAKLARI	STRATEJİ	YÖNTEM	TEKNİK
Bilgi	Sunuş yoluyla öğretim	Anlatma	Gösteri Beyin Fırtınası
Kavrama	Buluş yoluyla öğrenme	Tartışma Örnek Olay	Soru - Cevap Beyin Fırtınası
Uygulama	Araştırma-İnceleme	Gösterip Yaptırma	Benzetim Drama
Analiz		Problem çözme	Rol yapma
Sentez		Proje	İkili ve Grup Çalışması
Değerlendirme			

Demirel, Ö. (2015). *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi

Tabloda 3'te aktarılan tüm düzeylerde uygulanan yöntem ve teknikler bireyi daha çok merkeze almalı ve daha etkili bir eğitimin yapılmasını sağlayan yöntem-teknikler öğreticiler tarafından tercih edilmelidir. Tablo 3'te her ne kadar bu yöntem teknikler belirlenmiş olsa da Türk edebiyatı dersi öğretiminde bu yöntem-tekniklerle birlikte rolman, panel, zıt panel münazara gibi kavramlar hem teknik hem de öğretilmesi gereken bir amaç olarak kullanılmaktadır. Tüm bu önerilerin öğrenci merkezli yöntem-tekniklere rağmen okullarda hala bunların birçoğunun kullanılmadığı;

öğretmen merkezli bir öğrenim de büyük oranda devam etmesi ise büyük bir sorun teşkil etmektedir. Oysa Dale, derinlemesine, gerçek anlamda öğrenmelerin yaşantılar yoluyla doğrudan doğruya maksatlı olarak gerçekleştirilmesi gerektiğini detaylı olarak açıklamak için görüşlerini 1957 yılında oluşturduğu yaşantı konisinde şu şekil 2’de vermiştir.

Şekil 2. Edgar Dale'nin yaşantı konisi (Bağdatlı, 2010)

Şekil 2’de ifade edilen ve Dale tarafından oluşturulmuş yaşantı konisi, öğrenmenin bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa, bireyin kendi yaşantılarından hareketle ve daha fazla duyu organını işe katarak gerçekleşmesini önermektedir. Şekilden de anlaşılacağı üzere işe katılan duyu organının sayısı arttıkça öğrenmelerin de artacağı düşünülmektedir. Buna rağmen tüm duyu organları etkin olarak kullanılsa bile koninin son aşamasına ulaşmak mümkün değildir. Bunu mümkün kılacak diğer etken ise kişinin öğrenmeleri kendi yaşantısı yoluyla gerçekleştirmesidir. Bu sayede kalıcılığın da en üst seviyeye çıkacağı düşünülmektedir. Bu etkenlerin dışında

öğrenmelerin basitten karmaşığa, somuttan soyuta şeklinde düzenlenmesi gerektiği Dale'nin önerilerine dahildir.

Kişinin kendi yaşantılarıyla elde ettiği öğrenmeler dramatizasyonlarla başlamaktadır. Bu aşama aslında kişinin öğrenme sürecine etkin (aktif) olarak katılmasını önerir ve bu önerme MEB tarafından hazırlanan tüm programlarla bire bir örtüşmektedir. Tüm bu özellikler dikkate alındığında uygulanması gereken yol etkin (aktif) öğrenmedir. Etkin öğrenme, Demirel (2015) tarafından bireyin öğrenme sürecine etkin olarak katılımını sağlama yaklaşımı şeklinde tanımlanır ve sözel ağırlıklı öğretimde kalıcılığın %10 olduğu, bu oran görsellerle %30'a; yaşantı dayalı öğretimle %90'a çıkartılabileceği savunulur. Etkin öğrenme yaklaşımı öğrencileri pasif bir alıcı olmaktan kurtararak onlara kendi kendilerine öğrenerek yaşamlarını şekillendirme fırsatı sunar.

Etkin öğrenme etrafında gelişen bir yaklaşımda, öğrenci merkezli olarak kabul edilen ve bireyin yaşantılarına dayanan uygun yöntem-tekniklerin kullanılması gerekmektedir. Yaratıcı drama da bu yöntemlerden biridir ve Aytaş'ın (2008) görüşüne göre derslerde geleneksel öğretim yöntemleri tek başına yetersiz kaldığı için yaratıcı drama bir öğretim yöntemi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu yöntemin kullanılması sayesinde, öğrencilerin Türkçe yeteneklerinin olumlu yönde geliştiği, derse daha zevkle katıldıklarının gözlemlendiği söylenebilir.

Öğreticiler tarafından, tüm bu etkenler göz önünde bulundurularak, programın da önerdiği şekilde, öğrenenin daha aktif ve merkezde olduğu, daha fazla duyu organı ve etkin katılımın sağlandığı bir eğitim anlayışı hayata geçirilmelidir. Etkin (aktif) öğrenme bu anlayış için uygun bir yoldur ve etkin öğrenmenin tüm özelliklerini bünyesinde barındırması ve öğrenmede bireyin kendi yaşantılarını ön planda tutması bakımından, eğitimde yaratıcı drama yöntemi ön plana çıkmaktadır. Bu sebeple araştırmamızda "Türkçe" ve "Türk Dili ve Edebiyatı" alanlarının önemli bir konusu olan "Edebi Sanatlar"ın öğretiminde yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin başarılarında anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2.1.3. Yaratıcı drama. Drama, yaratıcı drama, eğitsel drama, eğitimde drama vb. şekillerde ifade edilen ve oyun, tiyatro ve dramatizasyon kavramlarıyla sıkça karıştırılan bu yöntem Adıgüzel (2014:43) tarafından: "Bir grubu oluşturan

üyelerin yaşam deneyimlerinden yola çıkarak bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama (rol alma) vd. tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır.” şeklinde tanımlanmıştır.

Dramayı, TDK (2018): “Sahnedeynayanmak için yazılmış oyun”; San ise (1990):

“Doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içinde, bireylerin, bir yaşantıyı, bir olayı, kimi zaman bir soyut kavramı ya da bir davranışı, eski bilişsel örüntülerinin yeniden düzenlemesi yoluyla ve gözlem, deneyim duygu ve yaşantılarının gözden geçirildiği oynusu süreçlerde anlamlandırılması, canlandırılması” (akt. Oğuz, 2015)

şeklinde tanımlamıştır. Üstündağ’a (2002:95) göre de yaratıcı drama: “Kuramsal ve uygulamalı (atölye) çalışmalarıyla sürdürülen bir grup etkinliği, bireysel ve grupla geçirilegelen yaşantıların oluşturduğu bir süreçler bütünü, kurallar içindeki sonsuz özgürlüklerle yeni yaşantılar oluşturma, dramatik öğelerin işe koşulmasıyla gerçekleştirilen eylem ve çatışmalar üzerinde kurgulanan rol oynamalardır.”

Dramanın, Yunanca yapmak, etmek, eylemek anlamına gelen “dran” kelimesinde türetildiği, konuyla ilgili birçok araştırmacının ortak görüşüdür (Adıgüzel, 2014; Erdoğan, 2015; Aytaş, 2008). Öztürk (2001), eğitimde yaratıcı dramanın ilk olarak 19.yy. sonunda İngiltere’de uygulandığını, 1921’de John Dewey, 1950’li yıllarda Peter Slade ve Brian Way eğitimde yaratıcı dramanın kullanımına ilişkin görüşler ortaya atıldığını ve uygulandığını belirtir. Adıgüzel’e (2015) göre dramanın gelişiminde 18. yüzyılda ortaya çıkan romantizm akımı etkilidir.

Eğitimde drama 20. yüzyılda birçok ülkede öğretim yöntemi olarak kullanılmaya başlamıştır. Harriet Finlay-Johnson, H. Caldwell Cook, Peter Slade, Brian Way gibi isimler yaratıcı dramanın öncüleri olarak kabul edilirler (Yahyaoğlu ve Yıldırım, 2015). Türkiye’de ise 1950’li yıllardan itibaren öğretim programlarında yer almaya başlamıştır. Nimet Erkunt’un “Okul Öncesi Eğitimi” (1966) adlı kitabı ve MEB’in 1968 İlkokul Programında dramatisasyon çalışmalarından bahsetmesi ise ülkemizde dramanın başlangıcıdır (Aytaş, 2008). Selahattin Çoruh, Emin Özdemir, Tamer Levent, İnci San gibi isimler Adıgüzel (2015:228-234) tarafından yaratıcı dramanın Türkiye’deki ilk öncüleri olarak kabul edilmektedir.

1. Yaratıcı dramanın özellikleri. Yaratıcı drama temel olarak dört bileşenden oluşan bir yapıdır. Dramanın gerçekleşebilmesi için şu dört öğenin bir arada bulunması gerekir (Adıgüzel, 2015):

a. Lider/Eđitmen. Dramada süreci yönlendiren kişidir. Eğitimde kullanıldığı zaman öğretmen bu görevi üstlenir. Lider/Eđitmen, dramanın özelliklerini bilmeli, alana hâkim olmalı; planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerini gerçekleştirebilmelidir (Oğuz, 2015).

b. Grup/Katılımcılar. Yaratıcı drama bir grup etkinliğidir ve dramanın en önemli bileşenidir (Adıgüzel, 2005:53). Drama etkinlikleri katılımcıların etkin katılımı sayesinde gerçekleşir. Eğitim sürecinde kullanıldığı zaman katılımcılar öğrencilerden oluşmaktadır.

c. Mekan. Açık ya da kapalı her alan drama için mekan olarak kullanılabilir. Tematik çalışmalarda müze, hayvanat bahçesi, tarihi mekanlar vb. alanlarda drama yapılabilir. Okullarda ise sınıflar, konferans salonları ya da okul bahçesi kullanılan mekanlardır.

d. Konu. Lider tarafından belirlenen her konunun bir kazanımının olması gerekmektedir. Özel durumlar dışında hemen her şey konu olarak seçilebilir.

Bu dört ögenin birlikte kullanılması yoluyla gerçekleşen yaratıcı dramanın genel özelliklerini en detaylı biçimde ortaya koyan Adıgüzel'e (2005) göre: yaratıcı drama bir grup etkinliğidir, bir lider/eğitmen eşliğinde yürütülür ve katılımcıların merkeze alarak onların tecrübelerine dayanır. Canlandırma odaklı olduğu için “-miş gibi yapma”, kurgu ve kendiliğindenlik ilkelerinden hareketle “şimdi ve burada” şeklinde gerçekleşir. Yaratıcı drama tiyatro ve oyun ile ilişkili olsa da bu kavramlar birbirlerinden küçük farklılıklarla ayrılır ve drama için oyunculuk yeteneğine ihtiyaç duyulmaz. Yaratıcı drama belirli aşamalardan oluşur. Canlandırma süreçlerine sahiptir ve bir öğretim yöntemi olarak kullanılabilir.

Her bir drama süreci ısınma/hazırlık, canlandırma ve değerlendirme aşamalarından oluşur (Üstündağ, 2002). Isınma/hazırlık ilk aşamadır ve daha çok oyunlar yoluyla katılımcıların iletişiminin artması, bedenlerinin harekete geçmesi ve dikkatlerinin yoğunlaşması sağlanır. Canlandırma bölümünde ise lider/eğitmen tarafından belirlenen konu ve kazanımlara uygun canlandırmalar katılımcılar tarafından sergilenir. Doğaçlama, rol oynama ve diğer teknikler bu aşamada uygulanır. Son aşama olan değerlendirme/tartışma bölümünde ise yazılı, sözel veya görsel şekilde öğrenilenlerin kazanıma dönüşüp dönüşmediği tespit edilmeye çalışılır.

2. Eğitimde yaratıcı drama. Eğitim yoluyla ortaya çıkarılan davranış değişikliğinin kalıcı izli olması gerektiği birçok eğitimci tarafından kabul edilen bir olgudur (Senemoğlu, 2004; Demirel, 2015, Ertürk,1984). Kalıcılığı sağlayan en önemli etkenlerden birisi de yaparak yaşayarak öğrenmedir. Dramanın en önemli özelliği, oyunu eğitim süreçlerine dahil ederek eğitimde yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi mümkün kılmasıdır (Olgun ve Aslan, 2015). O'Shea ve Egan (2012) kurgusal dramatik durumların öğrencilere, daha önce farkında olmadıklarını düşündükleri içgörüler ve bakış açıları sunma fırsatı sunacağını belirtir. Morrison (1996), özellikle oyun ve dramanın çocuk veya bireyin içindeki merak duygusunu uyandırdığını ve bu duygunun da bireyi harekete geçirdiğini belirtmiştir. Bu yüzden öğretmenlerin bu yolları temel görevinin de bu merakı uyandırmaktan geçtiğini savunur. San (1991) ise, ezberci sistemden sürekli şikayet edildiğini, yaratıcı kişi yetiştirmek için eski öğretim yöntemleri yerine, eğitimde aktif öğretim, dramatizasyon ve yaratıcı drama yöntemlerinin kullanılması gerektiğini belirtir. Bu anlayıştan hareketle yaratıcı dramanın kalıcı öğrenme sağlayan bir yöntem olduğu söylenebilir.

Yaratıcı drama, Adıgüzel (2014), Arslan (2015), Üstündağ (2002), Erdoğan(2015) gibi birçok araştırmacı tarafından kendi alt tekniklerine sahip olmasından ötürü bir öğretim yöntemi olarak kabul edilir. Erdoğan'a (2015:75) göre "Doğaçlama" ve "rol oynama" ise dramanın tam olarak gerçekleştirilmesi için kullanılan iki temel tekniktir. Arslan (2015); 29 adet tekniği, uygulamaları ile birlikte yaratıcı drama yönteminin alt teknikleri olarak açıklarken; Adıgüzel "Eğitimde Yaratıcı Drama" kitabında 4 grup altında 52 teknikten söz ederek bir tasnif oluşturur. Sözü edilen bu tasnif tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4.

Yaratıcı Drama Yönteminin Alt Teknikleri

Bağlam- Anlam Oluşturma eylemine İlişkin Teknikler	Anlatı Eylemine İlişkin Teknikler	Şiirsel Sembolik Eyleme İlişkin Teknikler	Yansıtma Tekniğine İlişkin Teknikler
Drama çalışması gelişirken anlamayı, bilgi eklemeyi sağlayan teknikleridir.	Drama ya da tiyatro çalışmalarında ilgi çekmek ve merakı ayakta tutmak için kullanılan tekniklerdir.	Seçici bir dil ve jest kullanımı yoluyla dramanın sembolik potansiyelini yaratan veya bunu vurgulayan tekniklerdir.	Monolog veya kendi kendine düşünmeyi vurgulayan tekniklerdir.
Sesleri kullanma Duvardaki rol, Kostüm kullanma, Mekanı tanımlama, Toplu çizim, Oyunlar, Yarım bırakılmış materyal, Günlükler-mektuplar-mesajlar, Gazeteler, Harita-şema yapma, Donuk imge, Benzetimler (similasyonlar)	Telefon-radyo görüşmeleri Uzman görüşü Toplantılar Görüşmeler-sorgular Tüm grup olarak rol oynama Yaşamda bir gün, Sıcak sandalye, Dedikodu halkası, Röportaj, Öğretmenin rol alması	Montaj, Rol değişimi Forum tiyatrosu, Küçük grupla oyun oynama, Tekrar canlandırma, Ritüel, Analoji, Hadi değiştirilim, Maskeler, Manşet hazırlama, Hazır roller, Mim, Tören, Geleneksel sanat biçimleri, Kabare	Anı belirleme, Gerçek an, Anlatı, Düşünce takibi, Gestalt, Bu yol şu yol, İç sesler

Adıgüzel (2015:341-410)

Tablo 4’te verilen alt teknikler, yaratıcı drama yöntemi ile birlikte kullanılabilir ve bu sayede öğretme-öğrenme sürecinde öğreneni daha aktif kılmayı hedefleyen tekniklerdir. Bu tekniklerden hangisinin tercih edileceği konuya ve eğitime göre farklılık gösterebilir. Tablodan da anlaşılacağı üzere bazı tekniklerin kullanımında materyallerin önemli bir öge konumunda olduğu söylenebilir.

3. Türkçe - Türk Dili ve Edebiyatı eğitiminde yaratıcı drama. Doğumdan itibaren dil eğitimi, doğal bir süreç olarak aile, sosyal çevre ve toplumda başlamaktadır. Örgün eğitimde ise bu sürecin planlı bir hale bürünmesi söz konusudur. Türk Dili ve Edebiyatı derslerinin temellerini oluşturan Türkçe derslerinde ise dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört temel dil becerisi öğretilmektedir. Bu becerilerin her biri doğrudan hayatla ilgili olup bireyin yalnızca okul sıralarında değil tüm hayatı boyunca ihtiyaç duyacağı kavramlardır.

Aytaş'a (2008:15) göre, Türkçe derslerinde dil becerilerini geliştirmek, anlama ve anlatmayı daha etkin hale getirmek için yaratıcı dramaya başvurmak gerekmektedir. Aykaç (2011) ise Türkçe'nin her şeyden önce bir anlama-anlatma dersi olduğunu; yaratıcı dramanın da bu kazanımları ve öğrencinin kişiliğini olumlu yönde etkileyeceğini savunur. Erem (2005:58) edebiyat ve dramanın birçok ortak noktası olduğunu; özellikle drama etkinliklerinde yer alan bütün sözlü ve yazılı uygulamaların aslında edebiyatın birer alanı olduğunu vurgular. Dowdy ve Kaplan (2011), birer kişisel bağlantı olması durumunda öğrencilerin öğrenmeye daha çok katıldıklarını vurgulamıştır. Dil ve edebiyat öğrenme alanlarında bunu sağlamanın en kolay yollarından bir tanesi de öğrencileri bir rolün içine sokabilmektir.

Yapılan araştırma ve ortaya konulan eserlerin de belirttiği gibi öğrenciler tarafından bizzat yaparak-yaşayarak öğrenilmesi; alınan bilgilerin kalıcılığı bakımından son derece etkilidir. Bireyi merkeze alan ve yaparak-yaşayarak öğrenmeyi sağlayan öğretim yöntemlerinden birisi de yaratıcı drama yöntemidir. Bu yöntem aynı zamanda farklı duyu organlarını eğitim sürecine katması bakımından da oldukça etkilidir. Bu sebeple Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı derslerinde hedeflenen kazanımların, yaratıcı drama yönteminden faydalanılarak öğretilmesinin, öğretmenler ve öğrenciler tarafından daha faydalı olacağı düşünülmektedir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Öztürk (2001), "Eğitim-Öğretimde Yeni Bir Yaklaşım: Yaratıcı Drama" adlı çalışmasında kendi tabiriyle geleneksel eğitim anlayışı yerine yaratıcı dramayı önerir. Çalışmada dramanın tarihçesi, tanımı, süreçleri, eğitimde kullanım şekli, tiyatroyla ilişkisi, özellikleri ve genel amaçları üzerinde durulmuştur. Araştırmacı tarafından dramanın gümümüz insanının yetiştirilmesine yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Coşar (2005), 9. Sınıf öğrencilerine Türk Edebiyatı dersinde edebi sanatları alternatif yöntem ve tekniklerle, karikatürle ve sanatların Türkçe isimleriyle öğretim yoluna gitmiştir. "Ortaöğretim birinci sınıfta Türk Dili ve Edebiyatı Dersinde Edebi Sanatlar ve Öğretimi" isimli yüksek lisans tezinde araştırmacı, dört deney grubu oluşturmuştur. Birinci gruba edebi sanatların Türkçe isimleri kullanılarak ve karikatür destekli öğretim; ikinci gruba Türkçe isimler ve düz anlatım yöntemi;

üçüncü gruba edebi sanatların orijinal isimleri ve karikatür destekli öğretim; dördüncü gruba ise orijinal isimler ve düz anlatım yöntemi uygulanmıştır. Öntest-sontest ve kalıcılığı belirlemek amacıyla yapılan test sonucunda grupların başarı sıralamaları 1-3-2-4 şeklinde gerçekleşmiştir. Bu sonuca göre edebi sanatların Türkçe isimleri kullanılarak ve karikatür destekli öğretimin çalışmadaki diğer yöntemlere göre daha olumlu sonuçlar ortaya çıkardığı tespit edilmiştir.

Maden (2008) tarafından yapılan “Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Gerekliliği” başlıklı araştırmasında, drama yönteminin Türkçe öğretiminde kullanımının gerekçeleri ve faydalarını incelemiştir. Araştırmacı, Türkçe öğretimi ve drama yönteminin benzer amaçlar etrafında toplandığını ve benzer öğretim faaliyetlerine sahip olduğu belirterek; Türkçe derslerinde dil becerilerini kazandırmada dramanın kullanımının faydalı olacağı görüşü ortaya atılmıştır.

Kırmızı'nın (2008) “Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Tutum ve Okuduğunu Anlama Stratejileri Üzerindeki Etkisi” adını verdiği çalışma, yaratıcı drama yönteminin Türkçe öğretiminde tutum ve anlama üzerine etkisini araştırır. 2005-2006 eğitim öğretim yılında 4. Sınıflar düzeyinde 1 deney ve 1 kontrol grubuyla gerçekleştirilen çalışmada yaratıcı drama yöntemi ile yapılan öğrenmenin, Türkçe dersi öğretim programına göre yapılan öğrenmeden daha etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Maden, 2011 yılında yaptığı çalışmada ise Türkçe öğretiminde drama yöntemi ile ilgili sorunları ve bu sorunlarla ilgili öğretmen görüşlerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Betimsel desenle tarama modeli kullanılarak yapılan bu çalışmada 2009-2010 eğitim öğretim yılında 5 farklı ilden toplam 66 Türkçe öğretmeni rastgele seçilerek sorun belirleme anketine tabii tutulmuşlardır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin drama yöntemi ile ilgili olarak, hazırbulunuşluk düzeyinde, meslek bilgilerinde, dersin içeriğinde, ortamında ve öğrenci ile diğer etkenlere bağlı sorunların var olduğu belirlenmiştir.

Aykaç (2011), yaptığı “Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatı Metinleriyle Kurgulanan Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Anlatma Becerilerine Etkisi” isimli doktora çalışmasında Ankara ili Keçiören ilçesinde toplam 44 öğrenci ile deney ve kontrol gruplu nicel ve nitel karma yöntemlerden oluşan bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda Türkçe öğretiminin ders kitaplarına tamamen bağlı kalmak zorunda olmadan çocuk edebiyatı metinleriyle birlikte

yaratıcı drama gibi etkin yöntemlerle gerçekleştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Emiroğlu (2012), söz sanatları öğretimini ilköğretim ikinci kademe düzeyinde ele aldığı “İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Derslerinde Söz Sanatları Öğretimi” adlı çalışmada betimsel tarama yöntemini kullanarak Türkçe öğretiminde ders ve çalışma kitapları ile öğretmen kılavuz kitaplarında edebi sanatların nasıl öğretildiğini tespit etmeye çalışmıştır. Çalışma sonucunda araştırmacı, öğretilmesi gereken bazı sanatların çalışma kitaplarında yer almadığı, öğrenci seviyesine uygun başka sanatların da kitaplara eklenmesi gerektiği, konu ile ilgili etkinliklerin yetersiz olduğu ve sanatların kolaydan zora doğru dereceli bir şekilde öğretilmesi gerektiği sonuçlarına yer vermiştir.

Güven (2012), çalışmasında ilköğretim 4. ve 5. sınıf Türkçe derslerinde drama yönteminin kullanılması üzerine yaptığı nitel çalışmada sınıf öğretmenlerinin Türkçe derslerinde drama yöntemini kullanma durumuna ilişkin düşüncelerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Aydın ili Menderes ilçesinde MEB’e bağlı 12 sınıf öğretmeni ile yapılan görüşmeler sonucunda bu öğretmenlerin daha önce hiç drama eğitimi almadıkları, daha çok göstermeye bağlı metinlerin öğretiminde drama yönteminden faydalandıkları belirtilmiştir. Araştırmacı drama yönteminin daha etkili kullanılabilmesi için MEB tarafından etkin hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesini ve fakültelerin sınıf öğretmeni yetiştiren programlarda drama derslerine öğrenci katılımının sağlanması gerektiğini önermektedir.

Koç (2013), Ahi Evran Üniversitesinde hazırladığı yüksek lisans tezinde öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinde drama yöntemini uygulama düzeyleri ve drama tekniklerine ilişkin yeterliliklerini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışma 2011-2012 eğitim öğretim yılını ve Sosyal Bilgiler ile Türkçe öğretmeni olarak görev yapan 219 öğretmeni kapsamaktadır. İki farklı ölçekle verilerin toplandığı araştırmada öğretmenlerin kendilerini drama alanında yeterli gördükleri, Drama yöntemine uygun olan tekniklerden en az ve en çok kullanılanların hangileri olduğunu, drama tekniklerini çok az ya da hiç kullanmadıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğretmenler, öğrencilerin sınav kaygısı ve veli tutumundan dolayı drama yöntemini kullanmakta güçlük çektiklerini belirtmişlerdir.

Kara (2014), yapılandırmacı eğitim anlayışına uygun yöntemlerin eğitimde etkin bir biçimde kullanılması gerektiğini ve bu yöntemlerden birinin de drama olduğunu

belirterek; bu yöntemi Türkçe derslerinde kullanacak olanlara kolaylık sağlaması açısından bir kaynakça araştırmasında bulunmuştur. “Türkçe Eğitiminde Drama Yönteminin Kullanılması Üzerine Bir Kaynakça Denemesi” isimli araştırmada konu ile ilgili 2012 yılına kadar olan kitap, tez, makale ve bildirilerden oluşan bibliyografyaların bir derlemesi şeklinde oluşturulmuştur.

Kurudayıoğlu ve Özdem’in (2015) “Türkçe Öğretiminde Drama” adını verdikleri çalışmada Drama yöntem ve tekniklerinin öğrencilere analiz, empati, ilişkilendirme gibi farklı yeterliliklerin kazandırılmasında etkili olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmanın ilk bölümünde dramanın özellikleri ve Türkçe alanındaki önemi üzerinde durulurken ikinci bölümde ise Türkçenin temel becerileri olan dinleme, okuma, konuşma ve yazma ile ilgili kullanılabilir etkinlik örneklerine yer verilmiştir. Ayrıca, araştırmacılar tarafından öğretmenlere konu ile ilgili hizmet içi eğitimler verilmesi gerektiği ve Türkçe öğretmenliği bölümü öğrencilerine drama dersi verilmesi önerilmiştir.

Meşe (2015), “Edebiyat Derslerinde Multimedya ve Drama Kullanımına Karşı Öğrencilerin Tepkisi” isimli çalışmada edebiyat derslerinde multimedya ve dramanın kullanımını araştırmıştır. Çalışmada 19-22 yaş aralığındaki 35 İngilizce dil öğretimi öğrencisi 6 hafta boyunca haftada üç saat gözlenmiştir. Veri toplama aracı olarak gözlem, anket, video kaydı ve mülakatların kullanıldığı çalışmada multimedya ve drama kullanımının eğlenceli ve faydalı bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Maden ve Dinç’in (2017) “Drama Yönteminin Türkçe Öğretiminde Kullanımının Başarı ve Kalıcılık Üzerine Etkisi” adıyla yaptıkları öntest-sontest ve kontrol gruplu deneysel çalışmada drama yönteminin uygulandığı deney grubunun okuma, dinleme/izleme, konuşma ve yazma gibi dil becerileri alanlarında geleneksel yöntemlerin kullanıldığı kontrol grubuna göre daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özbey (2017), “Türkiye’de Drama Yöntemi İle Yapılan Çalışmaların Etkililiğinin İncelenmesi: Bir Meta Analiz Çalışması” adlı meta analiz çalışmasında drama yöntemi ile yapılan çalışmaların akademik başarı, kalıcılık, motivasyon, tutum, sosyal beceri üzerine etkilerini araştırmışlardır. Sonuç olarak drama yönteminin tüm bu beceriler üzerine olumlu ve orta büyüklükte bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizi alt bölümleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Edebi sanatların yaratıcı drama etkinlikleriyle öğretildiği bu çalışmada kontrol gruplu ön-sontest deneysel araştırma deseni kullanılmıştır. Bir kontrol iki deney grubu ile yürütülen bu çalışmada, gruplardan biri deney; diğeri kontrol grubu olarak seçkisiz bir şekilde belirlenmiştir. Bu tür çalışmalarda olduğu gibi (Büyüköztürk, 2014:204-205) bu çalışmada da bağımsız değişken olan yaratıcı drama etkinlikleri ile ilgili tüm gruplardaki katılımcıların (deneklerin) uygulama öncesi ve sonrası görüşleri alınmıştır. Bu görüşler nicel olarak çoktan seçmeli testle; nitel olarak ise görüş alma formları ile elde edilmiştir. Araştırma, bu yönüyle de nitel özellikler göstermektedir. Büyüköztürk (2014), nitel araştırmaların, geleneksel araştırma yöntemleriyle ifade edilmesi zor olan sorulara cevap bulmak için gerekli olduğunu belirtmektedir.

Çalışmanın verileri nicel ve nitel olarak birlikte toplanmış ve araştırmanın deneysel deseni Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5.

Araştırma Deseni

Gruplar	Ön Test	Ön hazırlık (4 ders saati)	İşlemler	Son Test	Ürün
Deney 1	TEOG puanları Başarı testi	Hazırlık Çalışmaları	Bütünleştirilmiş (Edebiyat + drama)	Başarı testi	Görüşme (yazılı) (TOHUM- Edebi Sanatlar Dergisi)
Deney 2			Drama		
Kontrol		-	Öğretmen Anlatımına Dayalı Öğretme Süreci		

Tablo 5’te görüldüğü gibi iki deney bir kontrol gruplu bu çalışmada araştırmacı Deney 1 grubunda aynı zamanda öğretmen olarak görev yapmıştır. Araştırmacı çalışmanın planlayıcısı, uygulayıcısı ve değerlendiricisi olarak öğretme-öğrenme sürecinin merkezinde yer alması çalışmanın aynı zamanda eylemsel bir araştırma olmasını da sağlamıştır. Çalışma, araştırmacının bulunduğu konum açısından bir eylem araştırması gibi görünmesine rağmen; iki deney bir kontrol grubuyla oluşturulan deneysel ortam nedeniyle araştırma ağırlıklı olarak deneysel bir çalışmadır.

Bu çalışmada üç grup oluşturulmuş ve kullanılan deneysel desene göre Deney 1 grubunda edebi sanatlar hem Türk Edebiyatı hem de Drama derslerinde eşgüdüm içinde yürütülmüştür. Bu sanatlar, Drama derslerinde yaratıcı drama etkinliklerinden faydalanarak; Türk Edebiyatı derslerinde ise Drama dersinin devamı şeklinde işlenmiştir. Bu iki ders, kazanımlar çerçevesinde bütünleştirilmiş çalışmalara öncelikle Drama dersinde başlanmış; devamında ise Türk Edebiyatı dersi yoluyla pekiştirilerek işlenmiştir. Öncelikli olarak yaratıcı drama etkinliklerinin kullanılması ile öğrencilerin edebi sanatlarla ilgili bilgiye kendi yaşantıları yoluyla ulaşması sağlanmıştır. Edebiyat dersinde ise varsa eksiklikler tamamlanmış; yanlışlıklar yine öğrenci merkezli etkinlikler yoluyla giderilmiştir.

Deney 2 grubunda edebi sanatların öğretimi yalnızca drama dersindeki etkinliklerle ayrıntılı olarak gerçekleştirilmiştir. Bu grupta yer alan öğrencilerin zorunlu olarak aldıkları Türk Edebiyatı dersinde ise öğretmen anlatımına dayalı öğretme-öğrenme süreçleri kullanılmıştır. Bu grupta Drama ile Türk Edebiyatı dersi arasında planlı bir bağlantı kurulmamış; dersler birbirinden bağımsız ve farklı iki öğretmen tarafından işlenmiştir.

Kontrol grubunda ise edebi sanatların öğretimi yalnızca Türk Edebiyatı dersinde, ders öğretmeninin planına ve kendi anlatımına uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

3.2. Çalışma Grupları

Bu çalışma Burdur ilinin, il merkezindeki bir Anadolu lisesinin 11. Sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Bu lisenin ve lisedeki kontrol ve deney gruplarının belirlenmesinde kolay ulaşılabilirlik ve gönüllülük esası dikkate alınmıştır. Araştırmacının bu okulda Türk dili ve Edebiyatı dersi öğretmeni olarak görev

yapması, öğrencileri ve öğretmenleri tanıyor olması, okul idaresinin çalışmaya gönüllü olması nedeni ile çalışma için bu okul seçilmiştir.

Çalışma öncesinde deney ve kontrol grubunda olan tüm öğrencilerle görüşülmüş ve hazırlık çalışmaları ile sürecin nasıl işleyeceğini yaşamaları ve dolayısıyla öğrenmeleri sağlanmıştır. Bu süreç sonunda öğrencilere bu tür çalışmalara devam etmek isteyip istemedikleri sorulmuştur. Görüşmeler sonucunda tüm öğrenciler gönüllü olduklarını belirtmiş ve çalışmaya dahil edilmiştir.

Okulda bulunan 7 Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeninden 11. sınıflarda dersi olan üç öğretmen ile görüşülmüştür. Bu görüşmelerde öğretmenlere çalışmalar ve gruplar hakkında detaylı bilgiler verilmiştir. Bu bilgilendirmeler sonucunda gönüllü olan öğretmenlerden birisi deney 2 grubunda; diğeri ise kontrol grubunda öğretme-öğrenme sürecini yürütmüştür. Deney 1 grubunda ise araştırmacı aynı zamanda edebiyat öğretmeni olarak görev almıştır. Araştırmacı Türk Edebiyatı ve Drama derslerini devam ettirdiği grubu “Deney 1”, farklı bir öğretmenin derse devam ettiği ve öğrenci sayısının bir grup etkinliği olan yaratıcı drama yöntemine uygun olmadığı üçüncü grup “Kontrol” grubu olarak seçilmiştir. Araştırmacı bu sınıfın Türk Edebiyatı veya Drama derslerinden herhangi birine girmemiştir. Yine başka bir öğretmenin sadece Türk Edebiyatı dersine devam ettiği sınıf ise “Deney 2” grubu olarak belirlenmiştir. Bu grupta edebi sanatların öğretiminde kullanılan Drama derslerine araştırmacı kendisi devam ettirmiştir.

Deney ve kontrol gruplarının bulunduğu bu lise, Ortaöğretime Geçiş (TEOG) sınavında 218-370 arası puan alan öğrencileri kabul etmiştir.

Çalışmada TEOG puanları, grupların eşleştirilmesi amacıyla kullanılmış fakat; sınav puanlarına ulaşamayan, ön-sontestlerden herhangi birine girmeyen, çalışma devam ederken okul değiştiren öğrenciler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Tüm bu etkenler sonucunda Deney 1 grubundan 13, Deney 2 grubundan 16, Kontrol grubundan 9 öğrenci çalışmanın tüm aşamalarına katılmıştır.

1. Deney 1 grubu: Sınıf 9 erkek, 7 kız toplam 16 kişiden oluşmaktadır. Bu gruptaki öğrenciler “eşit” ağırlıklı ders seçimi yapan öğrencilerden oluşmaktadır. Bu grupta edebi sanatların öğretimi Türk Edebiyatı ve Seçmeli Drama dersleri yaratıcı drama etkinlikleri ile ve eşgüdüm içinde yapılmıştır. Edebi sanatların, ilk olarak

drama derslerinde yaratıcı drama etkinlikleri ile öğretimi gerçekleştirilmiştir. Devam eden süreçte bu edebi sanatlar, Türk Edebiyatı dersi öğretim programında yer alan kazanımlarla birleştirilmiş ve eşgüdümlü olarak buna uygun ders içi etkinliklerle de pekiştirilmiştir.

2. Deney 2 grubu: Bu grup 16 erkek, 4 kız toplam 20 öğrenciden oluşmuştur. Bu gruptaki öğrenciler “sayısal” ağırlıklı ders seçimi yapan öğrencilerden oluşmaktadır. Bu grupta edebi sanatların öğretimi yalnızca seçmeli drama ders saatinde yaratıcı drama süreci ve etkinlikleri ile gerçekleştirilmiştir. Türk Edebiyatı derslerinde ise edebi sanatlar, öğretim programına bağlı kalınarak ders öğretmeni tarafından işlenmiştir. Deney 2 grubunun Deney 1 grubundan en önemli farkı Drama ve Türk Edebiyatı derslerinin bütünleştirilmemiş olmasıdır.

3. Kontrol grubu: Toplamda 13 öğrenciden oluşan bu grupta 7 erkek, 6 kız öğrenci yer almıştır. Bu gruptaki öğrenciler “yabancı dil” ağırlıklı ders seçimi yapan öğrencilerden oluşmaktadır. Bu grupta edebi sanatların öğretimi yalnızca edebiyat derslerinde, başka bir edebiyat öğretmeni tarafından kendi planlarındaki öğretme-öğrenme süreçleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

3.3. Çalışma Öncesinde Grupların Eşleştirilmesi ve Denkleştirilmesi

Bu çalışmada gruplar, Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) Sınavı sonuçları ve edebi sanatlar için hazırlanan başarı testinin ön uygulamasından elde edilen başarı puanları kullanılarak eşleştirilmiş ve denkleştirilmiştir. Grupların denkleştirilmesi amacıyla kullanılan TEOG puanları Milli Eğitim Bakanlığı'nın “e-okul” sisteminden elde edilmiştir. Bu eşleştirme ve denkleştirmeye ilgili istatistiksel işlemler aşağıda verilmiştir.

1. TEOG puanlarının karşılaştırılması. Grupların karşılaştırılması ve amacıyla kullanılan ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın “e-okul” sisteminden elde edilen TEOG puanları ile ilgili betimsel istatistikler Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6.

Deney ve Kontrol Gruplarının TEOG Puanları İle İlgili Betimsel İstatistikler

Gruplar	n	$\bar{x}$	SS
Deney 1	16	286,0636	21,74844
Deney 2	19	294,7737	17,73536
Kontrol	11	277,8975	24,10146
Toplam	46		

Tablo 6’da verilen bu puanlara göre deney 1 grubu 286,0636; deney 2 grubu 294,7737 ve kontrol grubu ise 277,8975 ortalama puana ulaşmıştır. Bu puanların normal dağılım göstermesi, varyanslarının eşit ve puanların eşit aralıkta, sürekli değişken olması nedeniyle parametrik istatistik olan varyans analizi ile test edilmiştir. Bu test sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7.

Çalışma Öncesinde Deney ve Kontrol Gruplarının TEOG Puanlarının Karşılaştırılması (ANOVA Sonuçları)

Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	Kareler ortalaması	sd	F	Anlamlılık Düzeyi (p)
Gruplar arası	2482,030	1241,015	2	2,793	,072 *
Gruplar içi	19104,928	444,301	43		
Toplam	21586,958		45		

* $p > 0,05$

Tablo 7 ‘de yer alan Kontrol ve deney gruplarının TEOG puan ortalamalarının birbirinden anlamlı derecede farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilmiştir. Bu test sonucuna göre puan ortalamaları arasındaki farkın 0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tablo 8’de görülmektedir. Bu sonuca göre kontrol ve deney gruplarının çalışmalara benzer düzeyde TEOG puanları ile başladıkları belirlenmiştir. TEOG puanlarında olduğu gibi grupların edebi sanatlar açısından çalışmalara hangi düzeyde başladıklarını ve bu düzeyler arasında anlamlı fark olup olmadığı belirlenmiş ve ön test puanlarının karşılaştırması ile elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

2. Öntest puanlarının karşılaştırılması. Çalışmada yer alan deney ve kontrol gruplarının öntest puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin betimsel ve karşılaştırmalı istatistikler tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8.

Çalışma Öncesinde Deney ve Kontrol Gruplarının Öntest Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss	Sıra Ortalaması	χ^2	df	p
Deney -1	13	10,69	9,96	18,58	,954	2	,621*
Deney -2	16	14,81	13,61	21,47			
Kontrol	9	9,22	9,46	17,33			
Toplam	35						

* p>0.05

Tablo 8’den elde edilen veriler sonucunda edebi sanatların Türk Edebiyatı ve Drama derslerinin birlikte kullanılmasıyla öğretildiği deney 1 grubunun ön test ortalama puanı 10,69; bu sanatların sadece Drama dersinde öğretildiği Deney 2 grubunun ön test ortalama puanı 14,81 ve edebi sanatların ders öğretmenin anlatımına dayalı olarak öğretildiği kontrol grubunun ön test puan ortalaması 9,22 olarak belirlenmiştir.

Ön test uygulamaları sonucunda elde edilen bu ortalama puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Tablo 9’da verilen bu sonuçlara göre kontrol ve deney gruplarının TEOG puanlarında olduğu gibi edebi sanatlar testi sonuçları bakımından da benzer düzeyde çalışmalara başladığı ortaya çıkmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Kontrol gruplu, öntest-sontest deneysel araştırma deseninin kullanıldığı bu çalışmanın verileri nicel ve nitel olarak toplanmıştır. Nicel veriler araştırmacı tarafından uzman görüşleri ve belirtke tablosu dikkate alınarak geliştirilen açık uçlu ve kısa cevaplı sorulardan oluşan başarı testi kullanılmıştır. Nitel veriler ise yazılı görüş alma formuyla elde edilmiştir. Bu veri toplama araçları ile ilgili bilgiler aşağıda ayrıntılı olarak verilmiştir.

1. Nicel veri toplama aracı. Çalışmanın nicel verileri belirtke tablosu ve uzman görüşlerine dayalı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan başarı testi ile elde edilmiştir. Bu test bilgi, kavrama ve uygulama sorularının yer aldığı üç bölümden oluşmuştur. Bilgi basamağındaki öğrenmeleri ölçmek için kısa cevaplı, kavrama düzeyi için metine dayalı açık uçlu sorular, uygulama düzeyi için ise özgün metin yazma çalışması yaptırılmıştır. Bu çalışma kapsamında yer alan teşbih, istiare, kişileştirme, cinas ve kinaye edebî sanatları ile ilgili bilgiyi ölçmek için 5, kavrama basamağında ise 4 soru bulunmaktadır. Uygulama basamağı için ise her öğrencinin kendi istediği en az 5 edebî sanatı kullanarak özgün bir edebî metin yazmaları istenmiştir.

Bilgi basamağını ölçen veri toplama aracı her bir doğru cevaba 4 puan verilerek toplamda 20 puan alınan, kısa cevaplı sorularla oluşturulmuştur. Kavrama basamağı testinde ise 2 cümle ve 2 beyitlik metinler verilmiş ve öğrencilerin bu sorularda yer alan edebî sanatları tespit etmeleri istenmiştir. Cümle ve metinlerde 8'er puanlık beş sanat bulunmaktadır ve bu bölümün toplam puanı 40'tır. Uygulama düzeyi için öğrencilerden içerisinde en az beş edebî sanat bulunacak şekilde özgün bir edebî metin oluşturmaları istenmiştir. Edebî metnin şekli ve türü bakımından öğrenciler bir sınırlandırmaya gidilmemiştir. Başarı testinin tüm bölümleri için ayrıntılı puanlama anahtarı hazırlanmış ve puanlama bu anahtara göre gerçekleştirilmiştir. Başarı testi uygulamaları için öğrencilere bir ders saati (40') süre verilmiş ve test toplam 100 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Ayrıntılı puanlama anahtarı (analitik rubric) ile ilgili Edebiyat ve ölçme-değerlendirme uzmanlarından görüş alınarak düzenlenmiştir.

2. Nitel veri toplama aracı. Araştırmada kullanılan bir diğer veri toplama aracı ise nitel verilerin elde edildiği görüş alma formudur. Büyüköztürk'ün (2014:150) ifade ettiği gibi araştırmada cevabı aranan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şekli olan nitel araştırma tekniklerinden görüşme kullanılmıştır. Görüş alma formu, araştırmacı tarafından uzman görüşlerine dayalı olarak, yapılandırılmamış açık uçlu 7 sorudan oluşturulmuştur. Bu form geliştirildikten sonra tekrar uzman görüşlerine sunulmuş ve uygulanmıştır. Öğrenciler görüşlerini belirtilen form yoluyla yazılı olarak vermiştir. Çalışmada öğrenci görüşleri dışında araştırmacının gözlem verileri de toplanmış ve incelenmiştir. Deney

1 ve deney 2 grubunda öğretmen olarak yer alan araştırmacı drama atölyeleri ve Türk Dili derslerinde öğrencileri gözlemlemiştir. Bu gözlem çalışması öğrencilerin çalışmalarda gösterdiği tutum, davranış ile söylediklerinin genel olarak kayıt edilmesi şeklinde yapılmıştır. Nicel ve nitel veri toplama araçlarının birer örneği Ek 1 ve Ek 2’de sunulmuştur.

3.5. Verilerin Analizi

Kontrol gruplu öntest-sontest deneysel araştırma desenine göre yürütülen bu çalışmada nicel ve nitel veriler birlikte toplanmıştır. Bu verilerin nasıl analiz edildiği, analiz sürecinde hangi istatistiklerin neden kullanıldığı aşağıda sırayla açıklanmıştır.

1. Nicel verilerin analiz edilmesi. Çalışmanın kapsamını oluşturan Teşbih, Teşhis, Cinas, Kinaye ve İstiare sanatlarının yer aldığı başarı testi bilgi, kavrama ve uygulama sorularından oluşmuştur. Bu başarı testinin ön ve son uygulaması ile elde edilen nicel verilerin karşılaştırılmasında “grupların ön test puanlarının normal dağılım göstermemesi ve varyanslarının eşit olmaması” nedeniyle non-parametrik (parametrik olmayan) istatistikler kullanılmıştır.

Non-parametrik testler ölçümlerinin sürekliliğinin sağlandığı durumlarda gruplar arası ya da gruplar içinde anlamlı farkların olup olmadığını test ederler ve temelde ortanca testine dayanırlar (Büyüköztürk, 2007:145). Parametrik olmayan teknikler Tekin’e göre (2006:157): İşaret Sınama Tekniği, Wilcoxon Sınama Tekniği, Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis şeklinde sıralanır. Bir kontrol ve iki deney grubunun yer aldığı çalışmada ön testlerden elde edilen puanlar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı Kruskal Wallis H testi ile belirlenmiştir. Grupların ön ve son test puanları arasındaki fark ise yine parametrik olmayan testlerden Wilcoxon İşaretli Sıralar testi kullanılarak belirlenmiştir. Grupların öntest-sontest fark puanlarının birbirinden anlamlı derecede farklılaşp farklılaşmadığı ise Kruskal Wallis H testi ile ortaya çıkarılmıştır. Gruplar arasında farkın hangi gruplar arasında anlamlı olduğunu belirlemek için ise Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Bu karşılaştırmalarda anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Nitel verilerin analiz edilmesi. Deney gruplarındaki öğrencilerin yaratıcı drama etkinliklerine ilişkin görüşme formundan elde edilen nitel veriler birlikte

analiz edilmiştir. Büyüköztürk'ün (2014:242) nitel araştırmalarla ilgili olarak konunun boyutlarının net bir biçimde tamamlandıktan sonra araştırmayla ilgili olan uygun kategorilerin kararlaştırılması gerektiği görüşünden hareket edilmiş ve öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar kelime, cümle, paragraf, örnek, durum vb. ögeler dikkate alınarak kodlanmıştır. Bu kodlardan aynı anlama gelenler bir araya getirilerek temalaştırılmıştır. Bu çalışma sonunda “Öğrenme”, “Yaratıcı Drama”, “Beceriler” ve “Sorunlar” olmak üzere dört ayrı tema oluşturulmuştur ve bu veriler okuyucu tarafından anlaşılabilir bir biçimde kategorize edilmiştir. Bu temalara ilişkin öğrenci görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak nitel veriler desteklenmiştir. Öğrencilerden toplanan yazılı nitel veriler numaralandırılmış ve alıntılar, araştırmanın bulgular ve yorum bölümünde aslına sadık kalınarak “Ö” kısaltması ve kağıt numarası eşliğinde okuyuculara sunulmuştur.

3.6. Denel işlemler (Deney Gruplarındaki Öğretme-Öğrenme Süreci)

Bu araştırmada kontrol ve deney gruplarında yürütülen çalışmalar aşağıda sırayla özetlenerek açıklanmıştır. Bu çalışmada, gruplar TEOG ve Ön Test puanlarına göre denkleştirildikten sonra ön hazırlık süreci başlamıştır.

1. Hazırlık süreci: Edebi sanatların öğretim sürecinde yaratıcı drama etkinliklerinin kullanılacak olması ve öğrencilerin bu etkinliklere alışık olmaması, drama dersinin, sınıf, konferans salonu, okul bahçesi gibi farklı mekanlarda yürütülmesi nedeniyle Deney 1 ve Deney 2 grubu öğrencileriyle haftalık bir ders saati (40') olmak üzere dört hafta boyunca yaratıcı drama etkinlikleri ile ilgili alıştırmaya çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu hazırlık çalışmaları sayesinde öğrenciler çalışmaların nasıl yürütüleceğini tanımış ve bu duruma göre çalışmalara gönüllü katılıp katılmayacaklarına karar vermiştir. Ders öğretmenin kendi planlarına uygun olarak öğretme-öğrenme süreçlerini düzenlediği kontrol grubunda ise belirtilen hazırlık çalışmalarına yer verilmemiştir. Hazırlık sürecinden başlanarak araştırmanın aşamaları genel hatları ile şu şekildedir:

1. Çalışma konusunun ve kapsamının belirlenmesi
2. Alan taraması
3. Konu kapsamına göre atölye kazanımlarının ve planlarının hazırlanması
4. Veri toplama araçlarının geliştirilmesi

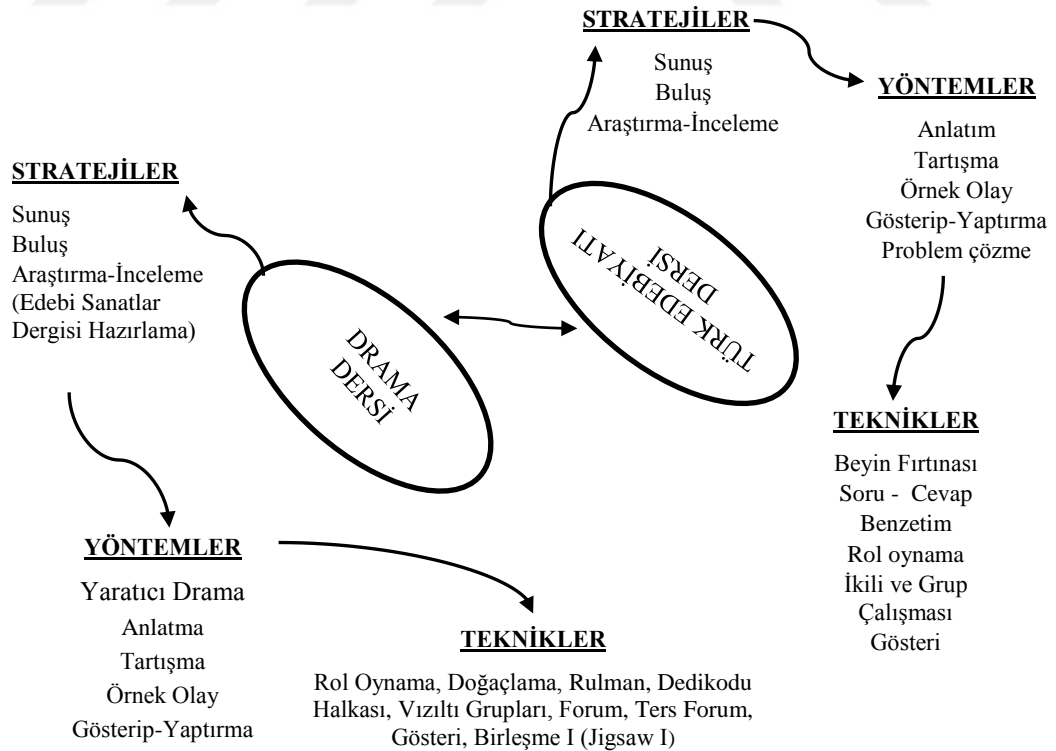
5. Grupların belirlenmesi
6. Öntestlerin uygulanması ve grupların denkleştirilmesi
7. Yaratıcı drama etkinliklerinin yürütülmesi
  - a. Hazırlık süreci
  - b. Atölyelerin uygulanması
  - c. Öğrenci ürünlerinin geliştirilmesi
8. Son testlerin uygulanması
9. Verilerin organize ve analiz edilmesi
10. Çalışmanın raporlaştırılması

Belirlenen bu aşamalar doğrultusunda yaratıcı drama etkinlikleri ile öğretim gerçekleştirilen Drama derslerinin her biri Adıgüzel'in (2014:107) belirttiği şekilde "Isınma-Hazırlık", "Canlandırma" ve "Değerlendirme-Tartışma" aşamalarından oluşacak şekilde planlanmış ve işlenmiştir. Bu derslere ait plan ve öğretim sürecine ait görsel ve yazılı doküman örnekleri çalışmanın "Ekler" bölümünde sunulmuştur. Hazırlık çalışmaları aşamasında Deney 1 ve Deney 2 gruplarına Drama derslerinde uygulanan tanışma atölyesinde 11. sınıf düzeyinde seçmeli dersler bazında farklı sınıflardan bir araya gelen öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleriyle birbirini daha yakından tanımaları amaçlanmıştır. Yaratıcı drama etkinlikleri ile gerçekleştirilen öğretim sürecinin merkezinde grup çalışmaları yer alır. Bu amaçla, 3. Hafta gerçekleştirilen iletişim-grup dinamiği oluşturma bölümünde çalışmanın gerçekleştirildiği Deney 1 ve Deney 2 grubu öğrencilerinin kendi içlerinde iletişiminin ve grup dinamiğinin artırılması üzerine etkinliklere yer verilmiştir. Yaratıcı drama etkinliklerinde, grup uyumunun en üst seviyeye ulaşmasının, grup bireylerinin birbirlerine olan güveninin sağlanması ile gerçekleştirilebileceği anlayışıyla hareket edilmiş ve güven atölyesinde grup içi güvenin artırılması amaçlanmıştır. Hazırlık sürecinin son aşaması olan uyum çalışmalarında ise Grup üyelerinin birbiri ile olan uyumunun yaratıcı drama etkinliklerini olumlu düzeyde etkileyeceği düşünüldüğünden bu atölyede grup üyeleri arasındaki uyumun artırılması hedeflenerek çalışmalar yürütülmüştür.

2. Uygulama Süreci. Hazırlık çalışmaları sonrasında Deney 1 grubunda, MEB (2007, s.4) tarafından yayımlanan Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programında yer alan "Öğrencinin öğrenme-öğretme sürecine aktif

katılımlarının sağlanması ve yeni edindikleri bilgileri, önceki bilgileri ve diğer alanlara ait bilgileri ile ilişkilendirmelerini sağlayacak etkinliklerin öğrenmeyi daha anlamlı kılacaktır” görüşünden hareket edilmiştir. Bu sebepten dolayı Deney 1 grubunda edebi sanatlar Türk Edebiyatı ve Drama derslerinde bütüncül ve eşgüdümlü şekilde öğretilmiştir. Drama derslerinde yaratıcı drama yöntemi ve buna uygun olarak farklı tekniklerin bir arada kullanılarak öğretildiği edebi sanatlar; Türk Edebiyatı derslerinde örnek metinler üzerinden tespit ettirilmiş ve öğrencilerden özgün örnekler de istenmiştir. Ayrıca yine Türk Edebiyatı derslerinde edebi sanatlar, dersin kazanımlarla birleştirilmiş ve buna uygun ders içi etkinliklerle de pekiştirilmiştir. Türk Edebiyatı ders programı ve kitabında yer alan metinler dönem özelliklerine göre incelenirken aynı zamanda edebi sanatlar açısından da incelenmiş ve Drama derslerinde öğrenilen edebi sanatların uygulama aşaması bu süreçte gerçekleştirilmiştir.

Belirtilen derslerin öğretimi sırasında konuların özellikleri ve öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak farklı öğretim yöntem ve tekniklerine yer verilmiştir. Dersler ve bu derslerde kullanılan yöntem-teknikler şekil 3’te sunulmuştur:

Şekil 3. “Drama” ve “Türk Edebiyatı” derslerinde kullanılan strateji, yöntem ve teknikler

Şekil 3 incelendiğinde edebi sanatların yalnızca drama derslerinde öğretiminin gerçekleştirildiği Deney 2 grubunda da yaratıcı drama etkinliklerinden faydalandığı görülmektedir. Deney 2 grubunun Deney 1 grubu ile arasındaki fark bu derste öğretilen edebi sanatların Türk Edebiyatı dersleri ile bütünleştirilerek birlikte işlenmemesidir. Türk Edebiyatı derslerinde ise ders öğretmeni tarafından, kitapta yer alan metinler üzerinden edebi sanatlar öğretim programının önerdiği yollarla tespit edilmiştir.

Ders öğretmenin kendi planlarına uygun olarak öğretme-öğrenme süreçlerini düzenlediği Kontrol grubunda ise ders öğretmeni ile gerçekleştirilen sözlü görüşme sonrasında dersin şu şekilde işlendiği belirtilmiştir:

“Kitaptaki metinlerde yer alan edebi sanatlar, metinlerdeki işlevinden hareketle öğrencilere tespit ettirilmiştir ve açıklattırılmıştır. Öğrencilerin eksik kaldığı noktalarda devreye girilerek eksikleri ders öğretmeni tarafından giderilmeye çalışılmıştır. Çalışmadan önce belirtilen beş sanat üzerinde daha fazla durulmuş ve her birine en az birer sanat örneği metin üzerinden tespit ettirilmiştir.”

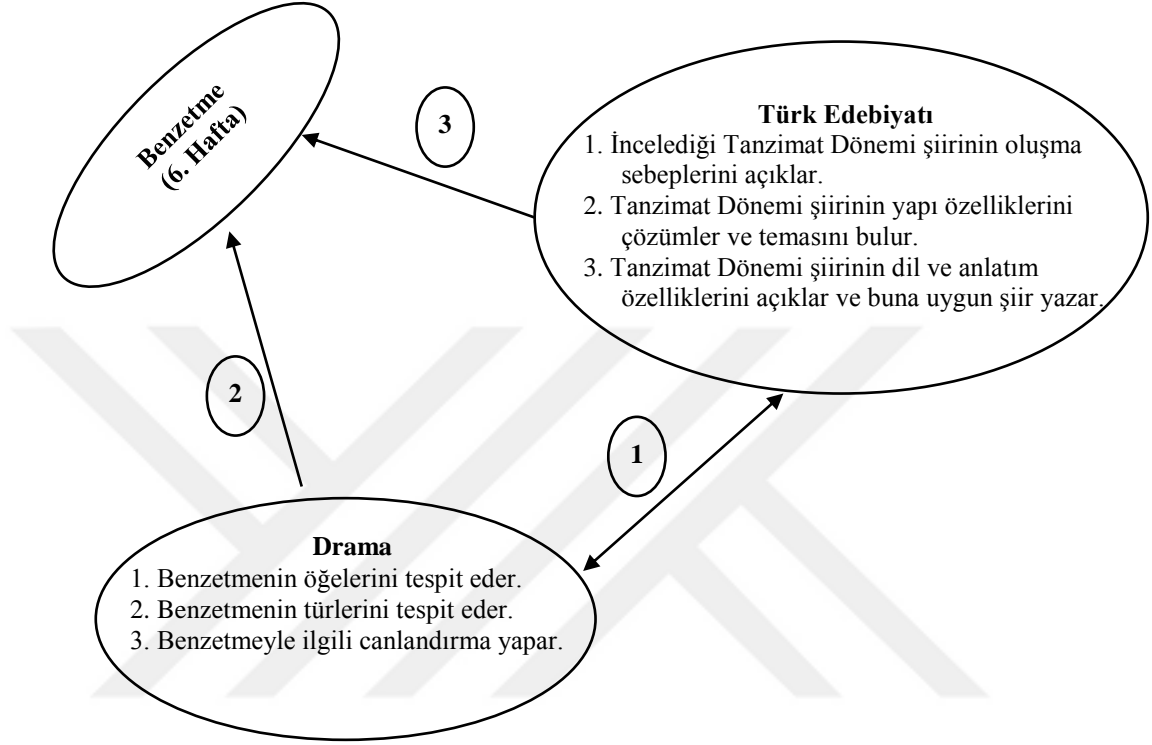
Ders öğretmenleri ile görüşmeler sonucunda edebi sanatların gruplar bazında Drama ve Türk Edebiyatı derslerindeki öğretimi Tablo 9’da belirtilen şekilde gerçekleşmiştir:

Tablo 9.

Gruplarda Edebi Sanatların Dersler Bazında İşleniş Şekli

Gruplar	Drama Dersi	Türk Edebiyatı Dersi
Deney 1	Edebi sanatların öğretiminde yaratıcı drama bir öğretim yöntemi olarak kullanılmıştır.	Drama dersinde öğretilen edebi sanatlar ders ile eşgüdümlü şekilde metinler üzerinden tespit ettirildi, sanatlarla ilgili etkinlikler yapıldı ve özgün metinler oluşturulması sağlandı.
Deney 2	Bu dersteeki çalışmalar “Isınma-hazırlık”, “Canlandırma” ve “Değerlendirme” süreçlerini izleyen yaratıcı drama etkinlikleri ile gerçekleştirilmiştir.	Ders öğretmeni kitapta yer alan metinlerden hareketle edebi sanatları tespit ettirdi, öğrencilerin eksiklerini düz anlatım yöntemi ile giderdi.
Kontrol	(Edebi sanatlarla ilgili herhangi bir etkinlik gerçekleştirilmedi.)	Ders öğretmeni daha önceki kendi öğretim süreçlerini takip ederek kitapta yer alan metinler üzerinden edebi sanatları tespit ettirdi.

Tablo 9’da edebi sanatların dersler bazında hangi aşamalar izlenerek öğretiminin gerçekleştirildiği sunulmuştur. “İşlemler” bölümünde Deney 1, Deney 2 ve Kontrol gruplarının haftalık edebi sanatlar ve dersler bazında ilgili kazanımları ise şekil 4’te gösterildiği şekilde planlanmış ve uygulamaya konulmuştur:

Şekil 4. Deney 1, deney 2 ve kontrol gruplarının Türk Edebiyatı ve Drama dersi kazanımları

Şekil 4 incelendiğinde 6. hafta çalışmalarında “Benzetme” sanatı Deney 1 (1) grubunda Türk Edebiyatı ve Drama dersleri bütünleştirilerek, öğretim programında yer alan Tanzimat Şiiri konusuyla birlikte öğretildiği görülmektedir. Drama dersinde yaratıcı drama etkinlikleri ile öğretimi gerçekleştirilen benzetme sanatı, Türk Edebiyatı dersinde programda yer alan kazanımlarla bütünleştirilmiştir. Deney 2 (2) grubunda ise bu sanatın öğretimi Drama dersinde yaratıcı drama etkinlikleri ile gerçekleştirilmiş olup; bu dersle bütünleştirilmemek esası ile Türk Edebiyatı dersinde program kazanımları ders öğretmeni tarafından verilmiştir. Kontrol Grubunda (3) ise drama etkinliklerinden hiç faydalanılmamış ve konunun kazanımları ders öğretmeni tarafından programa uygun şekilde öğrencilere sunulmuştur. Edebi sanatların öğretiminin gerçekleştirildiği diğer tüm haftalarda da benzer süreçler devam

ettirilmiş ve dersler, gruplar ve derslere ait diğer kazanımlar haftalar bazında ek 5’te sunulmuştur

İşlemler aşamasının son bölümünde ise Deney 1 ve Deney 2 grubu öğrencilerinden, yapılandırılmamış açık uçlu 7 sorudan oluşan görüş alma formu kullanılarak görüşler alınmıştır. Toplanan veriler kodlanmış ve “Öğrenme”, “Yaratıcı Drama”, “Beceriler” ve “Sorunlar” başlıkları altında dört grupta incelenmiştir. Kontrol grubunda Drama dersi işlenmediği için bu gruptan görüş alma yoluna gidilmemiştir.

3. Son Testin Uygulanması. Öntest-sontest kontrol gruplu araştırma deseni kullanılan bu çalışmanın sontest bölümünde ise Büyüköztürk’ün (2014) açıklamalarından hareketle Deney 1, Deney 2 ve Kontrol grubunda yer alan öğrencilere öntest olarak kullanılan ölçme aracı sontest olarak tekrar uygulanmıştır. Sontest sürecinden elde edilen veriler hem gruplar bazında kendi içinde; hem de ön-sontest farkları bakımından kendi içlerinde ve diğer gruplarla karşılaştırılmış ve sonuçlar, araştırmanın bulgular ve yorum bölümünde ortaya konulmuştur.

4. Ürün Hazırlama Süreci. Çalışma sonucunda deney 1 ve deney 2 gruplarında bulunan öğrencilerin hem süreç içerisinde oluşturdukları özgün metinler; hem de dergi amacıyla araştırma sonucu ortaya konulan bilgi, karikatür, şarkı sözü, bulmaca ve resimlerden oluşan “Tohum” adlı bir edebi sanatlar dergisi çıkartılmıştır. Bu derginin PDF formatında bir nüshası da okul panosuna asılarak okuldaki diğer öğrenci ve öğretmenlerin de beğenisine sunulmuştur. Derginin bir örneği çalışmanın Ekler bölümünde yer almaktadır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde hem nicel hem de nitel veri toplama araçlarından elde bulgular ve bulgulara dayalı olarak yapılan yorumlar yer almaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular ve yorumlar, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda sunulmuştur.

4.1. Nicel Bulgular ve Yorumlar

Kontrol ve deney gruplarında yapılan çalışmalarda, grupları kendi içinde anlamlı derecede farklılaştırıp farklılaştrmadığı, bir başka ifadeyle gruplarda edebi sanatlarla ilgili yapılan çalışmaların grup başarılarını anlamlı derecede artırıp artırmadığı test edilmiştir. Bu testler için bağımlı istatistiklerden Wilcoxon Sıralı İşaretler Testi kullanılmıştır. Daha sonra ise gruplarda görülen ilerleme puanlarının hangi grupta daha iyi olduğu test etmek amacıyla öncelikle Kruskal Wallis, gruplar arası farkı belirlemek için ise Mann Whitney U testleri kullanılmıştır. Bu karşılaştırmalardan elde edilen bulgular alt problemlerin sırası izlenerek aşağıda verilmiştir.

1. Kontrol ve deney gruplarının ön-son test puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır? Kontrol ve deney gruplarının ön-son test puanları arasındaki fark puanlarına ilişkin betimsel istatistikler ve yorumları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10.

Grupların Başarı Testinin Ön ve Son Uygulamasından Elde Ettikleri Fark Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Gruplar	n	Öntest		Son test		Fark	
		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Deney 1	13	10,69	9,96	80,92	11,65	70,23	13,13
Deney 2	16	14,81	13,61	59,13	18,21	44,31	17,37
Kontrol	9	9,22	9,46	18,00	21,04	8,78	13,73
Toplam	38						

Tablo 10’da yer alan grupların ön-sontest puanları ile fark puanları incelendiğinde Deney 1 grubu öntestte 10,6923, Deney 2 grubu 14,8125, kontrol grubu ise 9,2222 ortalama puana ulaşmıştır. Sontestlerden elde edilen puanlar incelendiğinde ise Deney 1 grubu 80,9231, Deney 2 grubu 59,1250, kontrol grubu ise 18,0000 ortalama puan elde etmiştir. Grupların ilerleme puanı olan fark puanlarına bakıldığında ise Deney 1 grubu 70,2308, Deney 2 grubu 44,3125, kontrol grubu ise 8,7778 puana ulaşmışlardır. Görüldüğü gibi tüm grupların öğrenmelerinde belirtilen oranlarda ilerleme meydana gelmiştir.

Hem TEOG hem de edebi sanatlar öntest puanları bakımından benzer öğrenmelerle çalışmalara başlayan grupların gösterdikleri bu ilerlemelerin istatistiksel olarak 0,05 düzeyinde anlamlı olup olmadığı Wilcoxon Sıralı İşaretler Testi ile test edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11.

Kontrol ve Deney Gruplarının Ön-Sontest İlerleme Puanları Arasındaki Farkın Karşılaştırılması

Grup		n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamları	Z	p	
Deney-1	Negative Ranks	13 ^a	7,00	91,00	-3,182 ^b	,001*	
	Positive Ranks	0 ^b	,00	,00			
	Ties	0 ^c					
	Total	13					
Deney-2	Negative Ranks	16 ^a	8,50	136,00	-3,517 ^b	,000*	
	Positive Ranks	0 ^b					
	Ties	0 ^c					,00
	Total	16					
Kontrol	Negative Ranks	5 ^a	4,70	23,50	-1,609 ^b	,108**	
	Positive Ranks	2 ^b					
	Ties	2 ^c					4,50
	Total	9					

* p<0.05

** p>0,05

Tablo 11’de yer alan veriler sonucunda, edebi sanatların Drama derslerinde yaratıcı drama etkinlikleri; Türk Edebiyatı dersinde öğretim programına bağlı kalarak, bütüncül ve birbirini destekleyecek bir şekilde öğretildiği deney 1 grubunun öntest ortalaması 10,6923, sontest ortalaması ise 80,923 olarak belirlenmiştir. Bu grubun 70,2308 puanlık ilerleme 0.05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu sonuca göre edebi sanatların Türk Edebiyatı ve Drama derslerinde birlikte

öğretilmesi öğrencilerin başarılarında anlamlı derecede ilerlemeye sebep olduğu belirlenmiştir.

Edebi sanatların sadece Drama dersinde yaratıcı drama etkinliklerinden faydalanarak öğretildiği Deney 2 grubunun öntest ortalaması 14,8125, sontest ortalaması 59,1250 olarak belirlenmiştir. Bu grubun göstermiş olduğu 44,3125 puanlık ortalama farkın 0.05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara göre Edebi sanatların yalnızca Drama dersinde yaratıcı drama etkinlikleri ile işlenmesi öğrenci başarılarını anlamlı derecede artırmıştır.

Kontrol grubunda ders öğretmenin kendi planlarına ve kendi anlatımına dayalı olarak edebi sanatların öğretimini gerçekleştirmiştir. Bu grubun ortalamaları öntestte 9,2222, sontestte 18,0000 olarak ortaya çıkmıştır. Fark puanlarının ortalaması 8,7778 olmuş; ancak bu ilerleme puan ortalamasının 0.05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Öğretmenin kendi planlarına dayalı olarak işlediği derslerde her ne kadar ilerleme olsa da bu ilerleme anlamlı düzeyde değildir. Bu sonuç kontrol grubunda gerçekleştirilen öğretme-öğrenme sürecinin anlamlı düzeyde etkili olmadığını ortaya çıkarmıştır.

2. Kontrol ve deney gruplarının fark puanları (erişi) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır? Tablo 12’den elde edilen bilgiler ışığında Deney 1 grubunda 70,2308, deney 2 grubunda 44,3125 ve kontrol grubunda 8,7778 puan olarak ortaya çıkan farklı ilerleme puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı Kruskal Wallis H testi ile belirlenmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo12’de verilmiştir.

Tablo 12.

Kontrol ve Deney Gruplarının Fark puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	n	Sıra Ortalaması	χ^2	df	p
Deney -1	13	30,31			
Deney -2	16	18,28	25,674	2	,000
Kontrol	9	6,06			
Toplam	38				

* p<0.05

Tablo 12 incelendiğinde ilerleme puanları arasındaki farkın 0.05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Bu farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçları tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13.

Kontrol ve Deney Gruplarının Fark Puanlarının Arasındaki Farkın Karşılaştırılması (Mann Whitney U Testi)

Gruplar	n	Sıra ortalaması	Sıra toplama	U	Z	p
Deney-1	13	21,31	277,00	22,000	-3,597	,000*
Deney-2	16	9,88	158,00			
Deney-1	13	16,00	208,00	,000	-3,910	,000*
Kontrol	9	5,00	45,00			
Deney -2	16	16,91	270,50	9,500	-3,540	,000*
Kontrol	9	6,06	54,50			

* p<0.05

Tablo 13'te yer alan Deney 1 ve Deney 2 gruplarının ilerleme puanları arasındaki karşılaştırma sonucunda ortaya çıkan fark 0.05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu fark Yaratıcı drama etkinlikleri temelli Drama ve Türk Edebiyatı derslerinin bütüncül bir biçimde öğretiminin gerçekleştirildiği Deney 1 grubu lehinedir. Bir başka ifadeyle edebi sanatların drama ve Türk Edebiyatı dersinde bütünleştirilerek işlenmesi sadece drama dersinde işlenmesinden daha anlamlı derecede başarıyı artırmıştır.

Deney 1 ve Kontrol grupları arasındaki ilerleme puanlarının karşılaştırılması sonrasında ise aradaki fark 0.05 düzeyinde istatistiksel olarak deney 1 grubu lehine anlamlı bulunmuştur. Bu fark, edebi sanatların hem Türk Edebiyatı hem de Drama derslerinin birleştirilerek işlenmesinin, ders öğretmeninin dayalı öğretme-öğrenme süreçlerini kendi planlarına ve kendi ders anlatımına uygun düzenleyerek işlemesine göre daha faydalı olduğunu ortaya koymaktadır.

Deney 2 ve Kontrol grupları arasındaki ilerleme puanlarının karşılaştırılması sonrasında ise aradaki fark 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak deney 2 grubu lehine anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç neticesinde edebi sanatların sadece

drama dersinde yaratıcı drama etkinlikleri ile öğretiminin gerçekleştirildiği deney 2 grubunda gerçekleştirilen öğretimin, ders öğretmeninin kendi ders anlatımına uygun olarak öğretme-öğrenme süreçlerini düzenlediği kontrol grubu ile öğretimine kıyasla daha etkili olduğunu ortaya çıkarmıştır. Deney 1 ve deney 2 grubunda yapılan çalışmalar lehine anlamlı olan bulguları desteklemek için kullanılan nitel bulgular “Öğrenme”, “Yaratıcı Dramayı Tanıma”, “Beceriler” ve “Sorunlar” temaları altında incelenmiş ve elde edilen nitel bulgular aşağıda sırayla verilmiştir.

4.2. Nitel Bulgular ve Yorumları

Çalışmada yapılandırılmamış açık uçlu 7 sorudan oluşan görüş alma formun elde edilen nitel bulguların organizasyonu sonucunda ortaya çıkan “Öğrenme” teması ile ilgili bulgular Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14.

Öğrenme Temasına İlişkin Öğrenci Görüşlerinden Elde Edilen Kodların Sayısallaştırılması

Kodlar	Deney 1		Deney 2		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
Eğlenerek öğrenme	10	63	11	55	21	58
Etkin Katılım	9	56	12	60	21	58
Kalıcı öğrenme	4	25	5	25	9	25
Etkinlik temelli öğrenme	4	25	4	20	8	22

Tablo 14’ten elde edilen veriler incelendiği zaman edebi sanatların Türk Edebiyatı ve Drama derslerinin bütüncül bir biçimde yaratıcı drama etkinlikleri ile öğretildiği deney 1 grubunda 10 öğrenci (%63), edebi sanatların yalnızca Drama dersinde yaratıcı drama etkinlikleri ile öğretildiği Deney 2 grubunda 11 öğrenci (%55) genel toplamda ise 21 öğrenci (% 58) eğlenerek öğrendiklerini ifade etmiştir.

Etkin katılım kodlaması altında birleştirilen sonuçlara göre deney 1 grubunda 9 öğrenci (%56), Deney 2 grubunda 12 öğrenci (%60) genel toplamda ise 21 öğrenci (% 58) öğrenme sürecinde etkin katılımın ön planda olduğunu belirtmiştir. Deney 1

grubunda yer alan 4 (%25); deney 2 grubunda bulunan 5 (%25) öğrenci ise öğrenmelerin kalıcı olduğunu vurgulamıştır.

Öğrenmelerin öğrenci merkezli etkinlikler üzere kurulu olduğunu her iki gruptan da 4'er öğrenci ifade etmiş; bu oran toplamda %22 düzeyindedir. Bu nitel bulgular öğrencilerin eğlenerek, etkin katılarak ve etkinlik temelli öğrenmelerinin kalıcı öğrenmeye sebep olması nicel bulgularda ortaya çıkan anlamlı farkı destekler ve açıklar niteliktedir. Bu temaya ilişkin öğrencilerin yazılı alınan görüşlerinden örnek ifadeler aslına sadık kalınarak aşağıda verilmiştir.

"...eskiden hoca anlatır, öğrenci dinlerdi. Bu ders sayesinde farklı etkinliklerin düzenlenmesi bazen hatırlamamıza bazen de yeni bilgiler edinmemize yol açtı... (Ö31)"

"... mesela edebiyattaki sanatları drama dersinde değişik yollarla işlememiz konunun aklımda kalmasını sağladı...(Ö30)"

"...çok güzel bir ders, öğrenme daha kalıcı...(Ö20)"

"...dersler hakkında çeşitli yönlerden düşünmemi ve derslere bakış açımı değiştirdi...(Ö13)"

Örnek öğrenci görüşleri bir bütün halinde incelendiğinde drama etkinliklerinin öğrenciyi aktif olarak sürece dahil ettiği, edinilen bilgilerin daha kalıcı olduğu ve bu etkinliklerin hayal kurma ve düşünme becerilerini arttırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Nitel verilerin analizi ile elde edilen yaratıcı dramayı tanıma temasına ilişkin öğrencilerin görüşleri ve bu görüşlere ait yorumlar ise Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15.

Yaratıcı Dramayı Tanıma Temasına İlişkin Öğrenci Görüşleri

Kodlar	Deney 1		Deney 2		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
Sahneleme – Canlandırma	15	94	14	70	29	81
Grup - Takım Çalışması	11	69	12	60	23	64
İletişim	6	38	4	30	10	28
Kurgulama	4	25	3	15	7	19
Bağ Kurma	2	13	2	10	4	11

Tablo15'te yer alan beceriler alanına ait veriler incelendiğinde yüksek oranda değişimin sahneleme-canlandırma becerisinde gerçekleştiği görülmektedir. Deney 1 grubunda 15 (%94), Deney 2 grubunda 14 öğrenci (%70) bu alanda olumlu görüşler bildirirmiş ve bu oran genel toplamda ise %81 seviyesine ulaşmıştır. Grup-takım

çalışma becerileri alanında Deney 1 grubunda 11 (%69), Deney 2 grubunda 12 (%60); toplamda ise 23 öğrenci (64) ilerleme sağladığını ifade etmiştir. Deney 1 grubunda 6 öğrenci (%38) iletişim; 4 öğrenci (%25) kurgulama; 2 öğrenci (%13) ise bağ kurma kodlarında pozitif yönde görüşler bildirmiştir. Deney 2 grubunda ise 4 öğrencinin (%30) iletişim; 3 öğrenci (%15) kurgulama; 2 öğrenci (%10) bağ kurma kodlarında olumlu görüşler aktardığı tespit edilmiştir.

Bu bulgular deney 1 ve deney 2 grubunda uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin sadece edebi sanatlar ile ilgili değil aynı zamanda da dramayı ve drama ile ilgili bazı kavramları öğrendiklerini ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda yaratıcı dramanın özelliği gereği özellikle drama sürecinde yapılan etkinliklerin öğrencilerin birçok yönden öğrenmesine ve gelişimine katkı sağladığı belirlenmiştir.

Bu temaya ilişkin öğrencilerin yazılı alınan görüşlerinden örnek ifadeler aslına sadık kalınarak aşağıda verilmiştir.

“...bu etkinlikler arkadaşlarımla daha samimi olmamı sağladı... (Ö15)”

“...artık sahneye çıkmaktan korkmuyorum... (Ö7)”

“...sahneye çıkmaya korkardım; ama şimdi birazcık da olsa yenebildiğimi düşünüyorum. Arkadaşlarımı daha iyi tanıma fırsatım oldu...(Ö18)”

Yaratıcı drama temasına ilişkin öğrenci görüşleri incelendiğinde etkinliklerin özellikle sınıf içi iletişimi arttırdığı ve öğrenciler üzerinde büyük bir baskı oluşturan sahneye çıkma korkusunu yenme konusunda etkili olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Sahneye çıkma korkusunu yenen öğrenciler doğal olarak toplum önünde konuşma becerilerini arttıracaklardır.

Nitel verilerin analizi ile ortaya çıkan “Beceriler” temasına ilişkin nitel veriler ise Tablo 16’da incelenmiştir.

Tablo 16.

Beceriler Temasına İlişkin Öğrenci Görüşleri

Kodlar	Deney 1		Deney 2		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Özgüven	12	75	11	55	23	64
Tanım-Tanışma-Kaynaşma	12	75	10	50	22	61
Sosyalleşme	9	56	5	25	14	39
Hayal Gücü	5	31	3	15	8	22

Tablo 16’da beceriler başlığı altında birleştirilen sonuçlara göre deney 1 grubunda 12 öğrenci (%75), Deney 2 grubunda 11 öğrenci (%55) genel toplamda ise 23 öğrenci (% 64) yaratıcı drama etkinliklerinin özgüvenlerini olumlu etkilediğini belirtmiştir. Deney 1 grubundan Tanıma-tanışma-kaynaşma alanında ise 12 (% 75); sosyalleşme bakımından 9 (% 56) ve hayal gücü becerisinde 5 öğrenci (%31); deney 2 grubu ise tanıma-tanışma-kaynaşma alanında ise 10 (% 50); sosyalleşme bakımından 5 (% 25) ve hayal gücü becerisinde 3 öğrenci (%15) olumlu yönde görüş bildirmiştir.

Bu temaya ilişkin öğrencilerin yazılı alınan görüşlerinden örnek ifadeler aslına sadık kalınarak aşağıda verilmiştir.

“...çok iyi bir ders, bizlere özgüven kazandırıyor...(Ö1)”

“...diğer arkadaşlarımı tanımama sağladı. Onların bilmediğim yanlarını ve neyi sevip neyden hoşlanmadıklarını öğrendim... (Ö32)”

“...ben de zaman zaman bir izleyici olduğum için korku ve endişelenmenin saçma olduğunu anladım...(Ö21)”

“...bu ders arkadaşlarımla daha iyi kaynaşmamızı sağladı...(Ö22)”

“...dersler hakkında hayal edip, düşünüp hareket etmemde kolaylık sağladı...(Ö13)”

Beceriler temasına ilişkin öğrenci görüşleri bu etkinliklerin özgüven, kaynaşma, sosyalleşme ve hayal gücü alanlarında olumlu etkilerinin olduğunu doğrular niteliktedir. Nitel yolla elde edilen veriler sonucunda düşük oranda olumsuz yönlerde görüşler de yer almaktadır. Bu görüşler ve yorumları Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17.

Sorunlar Temasına İlişkin Öğrenci Görüşleri

Kodlar	Deney 1		Deney 2		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Yaratıcı Dramaya Bakış Açısı	-	-	1	5	1	3
Olumsuz Düşünme	1	6	1	5	2	6
Sıkıcı, yorucu etkinlikler	1	8	1	5	2	6

Tablo 17’de sorunlar başlığı altında toplanan verilere göre öğretme öğrenme süreci sonucunda yaratıcı dramaya bakış açısında Deney 1 grubundaki bütün öğrencilerin görüşleri olumlu yönde değişirken; deney 2 grubunda 1 (%5) toplamda ise %3 öğrencinin görüşlerinde olumlu ya da olumsuz yönde bir değişme meydana gelmediği sonucuna ulaşılmıştır. Yaratıcı drama etkinliklerini yoluyla

gerçekleştirilen öğretimle ilgili olarak hem deney 1 hem de deney 2 gruplarından birer kişi görüşlerinin olumsuz olduğunu ve etkinliklerin sıkıcı ve yorucu olduğunu ifade etmişlerdir. Bu oran bahsedilen iki kodda da genel toplamda %6 düzeyindedir. Bu temaya ilişkin öğrencilerin yazılı olarak alınan görüşlerinden örnek ifadeler aslına sadık kalınarak aşağıda verilmiştir.

“...etkinlikler çok yoğun ve yorucu... (Ö8)”

“...canlandırmalar uzayınca sıkıcı olabiliyor...(Ö27)”

“...daha önceden de sahne korkum vardı hala da yenemedim, şimdi de var...(Ö19)”

Sorunlar temasına ilişkin öğrenci görüşleri yoruculuk, sıkıcılık üzerine yapılmış olup bazı öğrencilerin de görüşlerinde belli bir değişiklik oluşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrenci verilerinden nitel yolla elde edilen tüm bu sonuçlar başarı testinden elde edilen nicel bulguları destekler niteliktedir. Hem nicel hem nitel sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin edebi sanatlar konusunda etkin katılımı, eğlenerek etkinlik temelli kalıcı öğrenmeler gerçekleştirdiği ortaya çıkmıştır. Yaratıcı drama alanında sahneleme, canlandırma, iletişim kurma, grup çalışması ve bağ kurma alanlarında farklı düzeylerde de olsa ilerleme kat edilmiştir. Öğrenciler, beceri temasında ise grup arkadaşlarını tanıma, özgüven, sosyalleşme ve hayal kurma becerilerini geliştirdiklerini ifade ederken; düşük oranda olsa da çalışmaların olumsuz yönlerinin de var olduğunu belirten öğrenciler bulunmaktadır. Genel olarak; yaratıcı drama etkinlikleri ile gerçekleştirilen öğretme-öğrenme sürecini inceleyen bu araştırmanın nitel verilerinin hemen her temasında olumlu sonuçların daha önde olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

4.3. Araştırmacı Gözlemleri

Bu araştırma boyunca araştırmacı da gözlemlerde bulunmuş ve bu araştırmacı gözlemleri aşağıda sunulmuştur.

“Araştırmaya başlarken deney ve kontrol gruplarında araştırma ile ilgili genel bilgileri paylaşmıştım. Buna rağmen öntest sürecinde -istinasız olarak her grupta- öğrenciler, gözlerimin içine bakarak “Hocam, biraz yardımcı olur musunuz? Bu puanlar hangi ders için geçerli olacak? Biz bu soruların cevaplarını hatırlamıyoruz, ne yapalım?” şeklinde sorular sordular. Bu sorular aslında öğrenciler üzerindeki not kaygısını birinci ağızdan en iyi şekilde anlatan sözlerdi. Eğitimimizin başarısını

öğrencinin aldığı notlara bağladığımızın bir kere daha farkına vardım. Ben ısrarla bu notların sadece ilerleme oranını belirlemekte kullanılacağını söylesem de onlar ısrarla öntestte soruların cevaplarını vermem konusunda yardım istemeye devam ettiler.

Okul idaresiyle gerekli görüşmeleri yaparak drama derslerini, içerisinde ufak bir sahnenin de yer aldığı okulumuzun konferans salonunda işlemeye karar vermiştim. Deney grupları ile ilk drama dersinin zamanı gelmişti. Öğrencilere konferans salonuna inmeleri gerektiğini söylediğimde öğrenciler: “Hocam, kim geliyormuş?” diye sordular. Bu soruyu sorma nedenleri, okulumuzda yalnızca bilgi ya da konferans amaçlı birileri geldiğinde konferans salonunun kullanılması idi. Öğrenciler dersin sınıf dışında bir yerde işlenebileceğine inanmıyorlardı. Gerekli açıklamaları salonda yapacağımı ve ders başlangıcında orada olmalarını söyledim. Salon, yaklaşık 100 kişinin oturabileceği şekilde düzenlenmişti. Ders için salona indiğimde öğrencilerin ikiyeşerli, üçerli gruplar halinde ya da bireysel olarak çok dağınık ve birbirinden uzak şekilde oturduklarını fark ettim. O kadar dağınıklardı ki koca salonda sınıf mevcudu çok az görünüyordu. Öğrencilerden ön taraftaki koltuklara gelmelerini istediğimde gönülsüz bir biçimde hareket ettiklerini gözlemledim. Bu davranış da aslında aralarındaki iletişim ve kendilerine olan güven eksikliğini gösteriyordu. Öğrencilerin sahneye çıkmalarını istediğimde hepsi de şaşırmıştı; çember şeklini almalarını söylediğimde ise bir homurdanma başladı. Bir öğrencinin elinden tutup da herkesin ele tutuşarak çember olmasını sağladığım anda değişimin de başladığını fark etmiştim.

Ele ele tutuşan grup, aslında ilk defa gerçek anlamda iletişime geçmişti ve aradaki mesafeleri kaldırmanın en kolay yolunun da, mekanı değiştirip iletişimi arttırmaktan geçtiğini fark ettim. Öğrencilerin dramaya, canlandırmaya, doğaçlamaya ve sahneye karşı önyargularını kırmak için hazırladığımız dört haftalık hazırlık ve ısınma programı etkisini göstermişti. Başlarda “Ben çekiniyorum, utanıyorum yapmasam olur mu hocam?” diyen öğrenciler bile bu süreç sonunda aktif rol almak istiyorlardı. Artık drama salonuna indiğimde öğrencilerin koltuklarda dağınık şekilde oturmak yerine daha önce öğrendikleri oyunları sahnede oynuyor olduklarını görüyordum.

Hazırlık ve ısınma aşamasında sonra edebi sanatların öğretimine başladığımızda artık öğrencilerde bir drama bilinci oluşmuştu. Bunu hem ders sonu değerlendirmelerinden hem de öğrencilerin davranışlarından anlayabiliyordum. Yaptığımız çalışmalarla ilgili bir dergi çıkaracağımızı söyleyip gönüllü olan öğrencilerin bana yardımcı olmasını istediğimde tüm öğrencilerin gönüllü olduklarını görmek çok memnun ediciydi. Sontest sürecine gelindiğinde ise artık öğrencilerin sınavla ilgili kaygularından kurtulduğunu, ne yapmaya çalıştığımızı, bu sınavların ne işe yarayacağını anladıklarını görmüştüm. Drama dersinin değerlendirmelerini sınavlara değil tüm sürece yaydığımızı anlamışlardı.

Öğrencilerin okula, derse, öğretmene, öğretim-öğrenme süreçlerine bakış açılarındaki değişimi fark etmek beni mutlu etti. Peki, bu süreç içerisinde bir öğretmen olarak benim bu kavramlara karşı bakış açımda ne gibi değişiklikler yaşanmıştı? Öncelikle drama dersindeki etkinliklerden sonra sınıf içi disiplin konusunda problemler yaşayacağımı düşünüyordum; fakat yaratıcı drama etkinlikleri sayesinde öğrencilerle aramızda oluşan kuvvetli bağ sayesinde hem drama hem de edebiyat derslerinde disiplin konusunda önceki dönemlere nazaran daha az sorun yaşadığımı ifade edebilirim. Bu etkinlikler sayesinde dersin canlandırılmaları, öğrenciyi aktif olarak işe katarak, planlama ve uygulama sürecinde onlarla birlikte hareket ederek işlemenin ne kadar faydalı olacağını gördüm. Bu değişime sebep olan durumun öğrencilerin kendilerine değer verildiğini görmeleri ve değer verildiğini hissetmelerinin olduğunu fark ettim. En önemlisi de beni ve dersi benimsemişlerdi.

Dersi çok keyif alarak anlattığım önceki dönemlerde bile aslında kendimin merkezde olduğunu ve muhtemelen dersin yalnızca bana keyifli geldiğini; öğrencilerin ise bu süreçte pasif durumda olduklarını fark ettim. Alternatif öğretim-öğrenme yöntem tekniklerini drama dışındaki diğer derslerde de uygulamaya ve hem öğretmenin hem de öğrenenin keyif almasını sağlamaya başlamıştım. Yine daha önceki dönemlerde ders araç gereci olarak en çok kullandığım materyaller tahta, kalem ve sunumlardı. Yaratıcı drama sayesinde artık ele geçen her maddenin -bir taşın bile- biraz düşünce ve yaratıcılıkla nasıl bir ders aracı haline gelebileceğini hem öğrendim hem de kullanmaya başladım.

Düşük oranda olsa da, bu süreçte karşılaştığımız bazı sorunlar da oldu. Kimi öğrenciler, etkinliklerin ders sonuna doğru artık yorucu olduğunu, kimi öğrenciler de kendilerini içinde hissetmedikleri canlandırmalarda sıkıldıklarını ifade ettiler. Bu etkinliklerin aynı zamanda öğrenciler arası iletişimi en üst seviyeye ulaştırması sebebiyle, herhangi bir ders içi boşluk anında bütün öğrencilerin birbiriyle konuşma isteği yüzünden zaman zaman sorunlar yaşadığımızı ve öğrencilerle bu sorunun giderilmesi için birlikte bazı kurallar koyduğumuzu da belirtmek isterim. Kuralların öğrencilerle birlikte konulmasının bile uyulması açısından ne derece önemli olduğunun bir kere daha farkına vardım.

Yukarıda belirtilen araştırmacı gözlemlerine göre yaratıcı drama çalışmalarının, hem öğrencilere hem de araştırmacıya çeşitli açılardan olumlu katkılarının olduğu görülmüştür. Özellikle öğrencilerin yaratıcı drama ile ilgili yapılan ön testte gösterdikleri davranışlar onların sınavlara karşı bir korku ve kaygıyla yaklaştıklarını göstermiştir. Deney gruplarındaki öğrencilerin uzun yıllar boyunca aynı sınıfı, aynı mekanı paylaşmalarına rağmen aralarındaki iletişimin, öğretmen-öğrenme açısından yeterli olmadığı gözlemlenmiştir. Çalışmalar devam ettikçe öğrencilerin

etkileşimlerinin üst düzeye çıktığı belirlenmiştir. Öğretme-öğrenme etkinliklerinin sadece sıraların olduğu ve sıralı oturulan sınıflarda gerçekleşeceğine olan inançlarının bu çalışmalar sayesinde yıkıldığı fark edilmiştir. Bu çalışmaların öğretim-öğrenme alanında en önemli katkı ise öğrencilerin pasif alıcı olma durumundan tüm süreçlere dahil olarak aktif üreten bireyler haline gelmelerinin sağlanmasıdır.

Tüm nitel veriler genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin öğrenme, yaratıcı drama ve beceri alanlarında olumlu görüş bildirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin kendilerini merkezde ve işin içinde hissetmeleri konuya olan ilgilerini ve isteklerini arttırmıştır. Deney gruplarından sadece birer kişi ise yaratıcı drama etkinlikleri ile ilgili yorucu ve sıkıcı olduğu yönünde olumsuz görüş bildirmiştir.

Bununla birlikte çalışmaların sadece öğrencilerin değil; yaratıcı drama etkinliklerini planlayan, yürüten ve değerlendiren öğretmenlere de olumlu katkıları olduğu ortaya çıkmıştır. Özellikle öğretmenlerin etkili ve öğrenci merkezli öğretim-öğrenme ortamları oluşturma, sınıf yönetimi becerilerini geliştirme, öğretim sürecinde çoklu materyal hazırlama ve kullanma becerileri kazanmalarına katkı sağlamıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına ve bu sonuçlar doğrultusunda önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Kontrol gruplu öntest-sontest deneysel araştırma deseninin kullanıldığı bu çalışmada deney 1 grubunda edebi sanatlar öğretimi Türk Edebiyatı ve Drama derslerinin bütüncül ve eşgüdümlü olarak yaratıcı drama etkinlikleriyle yürütülmüştür. Deney 2 grubunda ise edebi sanatlar yalnızca drama derslerinde yaratıcı drama etkinlikleriyle ve Türk Edebiyatı derslerinde ders öğretmeninin dersi yıllık planlarda bahsedilen öğrenci merkezli olarak kabul edilen soru - cevap, dramatizasyon, beyin fırtınası, problem çözme, inceleme, uygulama gibi yöntem-tekniklerle işlemiştir. Kontrol grubunda ise edebi sanatların öğretimi ders öğretmeni tarafından kendi planlarına ve kendi ders anlatım tarzına bağlı olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular ışığında elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

1. Öntest ve sontestlerden elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulguların değerlendirilmesi ile aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

a. Deney 1 grubu öğrencileri öntestte 10,69; sontestte ise 80,92 ortalama puana ulaşmıştır. Bu iki ortalama arasındaki fark olan 70,23 puanlık ilerlemenin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı Wilcoxon işaretli sıralar testi ile belirlenmiştir. Bu karşılaştırma sonunda edebi sanatların Türk Edebiyatı ve Drama derslerinde birlikte işlenmesi öğrenci başarılarını anlamlı derecede arttırdığı gözlenmiştir.

b. Deney 2 grubunda ise öntest ortalamasının 14,81; sontest ortalamasının ise 59,13 olduğu ortaya çıkmıştır. Bu grubun elde ettiği 44,31 puanlık ilerleme (fark) ortalamasının istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı Wilcoxon işaretli sıralar testi ile belirlenmiştir. Bu karşılaştırma sonunda edebi sanatların Türk Edebiyatı dersinde metinler üzerinden incelendiği ve belirlenen edebi sanatların ise Drama derslerinde

yaratıcı drama etkinlikleriyle işlendiği Deney 2 grubunda öğrenci başarılarının sönstest lehine anlamlı derecede arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

c. Edebi sanatların sadece Türk Edebiyatı dersinde metinler üzerinden incelendiği ve öğretmenin kendi planlarına göre öğretme-öğrenmelerin gerçekleştiği kontrol grubunun önstest ortalamasının 9,22; sönstest ortalamasının ise 18,00 olduğu tespit edilmiştir. Kontrol grubunda 8,78 puanlık bir ilerleme gerçekleştiği fakat bu ilerleme puanının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı yapılan Wilcoxon işaretli sıralar testi ile ortaya çıkmıştır.

Bu sonuçlara göre deney 1 ve deney 2 grubunda yapılan drama etkinliklerinin edebi sanatların öğretiminde sönstest lehine anlamlı bir fark yarattığı; ancak kontrol grubunda sadece Türk Edebiyatı dersinde yapılan çalışmaların ise öğrencilerin başarılarını artırmada anlamlı bir fark yaratmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuç Maden'in (2008) Türkçe öğretiminde drama yönteminin gerekliliği ile ilgili, Kırmızı'nın (2008) Türkçe öğretiminde tutum ve anlama üzerine etkisiyle ilgili araştırması ve Aykaç'ın (2011) yaratıcı drama etkinliklerinin anlatma becerilerine etkisi üzerine yaptığı çalışmaların sonuçları ile örtüşmektedir.

2. Bağımsız değişken olarak görev yapan ve süreçte kullanılan Drama dersindeki yaratıcı drama etkinlikleri ile Türk Edebiyatı dersinde kullanılan etkinliklerin hangisinin daha etkili olduğunu belirlemek için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Bu test sonuçları incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

a. Gruplar arası yapılan bu karşılaştırma sonucunda edebi sanatların Türk Edebiyatı ve Drama derslerinde bütüncül ve eşgüdümlü bir biçimde yaratıcı drama etkinlikleriyle işlendiği deney 1 grubunun başarılarının, Türk Edebiyatı dersinde metin üzerinden ve drama dersinde yaratıcı drama etkinlikleriyle birbirinden bağımsız olarak işlendiği Deney 2 grubundan anlamlı düzeyde daha iyi olduğu ortaya belirlenmiştir.

b. Türk Edebiyatı ve Drama derslerinde bütüncül ve eşgüdümlü bir biçimde yaratıcı drama etkinlikleriyle işlendiği deney 1 grubunun başarılarının, yine edebi sanatların sadece Türk Edebiyatı dersinde metin üzerinden işlendiği kontrol grubundan anlamlı düzeyde daha iyi olduğu ortaya çıkmıştır.

c. Drama etkinliklerinin Deney 2 grubu öğrencilerinin başarılarını, edebi sanatların sadece Türk Edebiyatı metinleri üzerinden verildiği kontrol grubu öğrencilerinin başarılarından anlamlı düzeyde ileri olduğu belirlenmiştir.

Bu sonuçlara göre edebi sanatların Türk Edebiyatı ve Drama derslerinde yaratıcı drama etkinlikleriyle bütüncül ve eşgüdüm içerisinde verilmesi, bu edebi sanatların sadece drama derslerinde yaratıcı drama etkinlikleriyle verilmesiyle ve yalnızca metinler üzerinden verilmesine göre daha anlamlı sonuçlar doğurduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç Maden ve Dinç'in (2017) drama yönteminin başarı ve kalıcılık üzerine yaptıkları çalışma sonuçları ile aynı doğrultudadır.

Yaratıcı drama etkinlikleri ile gerçekleştirilen edebi sanatların öğretimi de yalnızca metin üzerinden yapılan öğretime göre öğrenci başarılarını anlamlı derecede arttırmıştır. Elde edilen bu sonuçlar Emiroğlu (2012), Güven (2012), Kurudayıoğlu ve Özdem'in (2015)'in benzer alan ve konularda yaptıkları araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

3. Yapılandırılmamış görüş alma formundan elde edilen verilerin analizi ile “öğrenme”, “yaratıcı drama”, “beceriler” ve “sorunlar” temaları ortaya çıkmıştır. Bu temalardan elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Deney 1 ve Deney 2 grubunda yer alan öğrenciler eğlenerek, etkin katılım yoluyla ve etkinlik içinde kalıcı öğrenmeler gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Bu iki grubun yaratıcı drama ile ilgili görüşlerinden elde edilen sonuçlara bakıldığında ise öğrencilerin sahneleme, takım çalışması, iletişim, kurgulama, diğer dersler ve konularla bağ kurma açısından yaratıcı drama etkinliklerine dayalı çalışmaların etkili olduğu belirlenmiştir. Özellikle Deney gruplarında yer alan öğrencilerin özgüven, tanışma-kaynaşma- sosyalleşme, hayal gücü gibi becerilerinde olumlu yönde gelişmeler olduğu, öğrenci görüşlerinden ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmanın olumlu katkılarının yanında düşük oranda da olsa yaratıcı drama etkinliklerinin beraberinde bazı sorunları da doğurduğu ortaya çıkmıştır. Her iki deney grubundan da yalnız birer öğrenci olmak üzere yaratıcı drama etkinlikleri hakkında olumsuz düşündükleri, sıkıcı ve yorucu buldukları ortaya çıkmıştır.

Çalışmanın nitel verileri bir bütün olarak incelendiğinde yaratıcı drama etkinliklerinin, edebi sanatları ve yaratıcı drama ile ilgili kavramları etkili bir

biçimde öğrenmenin yanı sıra çeşitli becerilerinin gelişiminde olumlu katkıları olduğu ortaya çıkmıştır. Bu olumlu katkılara rağmen çok düşük bir oranda olsa bile drama etkinliklerinin bazı sorunlara sebep olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuç Özbey'in (2017) drama yönteminin sosyal beceriler üzerine etkisini araştırdığı çalışmanın sonuçları ile birbirini destekler niteliktedir.

5.2. Öneriler

1. Yaratıcı drama etkinliklerinin öğrenci başarısına istatistiksel olarak olumlu bir etkisinin olduğu sonucundan hareketle ders öğretmenlerinin "Edebi sanatlar" gibi öğretilmesi zor olan konuların öğretiminde drama vb. öğrenci merkezli öğretim yollarının kullanılmaları için özellikle drama eğitimi almaları sağlanmalıdır.
2. Bu çalışmada Türk Edebiyatı ve Drama derslerinin bütünleştirilerek etkileşimli ve eşgüdümlü bir şekilde işlenmesinin öğrenci başarılarını anlamlı derecede arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna dayalı olarak edebiyat dersinde olduğu gibi diğer derslerin de drama etkinlikleri ile desteklenmesi için uygun ortamlar oluşturulmalıdır.
3. Çalışmanın nitel sonuçları dikkate alındığında elde edilen verilere göre ortaöğretim düzeyinde Drama derslerinin zorunlu olarak okutulması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Abasıyanık, S. F. (2016). *Son Kuşlar*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Adıgüzel, Ö. (2014). *Eğitimde Yaratıcı Drama*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aktaş, H. (2004). *Klasik Türk Şiirinde Edebi Sanatlar*. Edirne: Yort Savul Yayıncılık.
- Arslan, M. (2014). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aykaç, M. (2011). *Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatı Metinleriyle Kurgulanan Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Anlatma Becerilerine Etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aytaç, G. (2009). *Genel Edebiyat Bilimi*. İstanbul: SAY Yayınları.
- Aytaç, G. (2008). *Türkçe Öğretiminde Tematik Yaratıcı Drama Etkinlik ve Uygulamaları*. Ankara: Akçağ.
- Bağdatlı, M. İ. (2010). Kâzım Karabekir'in Uygulamalarında Yaşayarak Öğrenme ve Eğitici Drama . *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 23, 121-140.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Veri Analizi El Kitabı*.(7. basım). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (18. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Boydak, A. (2008). *Yeni Öğretim Programlarına Temel Olan Yaklaşımlar*. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Coşkun, M. (2007). *Sözün Büyüsü Edebi Sanatlar*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Coşar, S. (2005). *Ortaöğretim Birinci Sınıfta Türk Dili ve Edebiyatı Dersinde Edebi Sanatlar ve Öğretimi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Dange, K. J. (2015). Learning and Experiences: A Step model. The Online Journal of New Horizons in Education – July 2015 Volume 5, Issue 3. <https://www.tojned.net/journals/tojned/articles/v05i03/v05i03-12.pdf> sayfasından erişilmiştir.

- Demirel, Ö. (2015). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dowdy, K. ve Kaplan, S. (2011). *Teaching Drama in the Classroom A Toolbox for Teachers*. Netherland: Sense Publishers.
- Dilçin, C. (1995). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: TDK yayınları.
- Emiroğlu, S. (2012) İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Derslerinde Söz Sanatları Öğretimi. E. Yılmaz (Ed.), *Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Üzerine Çalışmalar* (s. 83–93). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Erdoğan, T. (2015). *Okul Öncesinden İlköğretime Kuramdan Uygulamaya Drama*. Ankara: Eğiten Yayıncılık.
- Güzel, A. (2006). Edebiyat Eğitiminde Amaçlar ve Bu Amaçlara Yönelik Yöntem Teknik ve Örnek Uygulamalar, *Milli Eğitim Dergisi*, 169.
- Güven, A. Z. (2012). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Türkçe Derslerinde Drama Yönteminin Kullanımı Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 2 (1), 52-66.
- Kantemir, E. (1976). *Türkiye'de Liselerde Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Kaplan, M. (1984). *Şiir Tahlilleri 2, Cumhuriyet Devri Türk Şiirleri*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Kaplan, M. (1992). *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Kara, Ö. T. (2014). Türkçe Eğitiminde Drama Yönteminin Kullanılması Üzerine Bir Kaynakça Denemesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 3, 173-197.
- Karasar, N. (2014). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama* (18. Baskı). Ankara: Nobel.
- Kavcar, C. (1982). *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Kaya, Z. (2012). *Öğrenme ve Öğretme Kuramlar, Yaklaşımlar, Modeller*. Ankara: Pegem Akademi.

- Keçeci, Ş. (2014). *Türkiye’de Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kırmızı, F. S. (2008). Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Tutum ve Okuduğunu Anlama Stratejileri Üzerindeki Etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 95-109.
- Kocakaplan, İ. (1992). *Açıklamalı Edebi Sanatlar*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Koç, İ. (2013). *Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yöntemini Uygulama ve Drama Tekniklerine İlişkin Yeterliliklerinin Belirlenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Kurudayı, M. ve Özlem A. (2015). Türkçe Öğretiminde Drama. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(4), 26-40.
- Külekçi, N. (2003). *Açıklamalar ve Örneklerle Edebi Sanatlar*. Ankara: Akçağ.
- Lee, S. J. & Reeves, T. C. (2007). Edgar Dale: A significant contributor to the field of educational technology. *Educational Technology*, 47(6), 56.
- Maden, S. (2008, Kasım). *Türkçe Öğretiminde Drama Yönteminin Gerekliliği*. I. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu’nda sunulmuş bildiri, Ankara.
- Maden, S. ve Dinç, A. (2017). Drama Yönteminin Türkçe Öğretiminde Kullanımının Başarı ve Kalıcılık Üzerine Etkisi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 454-500.
- Meşe, Y. (2015). *Students’ Response To The Use Of Multimedia And Drama In Literature Classes* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çağ Üniversitesi İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Mersin.
- Maslow, A. (1943). *A theory of human motivation*, <https://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm> sayfasından erişilmiştir.
- MEB. (2016a). *Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı*.
- MEB. (2016b). *Türkçe Dersi (6-7-8. Sınıflar) Öğretim Programı*.

- MEB. (2016c). *Türk Edebiyatı Dersi (9-10-11-12. Sınıflar) Öğretim Programı*.
- MEB. (2016d). *Dil ve Anlatım Dersi (9-10-11-12. Sınıflar) Öğretim Programı*.
- MEB. (2016e). *Okul Öncesi Eğitim Programı*.
- Morrison, E. R. (1996). *The Role of Drama in The Study of Literature* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). The university of British Colombia Department of Language Education, Colombia.
- Ocak, M. A. (2011). *Öğretim Tasarımı Kuramlar, Modeller ve Uygulamalar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Odabaşı, B., Savaş, S. ve Nuhoglu, M. M. (2013). *Eğitimde ve Türkçe Öğretiminde Edebi Sanatlar (Üstbiliş ve Görsel Eğitim Temelli Yaklaşım)*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- O'Shea, C. & Egan M. (2012). A Primer of Drama Techniques for Teaching Literature. *The English Journal*, Vol. 67 (2), 51-55.
- Ova, A. A. (Ed.) (2017). *Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı 9 Ders Kitabı*. Ankara: Cem Veb Ofset.
- Özbeý, Ö. F. (2017). *Türkiye'de Drama Yöntemi ile Yapılan Çalışmaların Etkililiğinin İncelenmesi: Bir Meta Analiz Çalışması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, A. (2001). Eğitim Öğretimde Yeni Bir Yaklaşım: Yaratıcı Drama. *Kurgu Dergisi*, 18, 251-259.
- San, İ. (1991). Eğitimde Yaratıcı Drama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 23 (2), 573-583.
- Saraç, C. (2006). *Sözlü İletişim Becerileri Açısından Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi*. https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/169/cemal.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Senemoğlu, N. (2004). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Soysal, M. O. (1998). *Edebi Sanatlar ve Tanınması*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

- Sünbül, A. M. (2010). *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (4. baskı). Konya: Eğitim Akademi Yayınları.
- Tekin, V. N. (2006). *SPSS Uygulamalı İstatistik Teknikleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Turan, M. (2006). Yeni İlköğretim Programları. Gürol, M. (Ed.). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme* (4. baskı). Ankara: Akış Yayıncılık.
- Uludağ, M. (2018, Haziran). *Türk Edebiyatı ve Dil Anlatım Derslerinin Öğretme-Öğrenme Sürecinin Betimlenmesi*. 3rd Eurasian Conference on Language & Social Sciences (ECLSS2018), Antalya.
- Üstündağ, T. (2012). *Yaratıcılığa Yolculuk*. Ankara: Pegem A Yayıncılık .
- Yeşilçiçek, V. (1996). *Bazı Edebi Sanatların Belagat Kitaplarına Göre Tanım ve Tasnifi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yücel, İ., Türkyılmaz, M. ve Sağır, S. (2017). *Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı 9 Ders Kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.

EK-1

Ön-Sontest Soruları

Ad / Soyad:

Sınıf / No:

2017/2018 Eğitim Öğretim Yılı Burdur Lisesi 11. Sınıflar Drama Dersi

EDEBİ SANATLARIN ÖĞRETİMİNDE DRAMA YÖNTEMİNİN KULLANILMASI

Ön Test Soruları

Not: Sınav Süresi 1 ders saati (40') olup soruların doğru cevapları için belirlenen puanlar soru sonlarında belirtilmiştir.

Başarılar Dilerim
Memiş Uludağ
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

1) Aşağıdaki boşlukları uygun şekilde doldurunuz. (5x4=20 puan)

- a) Bir sözün hem gerçek hem de mecaz anlamda kullanılmasıyla yapılan edebi sanata .....denir.
- b)Benzetmenin asıl unsuru olan benzeyen ve benzetilenden yalnızca biri kullanılarak yapılan edebi sanata .....denir.
- c) İnsan dışındaki canlı cansız varlıklara insan özelliği kazandırma yoluyla yapılan edebi sanata .....denir.
- d) Yazılışları aynı,anlamları farklı sözcüklerin bir arada kullanılmasıyla yapılan edebi sanata .....denir.
- e) Sözü daha etkili duruma getirmek için aralarında ilgi bulunan iki unsurdan güçsüz olanın güçlü olana benzetilmesiyle yapılan edebi sanata .....denir.

2) Aşağıdaki metinlerde yer alan edebi sanatları tespit ediniz. (5x8=40 puan)

Benim sırdaşımdır artık dertler }
Ne anlatsam konuşmadan dinler }

Niçin kondun a bülbül kapımdaki asmaya }
Ben yarimden ayrılmam götürseler asmaya }

Hamama giren terler }

Elleri çiçek gibi güzel kokardı }

3) İstedığınız sanatlardan beş tanesini kullanarak, herhangi bir biçimde (şiiir / düzyazı) özgün bir metin oluşturunuz. (5x8=40 puan)

EK-2
Ön-Sontest Cevap Anahtarı

Ad / Soyad:

Sınıf / No:

2017/2018 Eğitim Öğretim Yılı Burdur Lisesi 11. Sınıflar Drama Dersi
EDEBİ SANATLARIN ÖĞRETİMİNDE DRAMA YÖNTEMİNİN KULLANILMASI
Ön-Son Test Cevap Anahtarı

Not: Sınav Süresi 1 ders saati (40') olup soruların doğru cevapları için belirlenen puanlar soru sonlarında belirtilmiştir.

Başarılar Dilerim
Memiş Uludağ
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

1) Aşağıdaki boşlukları uygun şekilde doldurunuz. (5x4=20 puan)

a) Bir sözün hem gerçek hem de mecaz anlamda kullanılmasıyla yapılan edebi sanata .....
KİNAYE.....denir.

b) Benzetmenin asıl unsuru olan benzeyen ve benzetilenden yalnızca biri kullanılarak yapılan edebi sanata .....
İSTİARE...denir.

c) İnsan dışındaki canlı cansız varlıklara insan özelliği kazandırma yoluyla yapılan edebi sanata
TEŞHİS (KİŞİLEŞTİRME) denir.

d) Yazılışları aynı, anlamları farklı sözcüklerin bir arada kullanılmasıyla yapılan edebi sanata
.....**CİNAS**.....denir.

e) Sözü daha etkili duruma getirmek için aralarında ilgi bulunan iki unsurdan güçsüz olanın güçlü olana benzetilmesiyle yapılan edebi sanata .....
TEŞBİH (BENZETME).....denir.

2) Aşağıdaki metinlerde yer alan edebi sanatları tespit ediniz. (5x8=40 puan)

Benim sırdaşımdır artık dertler Ne anlatsam konuşmadan dinler	}	TEŞHİS (KİŞİLEŞTİRME) İSTİARE
Niçin kondun a bülbül kapımdaki asmaya Ben yarimden ayrılmam götürseler asmaya.	}	CİNAS
Hamama giren terler	}	KİNAYE

Elleri çiçek gibi güzel kokardı.	}	TEŞBİH (BENZETME)
----------------------------------	---	--------------------------

3) İstedığınız sanatlardan beş tanesini kullanarak, herhangi bir biçimde (şiir / düzyazı) özgün bir metin oluşturunuz. (5x8=40 puan)

PUANLAMA ANAHTARI

Soru	Cevap	Puan	Toplam
1) Aşağıdaki boşlukları uygun şekilde doldurunuz.	a) Kinaye b) İstiare c) Teşhis (Kişileştirme) d) Cımas e) Teşbih (Benzetme)	a) 4 b) 4 c) 4 d) 4 e) 4	20 puan
2) Aşağıdaki metinlerde yer alan edebi sanatları tespit ediniz.	a) a-1) Teşhis (Kişileştirme) a-2) İstiare b) Cımas c) Kinaye d) Teşbih (Benzetme)	a) a-1) 8 a-2) 8 b) 8 c) 8 d) 8	40 puan
3) Aşağıda verilen sanatları kullanarak istediğiniz herhangi bir biçimde (şür / düzyazı) özgün bir metin oluşturunuz. (5x8=40 puan)	a) sadece metin b) ~~metin+sanat~~ b-1) sanat belirtilmemişse b-1/1 sanat b-1/2 sanat b-1/3 sanat b-1/4 sanat b-1/5 sanat b-2) sanat belirtilmişse b-2/1 sanat b-2/2 sanat b-2/3 sanat b-2/4 sanat b-2/5 sanat	a) 5 b) b-1) $5+(2*\text{sanat sayısı})$ b-1/1: 7 b-1/2: 9 b-1/3: 11 b-1/4: 13 b-1/5: 15 b-2) $5+(7*\text{sanat sayısı})$ b-2/1: 12 b-2/2: 19 b-2/3: 26 b-2/4: 33 b-2/5: 40	40 puan
			100 puan

EK-3
Görüş Alma Formu

EDEBİ SANATLARIN ÖĞRETİMİNDE YARATICI DRAMA
ETKİNLİKLERİNİN ETKİSİ
GÖRÜŞME FORMU

Sınıf:

Cinsiyet:

Yaş:

Sevgili gençler! 2017-2018 eğitim-öğretim yılının birinci dönemi boyunca sizlerle drama yolu ile birçok etkinlik gerçekleştirdik. Bu etkinliklerin sizin üzerinizdeki etkilerini anlamak amacı ile oluşturulan bu formdaki soruları içten, samimi ve tarafsız bir biçimde cevaplayacağınızı ümit ediyorum.

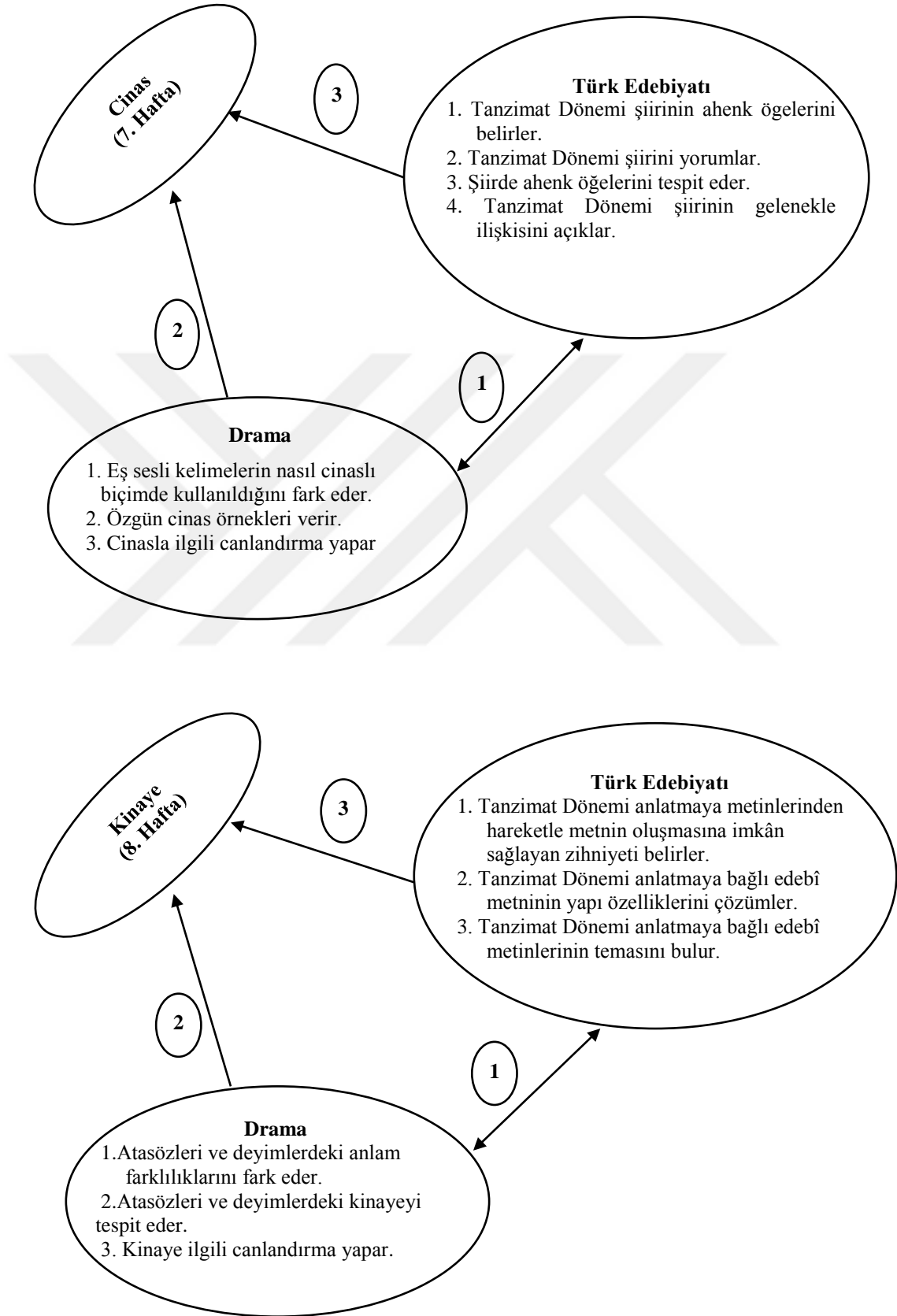
Memiş ULUDAĞ
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

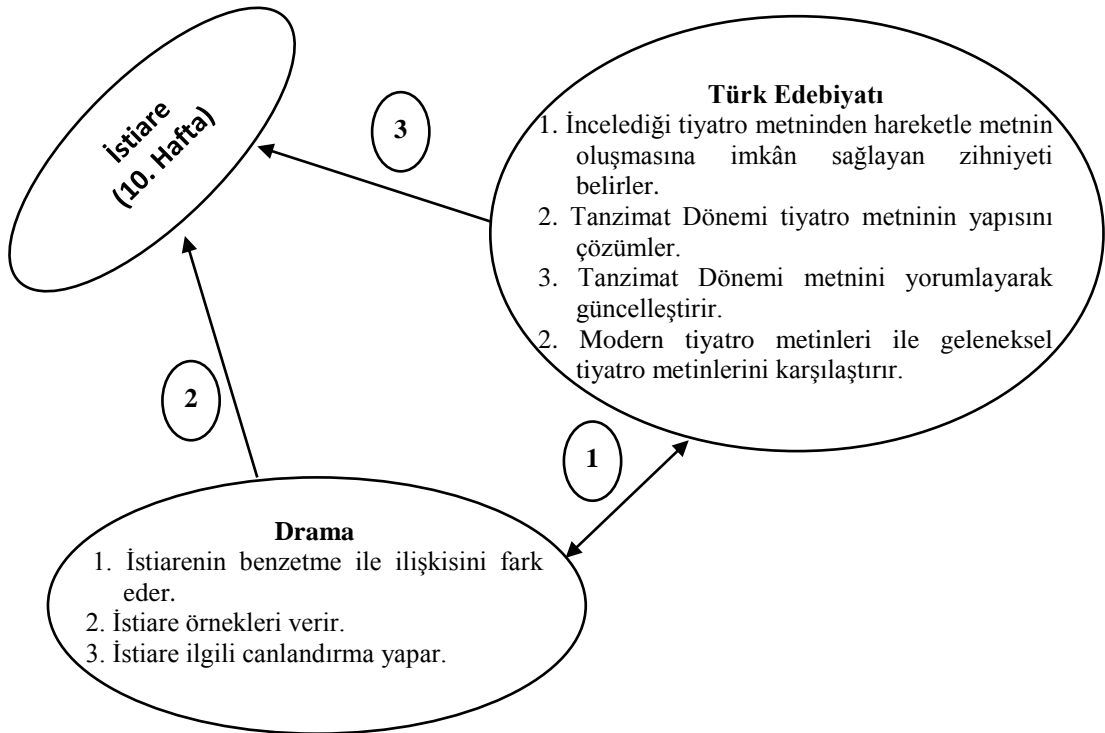
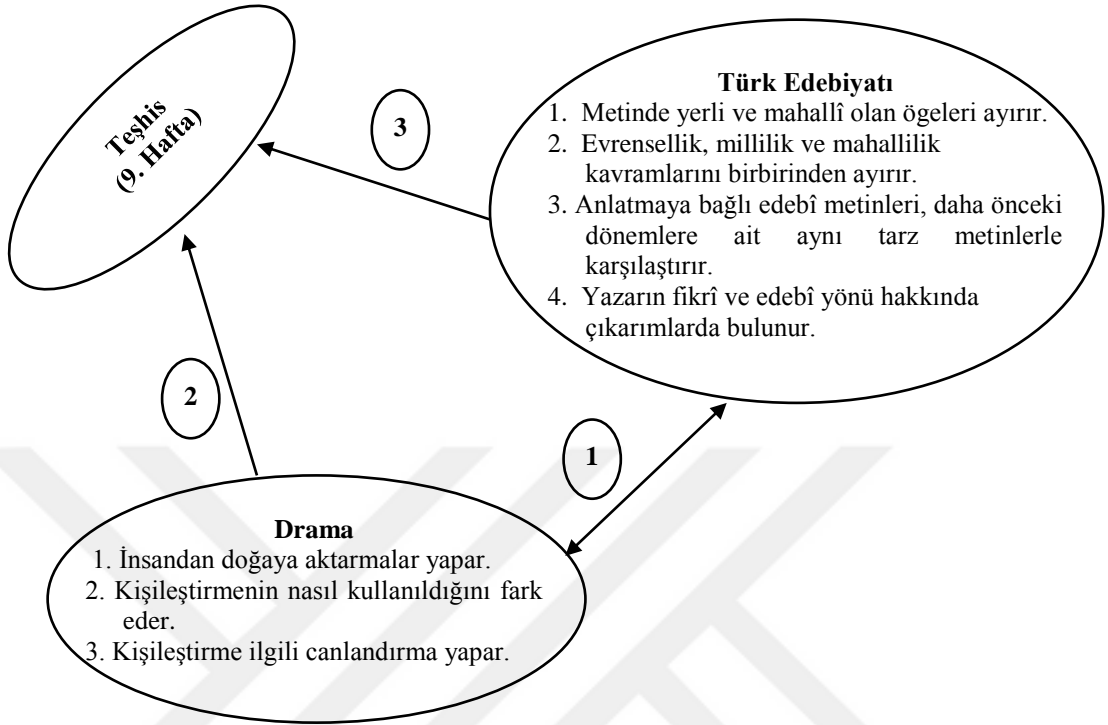
- 1) Yaratıcı drama etkinlikleri hakkında daha önceden bir bilgi/ilgiliniz var mıydı?
- 2) Yaratıcı drama etkinlikleri hakkında şu andaki düşünceleriniz nelerdir?
- 3) Bu etkinlikler özgüveniniz açısından sizde değişikliklere yol açtı mı? (olumlu/olumsuz)
- 4) Bu etkinliklerin diğer derslerinizdeki konuları, daha etkili bir biçimde anlamanızda olumlu bir etkisinin olduğunu düşünüyor musunuz?
- 5) Bu etkinlikler, derslerin işleniş şekline bakış açınızda değişikliklere yol açtı mı? Açtı ise hangi yönde değişiklikler fark ettiniz?
- 6) Bu etkinlikler sınıf içi (sınıfınızdaki diğer arkadaşlarınızla) iletişim kapsamında size fayda sağladı mı? Sağladı ise ne yönde değişiklikler fark ettiniz?
- 7) Bu etkinlikler ders öğretmeni ile iletişim kapsamında size fayda sağladı mı? Sağladı ise ne yönde değişiklikler fark ettiniz?

TEŞEKKÜRLER

EK-5
Gruplar ve Derslere Ait Kazanımlar

EK-6 Drama Dersi Günlük Planları

Birinci Oturum

Konu : Tanışma

Süre : 40 dakika

Tarih : ...../...../ .....

Grup : 11-.... sınıfı öğrencileri (.... kız - .... erkek)

Mekân : Konferans Salonu

Yöntem – Teknik: Yaratıcı drama, Soru-cevap, Rol oynama, Doğaçlama

Araç – Gereç : Balonlar, kâğıt, tahta kalem, çeşitli kalemler, Bilgisayar

Kazanımlar:

1. Tanışma etkinliklerine katılmada istekli olur.
2. Tanışma ile ilgili farklı etkinliklerin nasıl düzenleneceği konusunda farkındalık geliştirir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Lider katılımcılarla selamlaşır ve kısaca kendini tanıtır. Katılımcıları proje ile ilgili bilgilendirir ve gerekli açıklamaları yapar. Katılımcılara geldikleri için teşekkür eder.

1. Etkinlik (Ev sahibi-kiracı):

Lider katılımcılarla birlikte çember olur. Herkesin en yakınındaki üç kişiyle eş olmasını ister ve ortaya gönüllü bir ebe seçer. Her gruptan üç kişiden ikisinin el ele tutuşmasını ve diğer kişinin de el ele tutuşanların ortasına geçmesini ister. Ortaya geçenler kiracı el ele tutuşanlar ise ev sahipleridir. Ebe "Kiracılar yer değiştirsin" deyince ortadakiler yer değiştirir, "Ev sahipleri yer değiştirsin" derse el ele tutuşanlar yer değiştirir. Eğer ebe "Herkes yer değiştirsin" deyince herkes yerini değiştirerek yeni ev sahibi ve kiracı bulmaya çalışırlar. Ebe de komutları verip kendine boş bir yer bulup oraya girmeye çalışır.

2. Etkinlik (Müzikli balon):

Lider katılımcıyla birlikte çember olur. Sonra yere yüz tane balon koyar ve herkesin istediği renkteki bir balonu almasını ister. Lider herkesin balonunu şişirip bağladıktan sonra balonların üstüne isimlerini yazmalarını ister. Katılımcıların müzik (Shantel disko disco partizani) eşliğinde balonlarıyla birlikte dans etmelerini ve her müzik durduğunda aşağıdaki komutları verip o komutlara göre hareket etmelerini söyler.

- ✓ Herkes kendi balonunu bırakıp başka bir balonla oynasın.
- ✓ Elinizde olan kişinin balonunu sahibine götürün.
- ✓ Hiçbir balonu yere düşürmeden dans ederek oynayın.
- ✓ Elinize gelen balonun sahibine giderek onun nereli olduğunu, neden bu bölümü okuduğunu sorun.
- ✓ Balonları havaya atıp dans edin.
- ✓ Herkes kendi balonunu yakalasın ve aynı renge sahip olanlar yan yana gelip bu rengi neden seçtiğini birbirine anlatsın.
- ✓ Herkes balonu yukarı atarak dans etsin.
- ✓ Herkes kendi balonunu yakalayarak kendi resmini balonun üzerine çizsin.
- ✓ Balonunuzu tutup kendinizi arkadaşlarınıza tanıttın.

b) lider katılımcılara "artık herkes sizi tanıyor" der ve artık isim balonlarına ihtiyaçları olmadığını söyler. Katılımcıların yakınındaki kişiyle eş olmasını ister ve eşlerin sırt sırta gelip balonları da sırtlarının arasına gelecek şekilde koymalarını ister. Sırtlarından destek alacak şekilde dans ederek balonu patlatmalarını ister.

B. Canlandırma 3. Etkinlik:

Lider grupla birlikte çember olur ve herkesin yakınındaki dört kişiyle eş olmasını ister. Lider gruplara aşağıdaki doğaçlamayı vererek canlandırmalarını ister. Belli bir zaman vererek grupların hazırlanmasını ister. Sonra tüm gruplar sırayla doğaçlamalarını sunarlar.

"Anne beşinci sınıfa başlayacak olan çocuğunu okula getirir. Çocuk okula gelmek istememektedir. Anne ve çocuk okul bahçesinde tartışmaya başlarlar. O sıra da müdür ve rehber öğretmeni yanlarına yaklaşır."

C. Değerlendirme 4. Etkinlik:

Bu atölye hakkında ne düşünüyorsunuz? Size neler kattı? Soruları sorularak katılımcıların sözlü görüşleri alınır. Ayrıca her atölyenin kazanımlarına dayalı geliştirilen nicel veri toplama aracının ilgili bölümü katılımcılara dağıtılır. Katılımcılar veri toplama aracındaki sorulara ilişkin düşüncelerini yazarlar.

Tanışma Atölyesi Değerlendirme Formu:		
Sınıf:	Cinsiyet:	Yaş:
Bu Çalışmaların bana ..... gibi katkıları oldu.		
Bu Çalışmalar Sayesinde.....öğrendim.		
Bu Çalışmalar olmasaydı ..... gibi sorunlarla karşılaştırdım.		

İkinci Oturum

Konu : İletişim & Etkileşim

Süre : 40 dakika

Tarih : ...../...../.....

Grup : 11-.... sınıfı öğrencileri (.... kız - .... erkek)

Mekân : Konferans Salonu

Yöntem – Teknik: Yaratıcı drama, Soru-cevap, Rol oynama, Doğaçlama, Donuk imge

Araç – Gereç : Kâğıt, tahta kalem, çeşitli kalemler, Bilgisayar

Kazanımlar:

- İletişim ve etkileşime yönelik etkinliklerin nasıl uygulanacağına ilişkin farkındalık geliştirir.
- İletişim ve etkileşim ile ilgili etkinliklere katılmada gönüllü olur.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Lider katılımcılardan çember olmalarını ister. Daha sonra lider geçen haftadan beri nasıl olduklarını sorar. Katılımcıların duygularını aldıktan sonra etkinliklerine geçer.

1. Etkinlik:

Lider katılımcılardan çember olmalarını ister. Lider tarafından A4 kâğıtlarına yazılmış olan duygu durumlarını hiçbir katılımcı görmeyecek şekilde bant ile sırtlarına yapıştırır. Sonra lider müzik (İndila, Ego) eşliğinde tüm arkadaşlarının sırtına bakıp oradaki duygu durumuna göre ona uygun davranışlarda bulunmaya çalışır. Etkinlik sonunda kişiler sırtında yazan duygu durumunu, diğerlerinin ona davranışlarından anlamaya çalışır ve buna dair tahminde bulunur. Çalışmada kullanılan duygu ifadeleri

✓ Beni koru.	✓ Bana güler bak.	✓ Bana nefretle bak.
✓ Bana şaşırarak bak.	✓ Bana acı.	✓ Bana üzülerek bak.
✓ Bana kız.	✓ Beni sev	✓ Bana gülümse.
✓ Bana sevgiyle bak.	✓ Bana minnetle bak.	✓ Ünlü biriymiş gibi bak.
✓ Bana alay ederek bak.	✓ Bana küçümseyerek	✓ Dövecekmiş gibi bak.
✓ Değerliymişim gibi bak. bak.		
✓ Bana özlemle bak.	✓ Beni küçümse.	
✓ Benden tiksini.	✓ Bana kırılmış gibi bak.	

2. Etkinlik (Parazit oyunu):

Katılımcılar birden üçe kadar bir sayı alacak şekilde sayarlar. Aynı rakamı alan katılımcıların bir araya gelmeleri istenir. Kendi gruplarıyla yan yana diğer grupla karşılıklı kalacak şekilde üç sıra halinde mekâna yerleşirler. Gruplar verici, alıcı ve parazit olur. Kenardaki gruplardan biri verici diğeri ise alıcıdır. Ortadaki grup parazit olur. Verici grubun amacı verilen hayvanların taklitlerini yaparak alıcıların bu hayvanın hangi hayvan olduğunu anlatmaya çalışmak; parazitinin amacı ise bunu engellemektir. Kenardaki gruplardan birine anlatmaya çalışır, diğer grup anlamaya çalışır. Minderlerle sınır çizilir. İlk verici grubuna "aslan" verilir. Verici grup tanıtmaya başlamadan önce ortadaki parazitler gürültü yapmaya başlar. Bu arada da verici grup hayvanıkarşıya anlatmaya çalışır. Alıcı hayvanı doğru tahmin edince gruplar yer değiştirir ve yeni alıcı gruplara şu hayvankar sırayla verilir.

✓ Kedi	✓ Timsah
✓ Tavuk	✓ Penguen
✓ Balık	✓ Panda

B. Canlandırma

3. Etkinlik:

Lider katılımcıların en yakınındaki kişiyle ikişerli eş olmalarını ister. Lider eşlerin birbirlerini hiç dinlemeden yüksek sesle bugün okulda ne yaptıklarını anlatmalarını söyler. Eş zamanlı olarak başlayan anlatımın ardından etkinlik liderin önergesiyle sonlanır. Lider, daha sonra anladıklarına ilişkin belirgin bir kelimeyi yazmalarını istemiştir.

4. Etkinlik:

İkili eşlerle dörtlü grup oluşturulur. Oluşan gruplar ellerindeki kâğıtlarda yazanlardan yola çıkarak liderin belirttiği öğretmen, öğrenci, veli rollerini göz önünde bulundurarak iletişim odaklı bir canlandırma hazırlamalarını ister.

C. Değerlendirme

5. Etkinlik:

Bu atölye hakkında ne düşünüyorsunuz? Size neler kattı? Soruları sorularak katılımcıların sözlü görüşleri alınır. Lider katılımcılara kalemler ve A4 kâğıtları dağıtır ve "Canlılar birbirleri ile iletişim kuramaları ne olurdu?", "Bir uzaylı ile iletişim kurma imkanınız olsa ilk sorunuz ne olurdu?" sorularını yazılı olarak cevaplamalarını ister.

İletişim- Etkileşim Atölyesi Değerlendirme Formu:		
Sınıf:	Cinsiyet:	Yaş:
Canlılar birbirleri ile iletişim kuramaları ne olurdu?		
Bir uzaylı ile iletişim kurma imkanınız olsa ilk sorunuz ne olurdu?		

Üçüncü Oturum

Konu : Güven

Süre : 40 dakika

Tarih : ...../...../.....

Grup : 11-.... sınıfı öğrencileri (.... kız - .... erkek)

Mekân : Konferans Salonu

Yöntem – Teknik: Yaratıcı drama, Soru-cevap, Rol oynama, Doğaçlama

Araç – Gereç : Kâğıt, kalem, yaklaşık 30 cm uzunluğunda kesilmiş otuz üç adet ip, bere demir para, mendil, not defteri, Bilgisayar

Kazanımlar:

1. Güven duyma ile ilgili etkinliklerin özelliklerini açıklar.
2. Güven duyma ilgili yaratıcı drama etkinliklerinin önemine ilişkin farkındalık geliştirir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

1. Etkinlik (Manken yürüyüşü):

Lider katılımcılarla selamlaşır. Sonra lider katılımcıların müzik (Hadise, evlenmeliyiz ve Shakira, waka waka) eşliğinde manken gibi yürümelerini ister. Katılımcılara podyumu gösterir ve tek tek yürüyüşlerini sergilemelerini ister. Tüm katılımcılar yapana kadar devam eder. Hemen ardından erkeklerin kızlar gibi, kızlarında erkekler gibi yürümelerini ister. Lider daha sonra aşağıdaki komutlara göre karşılıklı gelecek şekilde yürümelerini ister.

- ✓ Yaşlılar gibi yürüyün
- ✓ Meşhur biri gibi yürüyün
- ✓ Kabadayı gibi yürüyün
- ✓ Zarif biri gibi yürüyün
- ✓ Hayattan bezmiş gibi yürüyün

2. Etkinlik:

Katılımcılar yakınındaki kişiyle eş olurlar. Kişiler A ve B olarak aralarında karar verirler. İki de sırt sırta gelecek şekilde dururlar. Sonra A kişi tüm ağırlığını B kişisine verir. Böylece B kişisi de arkadaşının ağırlığını alarak mekânı istediği gibi gezinir. Daha sonra B kişisi ağırlığını A'ya vererek oyunu sürdürürler.

Ara Değerlendirme: Lider katılımcılara "Şimdiye kadar yapılan etkinliklerle uyum ve güven hakkında neleri sağlayıp sağlayamadığını düşünüyorsunuz?" sorusunu sorarak sözlü görüşlerini alır.

3. Etkinlik:

Lider katılımcılardan birden üçe kadar sırayla bir sayı söyleyecek şekilde saymalarını ve aynı sayıya sahip olanların bir araya gelerek gruplarını oluşturmalarını söyler. Üç grubun sayısı da çift olmalıdır. Katılımcılar ayakta birbirine oldukça yakın durarak çember olurlar. Kişiler tam karşıdaki kişinin sağ elini tutar, sol eli ile de bir başka kişinin elini tutar. Boşta hiç el kalmaz. Grubun amacı hiçbir el açılmadan tekrar çember halini alabilmektir.

B. Canlandırma

4. Etkinlik:

Katılımcılar en yakınındaki kişilerle eş olur. Lider eşlere sırasıyla aşağıdaki rolleri verir. İlk çift öğretmen- öğrenci rolünü alarak "Ben sana güvenmişim" diyerek canlandırmayı başlatır. Diğer çiftlere de aşağıdaki sıralamaya göre roller dağıtılır. Liderin komutuyla çiftler eş zamanlı olarak doğaçlama yaparlar. Verilen sürenin sonunda eşler tek tek canlandırmalarını sergilerler. İlk iki çift öğrenci-öğretmen İlk iki çift öğretmen-öğretmen İlk dört çift öğrenci-öğrenci İlk dört çift öğrenci-veli İlk dört çift öğretmen-veli

C. Değerlendirme

5. Etkinlik:

Lider katılımcılara kalemler ve A4 kâğıtları dağıtır ve "Bugün yapılan çalışmada neler hissettiniz?", "Bu dünyada en güvendiğim insanlar: ....." sorusunu yazılı olarak cevaplamalarını ister.

Güven Atölyesi Değerlendirme Formu:		
Sınıf:	Cinsiyet:	Yaş:
"Bugün yapılan çalışmada neler hissettiniz?"		
Bu dünyada en güvendiğim insanlar:		

Dördüncü Oturum

Konu : Uyum

Süre : 40 dakika

Tarih : ...../...../ .....

Grup : 11-.... sınıfı öğrencileri (.... kız - .... erkek)

Mekân : Konferans Salonu

Yöntem – Teknik: Yaratıcı drama, Soru-cevap, Rol oynama, Doğaçlama

Araç – Gereç : Kâğıt, kalem, karton bardak , bilgisayar

Kazanımlar:

1. Uyum ile ilgili etkinliklerin özelliklerini açıklar.

2. Grup ile uyum sağlar.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

1. Etkinlik (Dıksın oyunu):

Lider grubun geniş bir çember olmasını ister. Sonra lider ortaya geçerek elini silahmış gibi kullanarak çemberdeki herhangi birine "Dıksın" der. Dıksın dediği kişi eğilir. Eğilen kişinin sağındaki ve solundaki kişiler elini silahmış gibi kullanarak karşılıklı birbirine "Dıksın" der. Kim önce söylese o oyuna devam eder. Diğeri ise vurulduğu için çemberde çömelir ve artık kimse ona dıksın demez. Liderin dıksın dediği kişi ise tekrar ayağa kalkarak oyuna devam eder. Bu oyun iki kişi kalana kadar

devam eder. Kalan iki kişi sırt sırta vererek üç adım gidip birbirine dıksın derler. Kim önce dıksın derse o oyunu kazanmış olur.

2. Etkinlik (Karışan Eller Oyunu):

Lider grubun geniş bir çember olarak oturmasını ister. Her katılımcının sol eli sol tarafında oturan katılımcının sağ eli ile yer değiştirerek eller karıştırılır. Lider sağ elini vurarak oyunu başlatır ve bütün ellerin saat yönünün tersine sırayla yere vurulmasını ister.

Bir sonraki aşamada ise herhangi bir kişi elini iki kere yere vurursa akışın tam tersi yönünde ilerlemesi istenir.

3. Etkinlik (Karton Bardak İle Ritim Tutma)

Katılımcılar verilen numaralar göre iki gruba ayrılır. Her birine birer karton bardak dağıtılır. Her grup kendisi bir ritim belirler ve aynı anda başlayarak bütün grubun aynı anda bardaklarla aynı ritmi tek ses olarak çıkarmaları istenir. (tık tık tıki tık tıki vb.)

İkinci aşamada aynı ritmi kullanarak her katılımcının ritmi bozmadan son ritim ile birlikte bardağını solundaki katılımcıya aktarması istenir. (tık tık tıki tık tıki ritmi yapılırken her katılımcı tık tık tıki tık ritmini yapar ve sol tarafına bardağı koyarken tık ritmi ile akış devam ettirilir.)

B. Canlandırma

4. Etkinlik:

Lider katılımcılardan çember olup oturmalarını ister. Sonra katılımcıların gözlerini kapatmalarını söyler. Katılımcılar gözlerini kapattıktan sonra lider katılımcılara çeşitli nesnelere (şapka, demir para, kalem, not defteri, mendil) verir. Gözleri kapalı bir şekilde nesnelere ne olduğunu tahmin etmeye çalışırlar. Nesnelere tüm katılımcılar tarafından incelendikten sonra lider nesnelere saklar. Katılımcıların hepsine küçük boş kâğıtlar verilir ve tahmin ettikleri nesnelere kâğıda yazarlar. Herkes yazdıktan sonra lider nesnelere herkese gösterir. Sonra lider en yakınlarındaki dört kişiyle grup olmalarını ve kâğıda yazdıkları nesnelere öğretmen-öğrenci-veli arasındaki uyum üzerine canlandırma yapmalarını ister. Verilen hazırlık süresinden sonra gruplar tek tek canlandırmalarını sunarlar.

C. Değerlendirme

5. Etkinlik:

Lider katılımcılara kalemler ve A4 kâğıtları dağıtır ve 'Bugün yapılan çalışmalar grup içi uyumu nasıl etkiledi?' 'İnsanlar arası uyum bize neler kazandırır?' sorularını yazılı olarak cevaplamalarını ister.

Uyum Atölyesi Değerlendirme Formu:		
Sınıf:	Cinsiyet:	Yaş:
Bugün yapılan çalışmalar grup içi uyumu nasıl etkiledi?		
İnsanlar arası uyum bize neler kazandırır?		

Konu: Benzetme (Teşbih)

Süre: 40 dakika

Tarih : ...../...../.....

Grup: 11-.... sınıfı öğrencileri (.... kız - .... erkek)

Mekân : Konferans Salonu

Yöntem – Teknik: Yaratıcı drama, Soru-cevap, Rol oynama, Doğaçlama

Araç – Gereç : Kağıt, Kalem

Kazanımlar:

1. Benzetmenin öğelerini tespit eder.
2. Benzetmenin türlerini tespit eder.
3. Benzetmeyle ilgili canlandırma yapar.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Lider katılımcılarla selamlaşır

1. Etkinlik (Meyve sepeti):

Öğretmen grubun geniş bir çember olmasını ister. Her öğrenciye benzetmenin öğelerinden birini (Benzeyen, Benzetilen, Benzetme Yönü, Benzetme edatı) verir. Katılımcılardan gönüllü bir ebe seçer. Ebe ortaya gelerek benzetmenin öğelerinden birini söyler. O öğenin verildiği kişiler birbirleri arasında yer değiştirmeye çalışırlar. Ebede bu arada kendine boş bir yer bularak başkasının yerine geçmeye çalışır. Kendine yer bulamayan kişi ise ebe olur. Eğer ebe 'Herkes yer değiştirsün' derse o zaman tüm kişiler yeniden yer değiştirir.

2. Etkinlik (Benzetelim):

Öğretmen katılımcıları 4'erli gruplara böler ve her öğenin bulunduğu bir benzetme örneği bulmalarını ister. (Örn: Aslan gibi güçlü asker) Her öğeyi bir kişi kendine seçer ve benzetmenin sırasına göre sahneye dizilirler. Öğretmen her bir öğrenciye hangi öğe olduğunu sorar. Daha sonra öğretmen istediği öğeleri benzetmeden çıkararak benzetmenin türlerini öğrencilere tespit ettirir. Daha sonraki gruplar bu etkinliği öğretmen yönlendirmeden yapar ve izleyiciler benzetmenin türlerini bulmaya çalışır.

B. Canlandırma

3. Etkinlik:

Öğretmen öğrencileri birden üçe kadar numaralandırarak 3 grup oluşturur. Öğrencilere 3'er dakikalık düşünme süresi verilir ve bu sürenin sonunda grupların sırası ile seçtikleri bir varlığın davranış ya da şekillerine benzer hareketlerle doğaçlamalar yapmaları istenir.

C. Değerlendirme

4. Etkinlik:

Öğrencilere daha önceden hazırlanan kağıtlar dağıtılarak görüşleri toplanır.

Bugün drama dersinde şunları öğrendim/hatırladım:

Konu: Cinaz

Süre: 40 dakika

Tarih: ...../...../.....

Grup: 11-.... sınıfı öğrencileri (.... kız - .... erkek)

Mekân : Konferans Salonu

Yöntem – Teknik: Yaratıcı drama, Soru-cevap, Rol oynama, Doğaçlama

Araç – Gereç: Kağıt, Kalem

Kazanımlar:

1. Eş sesli kelimelerin nasıl cinaslı biçimde kullanıldığını fark eder.
2. Özgün cinaz örnekleri verir.
3. Cinasla ilgili canlandırma yapar.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Lider katılımcılarla selamlaşır.

1. Etkinlik (Balık Ağı):

Lider katılımcılardan çember olmalarını ister. Sonra ortaya gönüllü iki ebe seçer. İki ebe kol kola girerek boşta kalan elleriyle diğer katılımcılara dokunmaya çalışırlar. Dokundukları kişi hemen dokunanın koluna girer. Sonra baştaki ve sondaki kişiler boşta kalan elleriyle diğer katılımcılara dokunmaya çalışırlar. Oluşan kuyruk tek bir çizgi şeklinde hareket etmek zorundadırlar. Oyun tüm katılımcılar yakalanana dek devam eder.

2. Etkinlik (Benzetelim):

Öğretmen daha önceden hazırladığı kağıtların üzerine eş sesli kelimeleri yazar, öğrencileri rastgele 2 gruba böler ve her grubun tek sıraya geçmesini ister. Belirli bir mesafede bulunan kağıtlara iki gruptan da en öndeki öğrenci daha önce ulaşmaya çalışır. İlk ulaşan öğrenci en üstteki kağıdı alır ve kağıttaki eş sesli kelimeyi farklı anlamlarıyla kullanarak 2 dizelik bir şiirde her dizenin son kelimesi olarak kullanır. Böylelikle cinaz yapmış olur ve takımına 1 puan kazandırır. Eğer ilk ulaşan öğrenci şiiri doğru şekilde oluşturamazsa sıra diğer grubun temsilcisine geçer. 5 puana ilk ulaşan grup kazanır.

B. Canlandırma

3. Etkinlik (Sessiz Anlat)

Öğretmen daha önce oluşturduğu grupları dağıtmadan her gruptan sırayla birer kişiyi yanına çağırır. İlk olarak 1. Gruptan bir gelen öğrenci 2. Gruptan gelen öğrencinin kulağına sessizce bir eş sesli kelime söyler. 2. Gruptaki öğrenci de bu kelimeyi hiç konuşmadan işaretlerle ya da pandomim

şeklinde canlandırarak kendi grubuna anlatmaya çalışır. Grup belirlenen süre içerisinde kelimeyi doğru tahmin ederse 1 puan kazanır; yanlış tahmin ederlerse diğer grup puan alır. Söyleyen ve anlatan gruplar sırayla değişerek oyun belirlenen süre kadar devam ettirilir.

C. Değerlendirme

4. Etkinlik:

Öğrencilere daha önceden hazırlanan kağıtlar dağıtılarak görüşleri toplanır.

Bugün drama dersinde şunları öğrendim/hatırladım:

Ders:

Konu: Kinaye

Süre: 40 dakika

Tarih : ...../...../.....

Grup: 11-.... sınıfı öğrencileri (.... kız - .... erkek)

Mekân: Konferans Salonu

Yöntem – Teknik: Yaratıcı drama, Soru-cevap, Rol oynama, Doğaçlama

Araç – Gereç : Kağıt, Kalem

Kazanımlar:

1. Atasözleri ve deyimlerdeki anlam farklılıklarını fark eder.
2. Atasözleri ve deyimlerdeki kinayeyi tespit eder.
3. Kinaye ilgili canlandırma yapar.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Lider katılımcılarla selamlaşır.

1. Etkinlik (Dost kazığı):

Öğretmen herkesin en yakınındaki kişiyle eş olmalarını ve geniş bir çember olup oturmalarını söyler. Öğretmen çemberin ortasına üzerinde atasözleri ve deyimlerin yazılı olduğu küçük kağıtları koyar. Sonra eşlerin sırayla ortadan kağıt alıp başkasının önüne koymalarını söyler. Eşlerin önünde kağıt varsa önlerindeki kağıdı alıp başkasının önüne koymaya çalışırlar. Eşlerin amacı önünde hiç kağıt bulundurmamak veya en az bulundurmadır. Önünde hiç kağıt olmayan ya da diğer eşlerden daha az kağıt bulunduran grup oyunu kazanır.

2. Etkinlik (Atasözü kapmaca):

Öğretmen atasözü ve deyimlerin yazılı olduğu tüm kağıtları toplar ve öğrencileri 2 gruba böler. Mendil kapmaca oyununda olduğu gibi öğretmen ortaya geçer ve kinayeli olan bir atasözü - deyimini parmaklarıyla tutar. İki gruptan birer öğrenci aynı anda koşmaya başlayarak öğretmenden kağıdı kapmaya çalışır. İlk kapan öğrenci kağıtta yazılı olan deyim - atasözünün her gerçek hem de mecaz anlamının ne olduğunu söylemeye çalışır. Söyleyebilirse 1 puan alır söyleyemezse söyleme sırası diğer gruba geçer. İki grup da bilemezse sıra bir sonraki grubun öğrencisine geçer.

B. Canlandırma

3. Etkinlik (Sessiz Anlat)

Öğretmen öğrencilere 1'den 4'e kadar numaralandırır ve aynı numaralı öğrencilerin grup oluşturmasını söyler. Her gruba bir atasözü verilir ve öğrencilerden bu atasözünün tarihte ilk söylendiği anı canlandırmaları istenir.

Verilecek atasözleri:

Hamama giren terler.

Armut dibine düşer.

Mum dibine ışık vermez.

Sakla samanı gelir zamanı.

C. Değerlendirme

4. Etkinlik:

Öğrencilere daha önceden hazırlanan kağıtlar dağıtılarak görüşleri toplanır.

Bugün drama dersinde şunları öğrendim/hatırladım:

Konu: Kişileştirme (Teşhis)

Süre: 40 dakika

Tarih: ...../...../ .....

Grup: 11-.... sınıfı öğrencileri (.... kız - .... erkek)

Mekân: Konferans Salonu

Yöntem – Teknik: Yaratıcı drama, Soru-cevap, Rol oynama, Doğaçlama

Araç – Gereç: Kağıt, Kalem

Kazanımlar:

1. İnsandan doğaya aktarmalar yapar.
2. kişileştirmenin nasıl kullanıldığını fark eder.
3. Kişileştirme ilgili canlandırma yapar.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Lider katılımcılarla selamlaşır

1. Etkinlik (Flamingo- Penguen):

Öğrencilerden gönüllü bir kişi flamingo olur. Diğerleri penguen olur. Ebe müzik (flamingo-penguen) eşliğinde flamingo taklidi yaparak, diğerleri de penguen taklidi yaparak alanda dolaşırlar. Flamingonun amacı penguenleri yakalayıp flamingoya dönüştürmektir. Flamingonun dokunduğu penguenler de diğerlerini flamingo yapmaya çalışırlar. Tüm öğrenciler flamingoya dönüştüğünde oyun sonlanır. Bir sonraki aşamada ebe penguen olur ve bütün diğer katılımcıları pengüene dönüştürmeyi amaçlar.

2. Etkinlik (..... bir insan olsaydı):

Öğretmen öğrencilerden çember olmalarını ister. Öğretmenden başlayarak saat yönünde tüm katılımcılar sırayla ortaya çıkarak insan dışı bir varlık ya da hayvan seçer ve seçtiği varlık insan olsaydı nasıl davranırdı onu anlatmaya çalışır.

B. Canlandırma

3. Etkinlik:

Öğretmen öğrencileri rastgele olarak ikişerli gruplara böler ve her öğrenciden insandışı bir varlığı kişileştirerek belli bir şehre, yöreye ya da ülkeye ait davranışlarla canlandırmaları istenir.

İstenilecek şehir/ bölgeler/ülkeler

✓	Burdur	Karadeniz	İngiliz
✓	İstanbul	Ege	Alman
✓	Ankara	Doğu Anadolu	Japon

C. Değerlendirme

4. Etkinlik:

Öğrencilere daha önceden hazırlanan kağıtlar dağıtılarak görüşleri toplanır.

Bugün drama dersinde şunları öğrendim/hatırladım:

Konu: İstiare

Süre: 40 dakika

Tarih : ...../...../ .....

Grup : 11-.... sınıfı öğrencileri (.... kız - .... erkek)

Mekân : Konferans Salonu

Yöntem – Teknik: Yaratıcı drama, Soru-cevap, Rol oynama, Doğaçlama

Araç – Gereç :

Kazanımlar:

1. İstiarenin benzetme ile ilişkisini fark eder.
2. İstiare örnekleri verir.
3. İstiare ilgili canlandırma yapar.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Lider katılımcılarla selamlaşır.

1. Etkinlik (İskoç Şovalyesi):

Öğretmen öğrencilerden çember oluşturmalarını ister. Herkesin bir elini avcu dışı gelecek şekilde sırtına koymalarını, diğer ellerini ise sabit bir kılıç gibi düz tutmalarını ister. Her öğrenci elini kılıç

gibi kullanarak başka bir öğrencinin sırtındaki eline değmeye çalışır. Sırtındaki eline değildiğini hisseden öğrenci oyundan çıkar.

2. Etkinlik (Sen benim .....):

Öğretmen ikiye bölünmüş olarak eşleşmelerini ister. Öğrencilerden eşler yan yana olmak üzere çember olmaları istenir. Sırası ile her eş grubun ortasına geçerek birbirlerine sadece övgü anlamı içeren hayvanları kullanarak "Sen benim .....msın. Yani ..... diyerek onun gibi .....sın demek istedim." şeklinde açıklamada bulunur.

(Sen benim (aslan)ımsın. Yani (aslan) diyerek onun gibi (cesur)sun demek istedim.)

B. Canlandırma

3. Etkinlik:

Öğretmen her grupta 4 öğrenci olacak şekilde öğrencileri rastgele gruplar. Her gruptan kendilerine bir tam teşbih örneği bulmaları istenir ve her öğrenci teşbihin öğelerinden birisi olur. Gruplara daha önceden belirlenen şu canlandırma görevleri verilir:

1. Grup: 4 parçadan oluşan bir uzay mekiğisiniz. Dünyadan fırlatılıyorsunuz ve yükseldikçe birer parçayı bırakıyorsunuz. En sona sadece "benzeyen" öğesi kalacak.
2. Grup: Bir ağaçta yer alan son 4 meyvesiniz. Mevsim değişiyor ve sıra ile dökülüyorsunuz. En sona sadece k"endisine benzetilen" öğesi kalıyor.
3. Grup: 4 kişilik bir kayıktasınız ve kayığınız batıyor. 3 kişi sırası ile boğuluyor geriye sadece "kendisine benzetilen" kalıyor.
4. Grup: Bir bahçede yer alan 4 ağaçsınız. Bahçe sahibi gelip sizi sırayla kesiyor. En sona sadece benzeyen kalıyor.

C. Değerlendirme

4. Etkinlik:

Öğrencilere daha önceden hazırlanan kağıtlar dağıtılarak görüşleri toplanır.

Bugün drama dersinde şunları öğrendim/hatırladım:

EK-7

Türk Edebiyatı Ders Planları

Teşbih Birinci Oturum

Konu: Tanzimat Edebiyatında Coşku ve Heyecana Bağlı Metinler (Şiir) + Benzetme (Teşbih)

Süre: 40 dakika

Tarih: .../.../...

Grup: 11-... sınıfı öğrencileri (... kız - ...erkek)

Mekân: Sınıf

Strateji -Yöntem – Teknik: Düz Anlatım, Buluş, Soru-cevap, Beyin Fırtınası

Araç – Gereç: Kâğıt, Tahta Kalemi, Çeşitli Kalemler, Akıllı Tahta, Defter, Kitap, şiir kartı, Benzetmenin öğeleri kartı.

Kazanımlar:

1. İncelediği Tanzimat Dönemi şiirinin oluşma sebeplerini açıklar. (Tanzimat dönemi şiirini etkileyen siyasi, sosyal vb. sebepleri açıklar)
2. Metin içerisindeki benzetmeleri fark eder.
3. Benzetmenin öğelerini açıklar.
4. Özgün benzetme örnekleri verir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Öğretmen öğrencilerle selamlaşır ve kısa bir sohbet ortamı oluşturulur. Sınıf yoklamasını alır, bir önceki dersi soru-cevap / kısa bir video göstererek /geçmiş konu ile ilgili bir bulmaca vererek kısaca özetler ve derse geçer.

1. Etkinlik

Öğretmen öğrencilere Namık Kemal'in Hürriyet Kasidesi adlı şiirden seçili bölümlerin yazılı olduğu şiir kartlarını her 2 öğrenciye 1 kart gelecek şekilde dağıtır ve içlerinden okumalarını ister. Öğrencilere anlamını bilmedikleri kelimelerin altlarını çizmelerini söyler. Daha sonra öğretmen metni bir öğrencinin sesli bir biçimde okumasını ister sonra da kendisi okur. Öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri söylemelerini ister ve öğretmen bu kelimelerin anlamlarını örneklendirerek

açıklar. Öğrenciler örnek şiirinden hareketle şiirin oluşmasına imkân sağlayan zihniyet hakkında görüşlerini yazar. Öğretmen gerekirse ipucu vermek için bir örnek verir. Belirlenen görüşleri soru-cevap ile tartışılır.

2. Etkinlik

Öğretmen verdiği metinler içerisinde (benzetme, istiare, kinaye, cinas, teşhis) gibi sanatsal öğeler olup olmadığını sorar. Öğrenciler2'şerli eşler halinde bu öğeleri bulmaya çalışır. Daha sonra öğretmen öğrencilere buldukları sanatları sırayla söylemelerini ister ve bunları tahtaya yazar. Bunlardan benzetme (teşbih) içerenlerin altlarını çizerek "Neden altlarını çizdiğini, ya da bu altı çizili yerlerde hangi sanatın var olduğunu" sorar. Öğrencilerle birlikte bunların hangi sanatla ilgili olduğu nedenleri ile tartışılır. Öğretmen gerektiğinde kısaca açıklama yapar.

Öğretmen "BENZETMENİN ÖGELERİNİ BULALIM" örnek 1 kartını 2 öğrenciye 1 kart gelecek şekilde dağıtır. Birinci örnek öğretmenle birlikte çözümlenir ve öğretmen aşağıdaki yeni örnekleri 2 öğrenciye 1 kart gelecek şekilde dağıtır.

BENZETMENİN ÖGELERİNİ BULALIM			
Sizin Cümleiniz:			
Ne neye Benziyor?	Ne neye benzetiliyor?	Hangi yönden benziyor?	Hangi Edatla Benzetiliyor?
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
Sizin Cümleiniz:			
Ne neye Benziyor?	Ne neye benzetiliyor?	Hangi yönden benziyor?	Hangi Edatla Benzetiliyor?
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
Sizin Cümleiniz:			
Ne neye Benziyor?	Ne neye benzetiliyor?	Hangi yönden benziyor?	Hangi Edatla Benzetiliyor?
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
Sizin Cümleiniz:			
Ne neye Benziyor?	Ne neye benzetiliyor?	Hangi yönden benziyor?	Hangi Edatla Benzetiliyor?
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....

Öğretmen yeni kartları dağıtır ve öğrencilerin örnek cümleyi kendilerinin yazacağı ve yine kendilerinin çözümleyeceği söylenir. Öğrenciler örnek cümleleri yazdıktan ve çözümledikten sonra her gruptan örnek istenir ve örnekler sınıfça çözümlenir.

C. Değerlendirme

3. Etkinlik: Öğretmen aşağıdaki yazılı değerlendirme kartını öğrencilere tek tek dağıtır ve doldurmalarını ister.

DEĞERLENDİRME FORMU
Bugün Tanzimat şiirinin bağlantılı olduğu zihniyetle ilgili olarak ..... öğrendim.
Bugün Teşbihle (Benzetme) ilgili olarak ..... öğrendim.

Teşbih İkinci Oturum

Konu: Tanzimat Edebiyatında Coşku ve Heyecana Bağlı Metinler (Şiir) + Teşbih

Süre: 40+40 dakika

Tarih: .../.../...

Grup : 11-... sınıfı öğrencileri (... kız - ....erkek)

Mekân : Sınıf

Strateji -Yöntem – Teknik: Düz Anlatım, Buluş, Soru-cevap, Beyin Fırtınası

Araç – Gereç : Kâğıt, Tahta Kalem, Çeşitli Kalemler, Akıllı Tahta, Defter, Kitap,

Kazanımlar:

- 1.Tanzimat Dönemi şiirinin yapı özelliklerini çözümler.
- 2.Tanzimat Dönemi şiirinin temasını bulur.
- 3.Tanzimat Dönemi şiirinin dil ve anlatım özelliklerini açıklar.
5. Benzetme türlerini fark eder ve açıklar.
6. Metinde yer alan farklı benzetme türlerini ve benzetmenin öğelerini tespit eder, altını çizer, renklendirir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Öğretmen öğrencilerle selamlaşır ve kısa bir sohbet ortamı oluşturulur. Sınıf yoklamasını alır, bir önceki dersi soru-cevap / kısa bir video göstererek /geçmiş konu ile ilgili bir bulmaca vererek kısaca özetler ve derse geçer.

1. Etkinlik

Öğretmen öğrencilere divan şiirinden Su Kasidesi, Tanzimat şiirinden ise daha önceki derste gösterilen Hürriyet Kasidesi adlı şiirlerden seçili bölümlerin bulunduğu fotokopileri dağıtır ve içlerinden okumalarını ister. Daha sonra öğretmen metinleri sesli bir biçimde okuyarak anlamı bilinmeyen kelimeleri örnek cümleler içinde kullanarak öğrencilere buldurur. Öğrencilerle birlikte iki metin arasındaki benzerlikler ve farklılıklar tespit edilir. Öğrenciler bu tespitler sonucunda Tanzimat şiirinin yapı özelliklerini açıklar, Tanzimatla birlikte edebiyatımıza yeni giren temaları tespit ederler.

2. Etkinlik

Metin üzerinden şiirin dil ve anlatım özellikleri belirlenir. Metindeki sanatsal bölümler tespit ettirilir. Benzetmenin öğeleri sorularla hatırlatılır. Örnekler üzerinden benzetmenin türleri fark ettirilir ve açıklattırılır. Metinde yer alan farklı benzetme türlerini ve benzetmenin öğeleri tespit ettirilir, altı çizdirilir, renklendirilmeleri istenir Öğretmen gerektiğinde kısaca açıklama yapar.

Öğretmen “Benzetmenin Türlerini BULALIM” örnek 1 kartını 2 öğrenciye 1 kart gelecek şekilde dağıtır. Birinci örnek öğretmenle birlikte çözümlenir ve öğretmen aşağıdaki yeni örnekleri 2 öğrenciye 1 kart gelecek şekilde dağıtır. (Öğrenciler tarafından doldurulmuş şekli Ek-6 bölümündedir.)

Öğretmen yeni kartları dağıtır ve öğrencilerin örnek cümleyi kendilerinin yazacağı ve yine kendilerinin çözümleyeceği söylenir. Öğrenciler örnek cümleleri yazdıktan ve çözümledikten sonra her gruptan örnek istenir ve örnekler sınıfça çözümlenir.

C. Değerlendirme

3. Etkinlik: Öğretmen aşağıdaki yazılı değerlendirme kartını öğrencilere tek tek dağıtır ve doldurmalarını ister.

DEĞERLENDİRME FORMU	
Bugün Tanzimat şiirinin teması ve içeriği ile ilgili olarak	öğrendim.
Bugün Teşbihle (Benzetme) ilgili olarak	öğrendim.

Teşbih Üçüncü Oturum

Konu: Tanzimat Edebiyatında Coşku ve Heyecana Bağlı Metinler (Şiir) + Benzetme (Teşbih)

Süre: 40+40 dakika

Tarih: .../.../...

Grup : 11-... sınıfı öğrencileri (... kız - ....erkek)

Mekân : Sınıf

Strateji -Yöntem – Teknik: Düz Anlatım, Buluş, Soru-cevap, Beyin Fırtınası

Araç – Gereç : Kâğıt, Tahta Kalem, Çeşitli Kalemler, Akıllı Tahta, Defter, Kitap, diğer

Kazanımlar:

1. Tanzimat Dönemi şiirinin dil ve anlatım özelliklerine uygun şiir yazar.
2. Benzetmeyi diğer sanatlardan ayırır.
3. Benzetmeyi diğer sanatlarla karşılaştırır ve farklılıklarını belirler.
4. Özgün benzetme örnekleri verir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Öğretmen öğrencilerle selamlaşır ve kısa bir sohbet ortamı oluşturulur. Sınıf yoklamasını alır, bir önceki dersi soru-cevap / kısa bir video göstererek /geçmiş konu ile ilgili bir bulmaca vererek kısaca özetler ve derse geçer.

1. Etkinlik

Öğretmen öğrencilerden boş bir kağıda biçim ve tema özelliklerine bağlı kalarak en az iki dörtlükten oluşan bir Tanzimat şiiri yazmalarını ister bunun için yeterli zaman verir. Şiirde bildikleri sanatlardan da faydalanmalarını ister.

2. Etkinlik

Süre sona erince öğrencilerden şiirlerini sırayla okumaları istenir. Gerekli yerlerde öğretmen düzeltme ve açıklamalarda bulunur. Benzetme ve diğer sanatlar arasında farklar sözlü olarak ifade edilir. Benzetmenin farklılıklarına değinilir; uygun ve zıt örnekler istenir. Öğretmen ortaya çıkan fikirleri toparlar

3. Etkinlik: Benzet-Karşılaştır (Öğrenciler tarafından doldurulmuş şekli Ek-6 bölümündedir.)

Öğretmen “Benzet - Karşılaştır” örnek 1 kartını 2 öğrenciye 1 kart gelecek şekilde dağıtır. Birinci örnek öğretmenle birlikte çözümlenir ve öğretmen diğer örnekleri öğrencilerin çözümlenmesini ister. Öğrenciler çözümledikten sonra her gruptan örnek istenir ve örnekler sınıfça çözümlenir.

C. Değerlendirme

4. Etkinlik: Öğrencilere içerisinde benzetmelerin bulunduğu özgün bir şiir yazmaları için ev ödevi verilir.

Cinas Birinci Oturum

Konu: Tanzimat Edebiyatında Coşku ve Heyecana Bağlı Metinler (Şiir) + Cinas

Süre: 40 dakika

Tarih: .../.../...

Grup : 11-... sınıfı öğrencileri (... kız - ....erkek)

Mekân : Sınıf

Strateji -Yöntem – Teknik: Düz Anlatım, Buluş, Soru-cevap, Beyin Fırtınası

Araç – Gereç : Kâğıt, Tahta Kalem, Çeşitli Kalemler, Akıllı Tahta, Defter, Ders kitabı, şiir kartı

Kazanımlar:

- 1- Tanzimat Dönemi şiirinin ahenk öğelerini belirler.
2. Metin içerisindeki sesteş kelimeleri fark eder.
3. Sesteş kelime örnekleri verir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Öğretmen öğrencilerle selamlaşır ve kısa bir sohbet ortamı oluşturulur. Sınıf yoklamasını alır, bir önceki dersi soru-cevap / kısa bir video göstererek /geçmiş konu ile ilgili bir bulmaca vererek kısaca özetler ve derse geçer.

1. Etkinlik

Öğretmen öğrencilerden ders kitabında bulunan O. Şaik Gökyay'a ait "Bu Vatan Kimin" (syf. 39) şiirini içlerinden okumalarını ister. Öğrencilere anlamını bilmedikleri kelimelerin altlarını çizmelerini söyler. Daha sonra öğretmen metni bir öğrencinin sesli bir biçimde okumasını ister sonra da kendisi

okur. Öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri söylemelerini ister ve öğretmen bu kelimelerin anlamlarını örneklendirerek açıklar. Öğrenciler şiirdeki ahenk unsurlarını belirler. Öğretmen gerekirse ipucu vermek için bir örnek verir. Belirlenen unsurlar soru-cevap ile tartışılır; yapılamayan örnekler öğretmenle birlikte çözülür.

2. Etkinlik

Öğretmen okunan metin içerisinde sesteş kelimelerin olup olmadığını sorar. Öğrenciler 2'şerli eşler halinde sesteş kelimeleri bulmaya çalışır. Daha sonra öğretmen öğrencilere buldukları kelimelerden 1-2 örneği söylemelerini ister ve bunları tahtaya yazar. Öğretmen gerektiğinde kısaca açıklama yapar.

Sesteş kelime	Şiirdeki Anlamı	Diğer anlamı / anlamları

Öğretmen sesteş kelime kağıtlarını 2 öğrenciye 1 kart gelecek şekilde dağıtır. Birinci örnek öğretmenle birlikte çözümlenir ve öğrenciler örnek kelimeleri yazdıktan ve çözümledikten sonra her gruptan örnek istenir ve örnekler sınıfça çözümlenir.

C. Değerlendirme

3. Etkinlik: Öğretmen aşağıdaki yazılı değerlendirme kartını öğrencilere tek tek dağıtır ve doldurmalarını ister.

DEĞERLENDİRME FORMU	
Bugün Tanzimat şiirinin ahenk unsurlarıyla ilgili olarak.....	öğrendim.
Bugün sesteş kelimelerle ilgili olarak.....	öğrendim.

Cinas İkinci Oturum

Konu: Tanzimat Edebiyatında Coşku ve Heyecana Bağlı Metinler (Şiir) + Cinaz

Süre: 40+40 dakika

Tarih: .../.../...

Grup : 11-... sınıfı öğrencileri (... kız - ...erkek)

Mekân : Sınıf

Strateji -Yöntem – Teknik: Düz Anlatım, Buluş, Soru-cevap, Beyin Fırtınası

Araç – Gereç : Kâğıt, Tahta Kalem, Çeşitli Kalemler, Akıllı Tahta, Defter, Kitap, , Eş sesli kelime ağacı kartı.

Kazanımlar:

1. Tanzimat Dönemi şiirini yorumlar.
- 2.Şiirde ahenk öğelerini tespit eder.
3. Metinde yer alan farklı sesteş kelimeleri tespit eder, altını çizer, renklendirir.
6. Sesteş kelimeleri cinaslı bir biçimde nasıl kullandığını fark eder

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Öğretmen öğrencilerle selamlaşır ve kısa bir sohbet ortamı oluşturulur. Sınıf yoklamasını alır, bir önceki dersi soru-cevap / kısa bir video göstererek /geçmiş konu ile ilgili bir bulmaca vererek kısaca özetler ve derse geçer.

1. Etkinlik

Öğretmen öğrencilerden ders kitabında bulunan A. H. TARHAN'a ait "Makber" (syf. 34) şiirini içlerinden okumalarını ister. Öğrencilere anlamını bilmedikleri kelimelerin altlarını çizmelerini söyler. Daha sonra öğretmen metni bir öğrencinin sesli bir biçimde okumasını ister sonra da kendisi okur. Öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri söylemelerini ister ve öğretmen bu kelimelerin anlamlarını örneklendirerek açıklar.

Öğretmen daha sonra ise önceden hazırladığı halk edebiyatı biçimi olan manilerden (cinaslı mani) oluşan kağıdı her 2 öğrenciye bir tane olacak şekilde sınıfa dağıtır; içlerinden okumalarını ister. Öğrencilere anlamını bilmedikleri kelimelerin altlarını çizmelerini söyler. Daha sonra öğretmen metni bir öğrencinin sesli bir biçimde okumasını ister sonra da kendisi okur. Öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri söylemelerini ister ve öğretmen bu kelimelerin anlamlarını örneklendirerek açıklar.

Öğrencilerden her iki şiirdeki sesteş kelimeleri tespit etmeleri ve altlarını çizmeleri istenir.

Öğretmen sesteş kelime kağıtlarını 2 öğrenciye 1 kart gelecek şekilde dağıtır. Birinci örnek öğretmenle birlikte çözümlenir ve öğrenciler örnek cümleleri yazdıktan ve çözümledikten sonra her gruptan örnek istenir ve örnekler sınıfça çözümlenir.

Sesteş kelime	Şiirdeki cümle ve anlamı	Diğer anlamı ile bizim örneğimiz

2. Etkinlik

Öğretmen, örneklerden hareketle şiirde cinasın ve cinaslı kafiye'nin nasıl oluştuğunu öğrencilerden açıklamalarını ister. İki şiirin karşılaştırılarak hangi edebiyatta cinasın daha ağırlıklı kullanıldığı tespit ettirilir. Öğretmen gerekli yerlerde açıklama ve düzeltmeler yapar.

C. Değerlendirme

3. Etkinlik: Öğretmen aşağıdaki yazılı değerlendirme kartını öğrencilere tek tek dağıtır ve doldurmalarını ister.

DEĞERLENDİRME FORMU	
Bugün Tanzimat şiirinin yorumlarken.....	öğrendim.
Bugün cinasla ilgili olarak.....	öğrendim.

Cinas Üçüncü Oturum

Konu : Tanzimat Edebiyatında Coşku ve Heyecana Bağlı Metinler (Şiir) + Benzetme (Teşbih)

Süre : 40+40 dakika

Tarih: .../.../...

Grup : 11-... sınıfı öğrencileri (... kız - ...erkek)

Mekân : Sınıf

Strateji -Yöntem – Teknik: Düz Anlatım, Buluş, Soru-cevap, Beyin Fırtınası

Araç – Gereç : Kâğıt, Tahta Kalem, Çeşitli Kalemler, Akıllı Tahta, Defter, Kitap, diğer

Kazanımlar:

1. Tanzimat Dönemi şiirinin gelenekle ilişkisini açıklar.
2. Cinası diğer sanatlardan ayırır.
3. Özgün cinas örnekleri verir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Öğretmen öğrencilerle selamlaşır ve kısa bir sohbet ortamı oluşturulur. Sınıf yoklamasını alır, bir önceki dersi soru-cevap / kısa bir video göstererek /geçmiş konu ile ilgili bir bulmaca vererek kısaca özetler ve derse geçer.

1. Etkinlik

Öğretmen öğrencilerden Tanzimat döneminin oluşumunu sağlayan geleneksel yapı ile ilgili sözlü yorumlarda bulunmalarını ister. Daha önceki derslerde incelenen ve açıklanan şiirlerle dönem özelliklerinin uyuşup uyuşmadığı sorularak öğrencilerden görüş alınır. Öğretmen gerekli yerlerde düzeltme ve açıklamalar yapar.

2. Etkinlik (Öğrenciler tarafından doldurulmuş şekli Ek-6 bölümündedir.)

Her A-4 kağıdında 3 tane olacak şekilde hazırlanan boş kelebek şekilleri öğrencilere dağıtılır. Öğrencilerden bu kelebeğin her kanadının üstüne ayrı bir tane sesteş kelime yazmaları ve kelebeği renklendirmeleri istenir. Renklendirilen kelebeklerden seçilenler sınıfın duvarlarına yapıştırılır.

C. Değerlendirme

Öğrencilerden özgün cinaslı şiirler yazmaları istenir. Yazılan şiirler öğrenciler tarafından okunur. Öğretmen gerekli düzeltme ve açıklamaları yapar.

Kinaye Birinci Oturum**Konu : 4. Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinler****a. Anlatmaya Bağlı Edebî Metinler (Roman) + Kinaye****Süre : 40 dakika****Tarih: .../.../...****Grup : 11-... sınıfı öğrencileri (... kız - ....erkek)****Mekân : Sınıf****Strateji -Yöntem – Teknik:** Düz Anlatım, Buluş, Soru-cevap, Beyin Fırtınası**Araç – Gereç :** Kâğıt, Tahta Kalem, Çeşitli Kalemler, Akıllı Tahta, Defter, Ders kitabı,**Kazanımlar:**

- 1- İncelediği Tanzimat Dönemi anlatmaya bağlı edebî metinlerinden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.
2. İncelediği metinlerde yer alan deyim-atasözlerini tespit eder.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ**A. Hazırlık / Isınma**

Öğretmen öğrencilerle selamlaşır ve kısa bir sohbet ortamı oluşturulur. Sınıf yoklamasını alır, bir önceki dersi soru-cevap / kısa bir video göstererek /geçmiş konu ile ilgili bir bulmaca vererek kısaca özetler ve derse geçer.

1. Etkinlik

Öğretmen öğrencilerden ders kitabında bulunan Atilla Özkırımlı'ya ait metinleri (syf. 41) içlerinden okumalarını ister. Öğrencilere anlamını bilmedikleri kelimelerin altlarını çizmelerini söyler. Daha sonra öğretmen metni bir öğrencinin sesli bir biçimde okumasını ister sonra da kendisi okur. Öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri söylemelerini ister ve öğretmen bu kelimelerin anlamlarını örneklendirerek açıklar.

Öğretmen metinden hareketle roman ve hikayedeki farklılaşmaların nedeninin ne olduğunu soru-cevap, beyin fırtınası yöntemlerini kullanarak öğrencilerle tartışır. "Tanzimat şiiri ve Tanzimat romanının zihniyet olarak benzerlik - farklılıkları nedir?" sorusuna sınıfça cevap aranır. Öğretmen gerekli yerlerde düzeltme ve açıklamalarda bulunur.

2. Etkinlik

Öğretmen okunan metin içerisinde deyim - atasözü olup olmadığını sorar. Öğrencilerden buldukları deyim-atasözlerinin altını çizmeleri istenir. Daha sonra öğretmen öğrencilere buldukları deyim - atasözlerinden 1-2 örneği söylemelerini ister ve bunları tahtaya yazar. Öğretmen gerektiğinde kısaca açıklama yapar.

C. Değerlendirme

3. Etkinlik: Öğretmen aşağıdaki yazılı değerlendirme kartını öğrencilere tek tek dağıtır ve doldurmalarını ister.

DEĞERLENDİRME FORMU

Bugün Tanzimat romanı ile ilgili olarak;.....**öğrendim.**

Kinaye İkinci Oturum**Konu : 4. Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinler****a. Anlatmaya Bağlı Edebî Metinler (Roman) + Kinaye****Süre : 40+40 dakika****Tarih: .../.../...****Grup : 11-... sınıfı öğrencileri (... kız - ....erkek)****Mekân : Sınıf****Strateji -Yöntem – Teknik:** Düz Anlatım, Buluş, Soru-cevap, Beyin Fırtınası**Araç – Gereç :** Kâğıt, Tahta Kalem, Çeşitli Kalemler, Akıllı Tahta, Defter, Kitap, Deyim-Atasöz kartı**Kazanımlar:**

1. Tanzimat Dönemi anlatmaya bağlı edebî metnin yapı özelliklerini çözümler.
2. Metin içerisinde yer alan deyim-atasözlerini tespit eder.
3. Metin içerisinde yer alan deyim-atasözlerinin gerçek mi, mecaz anlamda mı kullanıldığını tespit eder.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Öğretmen öğrencilerle selamlaşır ve kısa bir sohbet ortamı oluşturulur. Sınıf yoklamasını alır, bir önceki dersi soru-cevap / kısa bir video göstererek /geçmiş konu ile ilgili bir bulmaca vererek kısaca özetler ve derse geçer.

1. Etkinlik

Öğretmen öğrencilerden ders kitabında bulunan S. Sezai'ye ait öyküyü içlerinden okumalarını ister. Öğrencilere anlamını bilmedikleri kelimelerin altlarını çizmelerini söyler.Daha sonra öğretmen metni bir öğrencinin sesli bir biçimde okumasını ister sonra da kendisi okur. Öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri söylemelerini ister ve öğretmen bu kelimelerin anlamlarını örneklendirerek açıklar.

Metnin yapı özellikleri ve bölümleri öğrencilerle birlikte incelenir. Bu türün ilk örnekleri ile ilgili sınıf içi soru cevap yöntemi ile tespit ettirmeye çalışılır ve okunan metnin ilk örneklerden biri olduğu öğrencilere keşfettirilir.

2. Etkinlik

Öğretmen önceden hazırladığı bir romandan alınan parçayı ve deyim- atasözü kartını her 2 öğrenciye bir tane gelecek şekilde dağıtır ve birlikte metinde yer alan deyim-atasözlerinden en az 3'er tanesini tespit ederek yazmalarını ister.

METİNDE YER ALAN	
Deyim 1 :	
Gerçek anlamı	Mecaz anlamı
Sadece gerçek ☐ Sadece mecaz ☐ iki anlamı da var ☐ (deyimin kullanıldığı anlama göre kutucuklardan bir tanesini işaretleyiniz)	

Deyim 2 :	
Gerçek anlamı	Mecaz anlamı
Sadece gerçek ☐ Sadece mecaz ☐ iki anlamı da var ☐ (deyimin kullanıldığı anlama göre kutucuklardan bir tanesini işaretleyiniz)	

Deyim 3 :	
Gerçek anlamı	Mecaz anlamı
Sadece gerçek ☐ Sadece mecaz ☐ iki anlamı da var ☐ (deyimin kullanıldığı anlama göre kutucuklardan bir tanesini işaretleyiniz)	

Atasözü 1:	
Gerçek anlamı	Mecaz anlamı
Sadece gerçek ☐ Sadece mecaz ☐ iki anlamı da var ☐ (deyimin kullanıldığı anlama göre kutucuklardan bir tanesini işaretleyiniz)	

Atasözü 2 :	
Gerçek anlamı	Mecaz anlamı
Sadece gerçek ☐ Sadece mecaz ☐ iki anlamı da var ☐ (deyimin kullanıldığı anlama göre kutucuklardan bir tanesini işaretleyiniz)	

C. Değerlendirme

3. Etkinlik: Öğretmen aşağıdaki yazılı değerlendirme kartını öğrencilere tek tek dağıtır ve doldurmalarını ister.

DEĞERLENDİRME FORMU	
Bugün kinayeye ilgili olarak.....	öğrendim.

Kinaye Üçüncü Oturum

Konu: 4. Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinler

a. Anlatmaya Bağlı Edebî Metinler (Roman) + Kinaye

Süre : 40+40 dakika

Tarih: .../.../...

Grup : 11-... sınıfı öğrencileri (.... kız - ....erkek)

Mekân : Sınıf

Strateji -Yöntem – Teknik: Düz Anlatım, Buluş, Soru-cevap, Beyin Fırtınası

Araç – Gereç : Kâğıt, Tahta Kalem, Çeşitli Kalemler, Akıllı Tahta, Defter, Kitap, Resimli atasözleri kartı

Kazanımlar:

1. Tanzimat Dönemi anlatmaya bağlı edebî metinlerinin temasını bulur.
2. Resimlerden hareketle doğru atasözlerini - deyimini bulur.
3. Kinaye ve kinaye olmayan deyim-atasözlerini ayırır.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Öğretmen öğrencilerle selamlaşır ve kısa bir sohbet ortamı oluşturulur. Sınıf yoklamasını alır, bir önceki dersi soru-cevap / kısa bir video göstererek /geçmiş konu ile ilgili bir bulmaca vererek kısaca özetler ve derse geçer.

1. Etkinlik

Öğretmen Tanzimat dönemine ait romanlardan seçmiş olduklarını (Taaşuk-ı Talat ü Fitnat, Sergüzeşt, İntibah, Araba Sevdası) öğrencilere öyküleyici bir biçimde genel hatları ile anlatır. Anlatılan romanların isimleri sırası ile tahtaya yazılarak temasının bulunması istenir. Öğrencilerden cevaplar alınır ve doğru olan cevaplar eserlerin karşısına yazılır. Romanların tümünün teması bulunduğundan sonra neden bu temalar üzerinde durulduğu ile ilgili öğrencilerden yorumlar alınır. Öğretmen gerekli yerlerde düzeltme ve açıklamalar yapar.

2. Etkinlik

Her A-4 kağıdında 5 tane olacak şekilde hazırlanan görsel içerikli kağıtlar her iki öğrenciye bir tane gelecek şekilde dağıtılır. (Öğrenciler tarafından doldurulmuş şekli Ek-6 bölümündedir.)

C. Değerlendirme

Öğrencilere ev ödevi olarak beşer tane deyim-atasözü bularak defterlerine yazmaları ve hangi anlamda (Gerçek mi, mecaz mı, ikisi de var mı?) kullanıldıkları ile kinaye olup olmadığını tespit etmeleri istenir. Öğretmen derste ödevleri kontrol eder; gerekli düzeltme ve açıklamaları yapar.

Teşhis (Kişileştirme) Birinci Oturum

Konu: 4. Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinler

a. Anlatmaya Bağlı Edebî Metinler (Hikaye) + Kişileştirme (Teşhis)

Süre : 40 dakika

Tarih: .../.../...

Grup : 11-... sınıfı öğrencileri (.... kız - ....erkek)

Mekân : Sınıf

Strateji -Yöntem – Teknik: Düz Anlatım, Buluş, Soru-cevap, Beyin Fırtınası

Araç – Gereç : Kâğıt, Tahta Kalem, Çeşitli Kalemler, Akıllı Tahta, Defter, Ders kitabı,

Kazanımlar:

- 1- Metinde yerli ve mahallî olan öğeleri ayırır.
2. Evrensellik, millilik ve mahallilik kavramlarını birbirinden ayırır.
3. İnsandışı bir varlığa yüklenen insana ait öğeleri tespit eder.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Öğretmen öğrencilerle selamlaşır ve kısa bir sohbet ortamı oluşturulur. Sınıf yoklamasını alır, bir önceki dersi soru-cevap / kısa bir video göstererek /geçmiş konu ile ilgili bir bulmaca vererek kısaca özetler ve derse geçer.

1. Etkinlik

Öğretmen daha önceden hazırladığı Ahmet Mithat Efendi'ye ait Letaif-i Rivayat adlı eserden günümüz Türkçesine uyarlanmış hikayelerden bir bölüm içeren kağıtları her öğrenciye dağıtır ve içlerinden okumalarını ister. Öğrencilere anlamını bilmedikleri kelimelerin altlarını çizmelerini söyler. Daha sonra öğretmen metni bir öğrencinin sesli bir biçimde okumasını ister sonra da kendisi okur. Öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri söylemelerini ister ve öğretmen bu kelimelerin anlamlarını örnekendirerek açıklar.

Öğretmen metinde yer alan ve sadece Türk'lere özgü olan kavram, davranış ve durumların öğrenciler tarafından tespit edilmesini ister. Evrensellik-millilik ve mahallilik kavramlarının pekişmesi için düğün, nişan söz gibi merasimlerin dünyada, ülkemizde ve şehrimizde farklı şekillerde olmasından yola çıkarak konu hakkında öğrencilerden görüş alır. Bu görüşleri tahtaya yazar ve hangisi/hangilerinin tüm dünyada, sadece ülkemizde ve sadece şehrimizde/bölgemizde yer aldığını öğrencilerden ayırmalarını ister. Öğretmen gerekli yerlerde düzeltme ve açıklamalarda bulunur.

2. Etkinlik

Öğretmen okunan metin içerisinde insan dışı varlıkların yer alıp almadığını öğrencilere sorar. Öğrencilerden buldukları insan dışı varlıkların kendilerine has, gerçek özelliklerini saymalarını ister. Daha sonra öğretmen öğrencilere insan dışı varlıkların metindeki özelliklerini saymalarını ister ve bunları tahtaya yazar. Bulunan insan dışı varlıkların gerçek özellikleri ile metinde yer alan özelliklerinin uyuyup uyuyamadığı; insana ait bir özelliğin bu varlığa aktarılıp aktarılmadığı sorulur ve cevaplar değerlendirilir. Öğretmen gerektiğinde kısaca açıklamave düzeltmeler yapar.

C. Değerlendirme

3. Etkinlik: Öğretmen öğrencilerden evrensellik, millilik ve mahallilik ile ilgili görüşlerini sözlü olarak alır. Bunların nasıl ayrılabilceği ile ilgili soru-cevap tekniği ile ilgili bilgiler alınır. İnsan dışı varlıkların insana gibi düşünüldüğünde gerçekle farklarının, olumlu ve olumsuz yönlerinin neler olabileceği hakkında görüş alınır.

Teşhis (Kişileştirme) İkinci Oturum

Konu: 4. Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinler

a. Anlatmaya Bağlı Edebî Metinler (Hikaye) + (Teşhis)

Süre : 40+40 dakika

Tarih: .../.../...

Grup : 11-... sınıfı öğrencileri (... kız - ...erkek)

Mekân : Sınıf

Strateji -Yöntem – Teknik: Düz Anlatım, Buluş, Soru-cevap, Beyin Fırtınası

Araç – Gereç : Kâğıt, Tahta Kalemi, Çeşitli Kalemler, Akıllı Tahta, Defter, Kitap, Karşılaştırma kartları

Kazanımlar:

1. Anlatmaya bağlı edebî metinleri, daha önceki dönemlere ait aynı tarz metinlerle karşılaştırır.
2. Anlatmaya bağlı diğer metinler hakkında görüş bildirir.
3. Hikaye ve fabl örneklerini karşılaştırır.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Öğretmen öğrencilerle selamlaşır ve kısa bir sohbet ortamı oluşturulur. Sınıf yoklamasını alır, bir önceki dersi soru-cevap / kısa bir video göstererek /geçmiş konu ile ilgili bir bulmaca vererek kısaca özetler ve derse geçer.

1. Etkinlik

Öğretmen öğrencilere daha önce hazırladığı ve Ömer Seyfettin'den kısa bir hikaye (Yüksek Ökçeler) ile bir fablın (Aslan ile Fare) yer aldığı A4 kağıtlarını öğrencilere dağıtır ve içlerinden okumalarını ister. Öğrencilere anlamını bilmedikleri kelimelerin altlarını çizmelerini söyler. Daha sonra öğretmen metni bir öğrencinin sesli bir biçimde okumasını ister sonra da kendisi okur. Öğrencilerden anlamını

bilmedikleri kelimeleri söylemelerini ister ve öğretmen bu kelimelerin anlamlarını örneklendirerek açıklar.

Öğretmen metinlerden hareketle anlatmaya bağlı metinlerde ortak olan öğeleri öğrencilere tespit ettirir (yer, zaman, kişi, olay). Öğretmen bu farklılıklardan yola çıkarak öğrencilere başka hangi metinlerin anlatmaya bağlı olabileceğini sorar ve cevapları tahtaya yazar. Bu cevaplar içerisinde yanlış olanlar varsa neden yanlış oldukları sınıfça tartışılır.

2. Etkinlik

Öğretmen verilen metinlerden hareketle bir hikayenin diğer türlerden nasıl ayrılacağı hakkında öğrencilerden sözlü görüş alır ve daha önceden hazırlanan karşılaştırma kartları her iki öğrenciye 1 tane gelecek şekilde dağıtılır.

KARŞILILAŞTIRIYORUM	HİKAYE (RENKLİ BİR KALEMLE YAZINIZ)	FABL
KİŞİLER		
YER		
ZAMAN		
OLAY		

C. Değerlendirme

3. Etkinlik: Karşılaştırma kartlarından hareketle hikaye ile fablın farklılıkları öğrencilerden sözlü olarak belirtmeleri istenir.

Teşhis (Kişileştirme) Üçüncü Oturum

Konu: 4. Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinler

a. Anlatmaya Bağlı Edebî Metinler (Hikaye) + Kişileştirme

Süre : 40+40 dakika

Tarih: .../.../...

Grup : 11-... sınıfı öğrencileri (... kız - ...erkek)

Mekân : Sınıf

Strateji -Yöntem – Teknik: Düz Anlatım, Buluş, Soru-cevap, Beyin Fırtınası

Araç – Gereç : Kâğıt, Tahta Kalem, Çeşitli Kalemler, Akıllı Tahta, Defter, Kitap, Resimli atasözleri kartı

Kazanımlar:

1. Yazarın fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.
2. İnsana ait özellikleri insandışı varlıklara aktarır.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Öğretmen öğrencilerle selamlaşır ve kısa bir sohbet ortamı oluşturulur. Sınıf yoklamasını alır, bir önceki dersi soru-cevap / kısa bir video göstererek /geçmiş konu ile ilgili bir bulmaca vererek kısaca özetler ve derse geçer.

1. Etkinlik

Öğretmen Tanzimat dönemine ait hikayelerden seçmiş olduklarını sınıfa dağıtır ve okumalarını ve içlerinden okumalarını ister. Öğrencilere anlamını bilmedikleri kelimelerin altlarını çizmelerini söyler, sonra da kendisi okur. Öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri söylemelerini ister ve öğretmen bu kelimelerin anlamlarını örneklendirerek açıklar. Okunan hikâyelerden hareketle tahtaya yazılan şu sorulara sınıfça cevaplar aranır:

1. Yazarın bu hikayeyi yazma amacı nedir?
2. Yazarın özellikle üzerinde durduğu kavramlar nedir?
3. Metnin teması nedir?
4. Metnin/yazarın dili nasıldır?
5. Metin Tanzimat özelliklerini taşıyor

2. Etkinlik

Hazırlanan çalışma kağıdı her iki öğrenciye bir tane gelecek şekilde dağıtılır. Öğrencilerden kendi belirledikleri bir süre sonra dünyaya gelen insan dışı bir varlık tasarımları istenir. (Öğrenciler tarafından doldurulmuş şekli Ek-6 bölümündedir.

C. Değerlendirme

Öğrencilerden ev ödevi olarak bir fabl yazmaları istenir Öğretmen bir sonraki derste ödevleri kontrol eder; gerekli düzeltme ve açıklamaları yapar.

Konu: 4. Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinler

b. Göstermeye Bağlı Edebî Metinler (Tiyatro Metinleri) + İstiare (Eğretileme)

Süre : 40 dakika

Tarih: .../.../...

Grup : 11-... sınıfı öğrencileri (... kız - ...erkek)

Mekân : Sınıf

Strateji -Yöntem – Teknik: Düz Anlatım, Buluş, Soru-cevap, Beyin Fırtınası

Araç – Gereç : Kâğıt, Tahta Kalemî, Çeşitli Kalem, Akıllı Tahta, Defter, Ders kitabı,

Kazanımlar:

1. İncelediği tiyatro metninden hareketle metnin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.
2. Tanzimat Dönemi tiyatro metninin yapısını çözümler.
3. İstiare ile benzetme arasındaki bağı fark eder.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Öğretmen öğrencilerle selamlaşır ve kısa bir sohbet ortamı oluşturulur. Sınıf yoklamasını alır, bir önceki dersi soru-cevap / kısa bir video göstererek /geçmiş konu ile ilgili bir bulmaca vererek kısaca özetler ve derse geçer.

1. Etkinlik

Öğretmen ders kitabında bulunan (syf.51) Şinasi'ye ait Şair Evlenmesi adlı metni öğrencilerin içlerinden okumalarını ister. Öğrencilere anlamını bilmedikleri kelimelerin altlarını çizmelerini söyler. Daha sonra öğretmen metni belirlediği öğrencilerin tiyatro biçiminde sesli okumalarını ister. Öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri söylemelerini ister ve öğretmen bu kelimelerin anlamlarını örneklerdirerek açıklar.

Öğretmen metinden hareketle dönemin zihniyetini, metnin yazılmasına yol açan durumu ve metnin yapısını öğrencilerle soru cevap şeklinde tartışır. Belirlenen en önemli kavramlar tahtaya yazılır ve günümüz ile o dönemki durumların ve zihniyetin karşılaştırılması istenir. Öğretmen gerekli yerlerde düzeltme ve açıklamalarda bulunur.

2. Etkinlik

Öğretmen okunan metin içerisinde benzetmelerin yer alıp almadığını, alıyor tespit edilen benzetmelerin altının çizilmesini ve öğelerinin farklı şekiller içine alınmasını (daire, üçgen, dörtgen vb.) ister. Öğretmen gerektiğinde kısaca açıklamave düzeltmeler yapar.

C. Değerlendirme

3. Etkinlik: Öğretmen öğrencilere dağıttığı 1/8 A4 kağıtlarının bir yüzüne Tanzimat döneminde tiyatrodan işlenebilecek konulardan en az 5 tanesini yazmasını ister. Diğer yüzüne ise şu sorulara cevap vermelerini ister:

- 1) "En sevdiğiniz kişiye bir çiçek ya da hayvan ismiyle seslenmek isteseyiz bu ne olurdu?"
  - 2) "En kızdığınız kişiye bir çiçek ya da hayvan ismiyle seslenmek isteseyiz bu ne olurdu?"
- Ders bitiminde öğrencilerden kağıtları toplar.

İstiare İkinci Oturum

Konu: 4. Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinler

b. Göstermeye Bağlı Edebî Metinler (Tiyatro Metinleri) + İstiare (Eğretileme)

Süre : 40+40 dakika

Tarih: .../.../...

Grup : 11-... sınıfı öğrencileri (... kız - ...erkek)

Mekân : Sınıf

Strateji -Yöntem – Teknik: Düz Anlatım, Buluş, Soru-cevap, Beyin Fırtınası

Araç – Gereç : Kâğıt, Tahta Kalem, Çeşitli Kalemler, Akıllı Tahta, Defter, Kitap, Karşılaştırma kartları

Kazanımlar:

1. Tanzimat Dönemi tiyatro metninin temasını bulur.
2. Tanzimat Dönemi tiyatro metninin dil ve anlatım özelliklerini belirler.
3. Tanzimat Dönemi metnini yorumlayarak güncelleştirir.
4. İstiazenin nasıl gerçekleştiğini tespit eder.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Öğretmen öğrencilerle selamlaşır ve kısa bir sohbet ortamı oluşturulur. Sınıf yoklamasını alır, bir önceki dersi soru-cevap / kısa bir video göstererek /geçmiş konu ile ilgili bir bulmaca vererek kısaca özetler ve derse geçer.

1. Etkinlik

Öğretmen öğrencilere daha önce hazırladığı ve Namık Kemal'e ait Vatan Yahut Silistre adlı tiyatro metninden alınan parçaların yer aldığı A4 kağıtlarını öğrencilere dağıtır ve içeriklerinden okumalarını ister Öğrencilere anlamını bilmedikleri kelimelerin altlarını çizmelerini söyler. Daha sonra öğretmen metni belirlediği öğrencilerin tiyatro biçiminde sesli okumalarını ister. Öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri söylemelerini ister ve öğretmen bu kelimelerin anlamlarını örneklendirerek açıklar.

Öğretmen öğrencilere daha önceden hazırlanan tabloyu dağıtır ve metinlerden hareketle doldurmalarını ister. Tablonun doldurulması için yeterli süre verilir ve süre sonunda tüm öğrencilerden bölümlerle ilgili boşluklara yazdıklarını söylemeleri istenir. Verilen cevaplar üzerinden metinlerde zihniyet, dil anlatım özellikleri, işledikleri sosyal problem ve temel çatışmalar başlıklar halinde sınıfta tartışılır. Öğretmen gerekli yerlerde kısa açıklama ve düzeltmelerde bulunur.

2. Etkinlik

	Metnin Oluşmasını Sağlayan Zihniyetin Özellikleri	Dil ve Anlatım Özellikleri	Yansıttığı Sosyal Problemler	Temel Çatışma
Şair Evlenmesi				
Vatan Yahut Silistre				

Öğretmen öğrencileri ikiye bölür ve her gruba daha önceden hazırlanan 4 farklı renkte kartlar dağıtır. Öğrencilerde bu kağıtların üzerine her kağıda farklı bir öge gelecek şekilde tam teşbih "aslan gibi güçlü asker" gibi örnek cümleler yazmaları istenir. Tüm örnekler kontrol edilir; gerekli düzeltmeler yapılır.

Öğrencilerden ilk olarak dört kartı birden havaya kaldırmaları istenir ve bu benzetmenin türü öğrencilere sorulur. Daha sonra benzetme yönünün olduğu kağıdı sıranın altına koyarak kalan diğer 3 kartı havaya kaldırmaları istenir ve türü sorulur. Aynı işlem sırasıyla önce benzetme yönünün, sonra da benzeyen kartlarının da sıra altına konularak tekrarlanması istenir. Sonunda sadece "kendisine benzeten" kartı her grubun elinde kalır ve bunun da tek başına bir benzetme anlamı taşıyıp taşımadığı öğrencilere sorulur.

Tüm etkinlikler bir kez daha tekrarlanır fakat bu kez en sona "benzeyen" kartı bırakılır. Aynı soru tekrar yöneltilir. Çalışmalar sonucunda sadece benzeyen ya da sadece kendisine benzeten öğelerinin kullanılarak benzetme anlamının verilmesi sanatının istiaze olduğu öğrencilere fark ettirilir.

C. Değerlendirme

3. Etkinlik: Öğrencilere Tanzimat döneminin konuları ve dil anlatım özelliklerine bağlı kalarak içerisinde istiareler bulunan kısa tiyatro metinleri yazmaları için ev ödevi verilir.

Üçüncü Oturum

Konu: 4. Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinler

b. Göstermeye Bağlı Edebî Metinler (Tiyatro Metinleri) + İstiare (Eğretileme)

Süre : 40+40 dakika

Tarih: .../.../...

Grup : 11-... sınıfı öğrencileri (.... kız - ....erkek)

Mekân : Sınıf

Strateji -Yöntem – Teknik: Düz Anlatım, Buluş, Soru-cevap, Beyin Fırtınası

Araç – Gereç : Kâğıt, Tahta Kalem, Çeşitli Kalemler, Akıllı Tahta, Defter, Kitap, Resimli atasözleri kartı

Kazanımlar:

1. Temaşadan tiyatroya nasıl geçildiğini açıklar.
2. Modern tiyatro metinleri ile geleneksel tiyatro metinlerini karşılaştırır.
3. Yazarın fikrî ve edebî yönü hakkında çıkarımlarda bulunur.
4. Metinde yer alan istiareleri fark eder.
5. Özgün istiare örnekleri verir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

A. Hazırlık / Isınma

Öğretmen öğrencilerle selamlaşır ve kısa bir sohbet ortamı oluşturulur. Sınıf yoklamasını alır, bir önceki dersi soru-cevap / kısa bir video göstererek /geçmiş konu ile ilgili bir bulmaca vererek kısaca özetler ve derse geçer.

1. Etkinlik

Öğretmen daha önceden hazırladığı bir Karagöz- Hacivat videosu ile bir modern tiyatrodan alınan bölümün videolarını (Üstün Dökmen- Komşu Köyün Delisi) öğrencilere izletir. Gösterimden sonra tahta iki kısma ayrılır. Öğrencilere temaşa ile modern tiyatronun farklılıklarının ne olduğu sorulur. Verilen cevaplardan doğru olanlar tahtaya yazılır.

Bu iki tür arasındaki geçişin nasıl olduğu ve yazarların fikri ve edebi yönü üzerine sınıfta soru cevap yolu ile tartışılır.

2. Etkinlik

Öğretmen daha önceden hazırladığı ve içerisinde benzetme ve istiarelerin bulunduğu tiyatro metinlerini 2 öğrenciye 1 tane gelecek şekilde sınıfa dağıtır ve içlerinden okumalarını ister. Öğrencilere anlamını bilmedikleri kelimelerin altlarını çizmelerini söyler. Daha sonra öğretmen metni belirlediği öğrencilerin tiyatro biçiminde sesli okumalarını ister. Öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri söylemelerini ister ve öğretmen bu kelimelerin anlamlarını örneklendirerek açıklar.

Okunan metin içerisinde benzetmelerin yer alıp almadığını, alıyor ise benzetmenin kaç ögesinin kullanıldığını tespit etmeleri için öğrencilere daha önceden hazırladığı benzetme öğeleri kartlarını 2 öğrenciye bir tane gelecek şekilde dağıtır ve doldurmalarını ister. Öğretmen gerektiğinde kısaca açıklama ve düzeltmeler yapar. (Öğrenciler tarafından doldurulmuş şekli Ek-6 bölümündedir.)

C. Değerlendirme

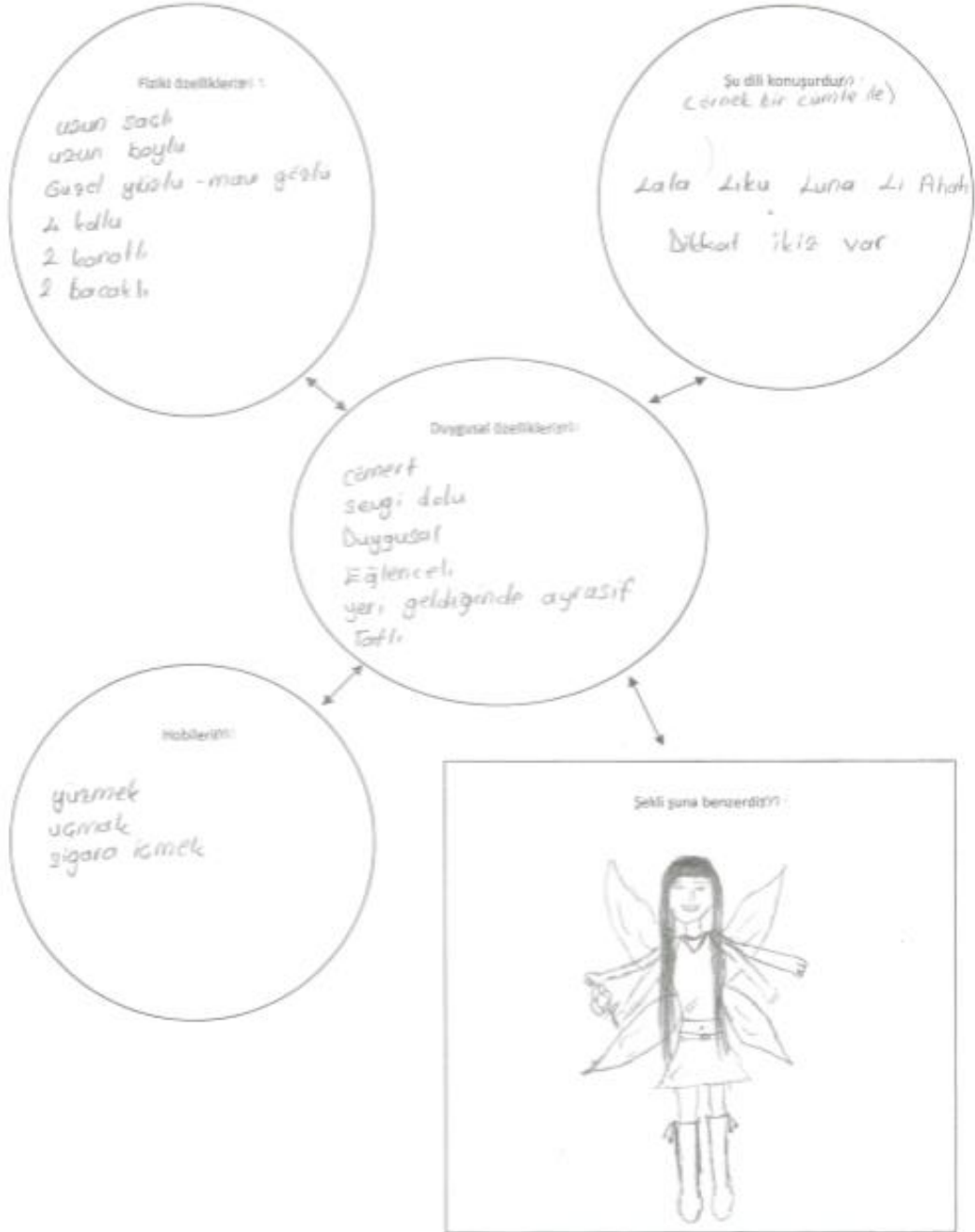
Öğrencilerden sözlü olarak istiare ile benzetme arasındaki bağın ne olduğunu açıklamaları ve kendi istiare örneklerini bir cümle içinde kullanmaları istenir.

EK-8

Türk Edebiyatı Dersi Etkinlik Örnekleri

KİŞİLEŞTİRME

Eğer dünyaya 150 yıl sonra gelecek bir Peri olsaydım:

KINAYE

Görsel	Anlatılmak istenen Deyim-atazözü	Kinaye vardır/yoktur (var ise tik, yok ise çarpı işareti)
	Geze girmek Gerçek X Mecaz ✓	X Kinaye yok.
	Hammoma giren Teller Gerçek ✓ Mecaz ✓	✓ kinaye var
	Fıyağını yorgana na göre uzat Gerçek ✓ Mecaz ✓	✓ kinaye var
	su içerken yılan bile dekurmaz Gerçek X Mecaz ✓	X kinaye yok
	İli ağır olmak Gerçek ✓ Mecaz ✓	✓ kinaye var

İSTİARE

(Savaşın en şiddetli döneminde bir asker ve komutanı dertleşmektedir.)

Komutan: Vatan yaralı bir asker gibi yorgun şimdi.

Yaralı bir Asker

Asker: Merak etmeyin komutanım aslan gibi askerlerimiz var.

Komutan: Aslanlarım benim! Sizler iyi ki varsınız.

Asker: Bu vatan için gerekirse ağaçlar bile savaşır.

Komutan: Ağaç askerler ha!

Asker: Elbette komutanım.

Komutan: Vatan bizim için ana gibidir. Şimdi anamızın bizim yardımımıza ihtiyacı var.

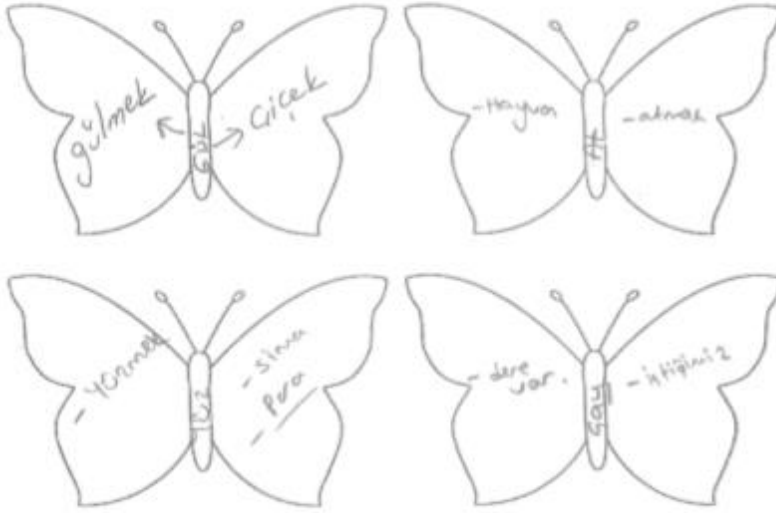
BENZETME ÖĞELERİ KARTI

METİNDE YER ALANA BENZETMELER	KAÇ ÖGE KULLANILMIŞ? (LÜTFEN İŞARETLEYİNİZ)	HANGİ ÖGE/ÖGELER KULLANILMIŞ?	İstiare Vardır/yoktur
Yaralı bir Asker gibi Yorgun vatan	☒ 1 ☒ 2 ☒ 3 ☒ 4	Benzetilen Benzetilen	X
Aslan gibi Asker	☒ 1 ☒ 2 ☒ 3 ☐ 4	Benzetilen Benzeyen aktı	X
Aslanlarım	☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	Benzetilen	✓
Ağaç Asker	☒ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	Benzeyen Benzetilen	X
Anamız	☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	Benzetilen	✓

CINAS

- 1) Gül gül dedi bülbül güle, gül gülmedi gitti
Bülbül güle, gül bülbüle yar olmadı gitti
- 2) Güle naz
Bülbül eyler güle naz
Girdim dostun başına
Ağlayan çok gülen az

Sesteş kelime	Şiirdeki cümle ve anlamı	Diğer anlamı ile bizim örneğimiz
Gül	- gülme - çiçek anlamı	Sen gül ben pıhtıya
Güle Naz	- gülen az - güle naz	Bu sene de gülenaz
Yar	- sevgili - yormak	Başka elimi yordum.

Yukarıdaki kelebeklerin pörsesine sesteş bir kelime yazarak karattlarına da kelimenin farklı anlamlarını yazınız.

BENZETME (YEŞBİLE)

Benzetmenin Öğelerini Bulalım			Örnek 1
Örnek Cümle: ^{benzer} Aslan gibi güçlü asker.			
Ne neye Benziyor?	Ne neye benzetiliyor?	Hangi yönden benziyor?	Hangi Edatla Benzetiliyor?
Asker	Aslan	Güçlülük	Gibi
Benzetmenin Öğelerini Bulalım			Örnek 2
Örnek Cümle: Zürafa kadar uzun öğrenci			
Ne neye Benziyor?	Ne neye benzetiliyor?	Hangi yönden benziyor?	Hangi Edatla Benzetiliyor?
Öğrenci	Zürafa	uzunluk	kadar
Benzetmenin Öğelerini Bulalım			Örnek 3
Örnek Cümle: Güneş gibi parlayan Araba			
Ne neye Benziyor?	Ne neye benzetiliyor?	Hangi yönden benziyor?	Hangi Edatla Benzetiliyor?
Araba	Araba	parlaklık	gibi

EK-9

Drama Dersi Değerlendirme Örnekleri

İletişim- Etkileşim Atölyesi Değerlendirme Formu:

Sınıf: 111A

Cinsiyet: Kiz

Yaş: 17

Canlılar birbirleri ile iletişim kurmasalardı ne olurdu?

Karışıklıklar olurdu. Sağlıklı iletişim kurulamazdı.
 Kimse kimseyi dinlemeyeceği için sorunlar olurdu.
 misal hastanede doktor bir yandan hemşire bir yandan hasta
 bir yandan konuşuyor. Hasta sorunlarını anlatamazdı. Doktor hastayı
 yonm eksikliği için eksik yada yanlış tedavi uygulardı.

Bir uzaylı ile iletişim kurma imkanınız olsa ilk sorunuz ne olurdu?

Geleceği görüp görmediğini sorardım.
 Çünkü sürekli hayatımı merak ediyorum.

Tanışma Atölyesi Değerlendirme Formu:

Sınıf: 11/c

Cinsiyet: Erkek

Yaş: 16

Bu Çalışmaların bana Arkadaşlarımla birlikte daha iyi bir ders işlene-
bileceğini öğrendi. Daha ilacımı yenebilme gibi yeni
özellikler kazandı.

gibi katkıları oldu.

Bu Çalışmalar Sayesinde Ders sadece sınıfta değil başka ortam-
larda işlenebileceğini öğrendim. Arkadaşlarımla olan
arkadaşlığımı kuvvetlendirdi.

öğrendim.

Bu Çalışmalar olmasaydı sınıfta sıkıcı bir şekilde hareketlessiz
ders işleyecektik. Daha iyi bir ortam göremeycektik.

EK-10
Uygulama Fotoğrafları
Hazırlık- Isınma

Balonla Tanışma Oyunu

Flamingo – Penguen Oyunu

Parazit Oyunu

Güven Yürüyüşleri

Grup Dinamiği Çalışmaları

Uyum – Birlik ve Ritim Çalışmaları

Canlandırma

Canlandırma öncesi fikir alışverişi

Benzetme ile ilgili doğaçlama

Cinas ile ilgili doğaçlama

Kişileştirme ile ilgili doğaçlama

İstiare ile ilgili doğaçlama

Kinaye ile ilgili doğaçlama

Değerlendirme

Benzetme ile ilgili değerlendirme

Cinas ile ilgili değerlendirme

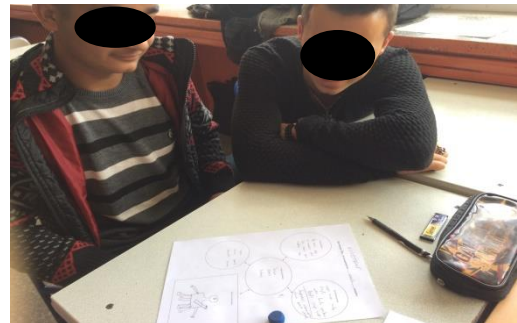
Kinaye ile ilgili değerlendirme

İstiare ile ilgili değerlendirme

İstasyon tekniği uygulanırken

Kişileştirme ile ilgili değerlendirme

EK-11

ÜRÜN (Tohum Dergisi)

Gilt 1, Sayı 1
Ocak, 2018

SÖZ SANATLARI GAZETESİ

 TOHUM

(Burdur Lisesi Öğrencileri Tarafından Yayımlanan Edebi Sanatlar Gazetesi)

MUKADDİME

 Her öğrencimizin elinde farklı bir tohum... Her biri toprakla buluşturacak elindekileri. Tek bir ürün çıkmayacak ortaya; çünkü biz farklılıklarımızla güzelsiz. Hayata farklı bir güzellik daha katabilmek için edebiyat alanını seçtik bu kez.

İlk insandan itibaren herkes sözlü ya da yazılı olarak bir şeyleri anlatma ihtiyacı hissetmiştir. Bundan dolayıdır ki gerek bilinci, gerekse de bilimsiz bir biçimde her insanın edebiyatla yolu kesilmektedir. Başlangıçta insanlar sadece iletişim kurabilmek için sözcükleri kullanırken, zaman ilerleyip sade bir anlatım yeterli gelmeyince, sözün etkinliğini arttırmak amacıyla "söz ile sanat yapma" anlayışı doğmuştur. Söz sanatları ya da edebi sanatlar olarak anılan kavramın ortaya çıkışı kısaca bu şekilde özetlenebilir.

Edebiyatın içerisinde güdererek daha da önem kazanan sanatlar, bakanlığımızın hazırladığı Türk Dili ve Edebiyatı öğretim programında da her sınıf düzeyinde yer almaktadır. Ayrıca üniversite giriş sınavlarında bu konudan sorular bulunmaktadır. Tüm bu özellikler dikkate alındığında edebi sanatların öğretimi, üzerinde önemle durulması gereken bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeple okulumuzda "Beşmeli Drama" dersi görmekte olan 11-A ve 11-C sınıflarında edebi sanatların drama yöntemi ile öğretimi üzerine çalışmalarımız bulduk. Toplamda 40'li aşkın sayıda edebi sanatın var olması nedeniyle bir sınırlandırmaya gitmek zorunda olduğumuzdan üniversite sınıflarında bugüne kadar en çok soru sorulan beş sanat üzerine çalışmalarımızı yoğunlaştırdık ve bu çalışmalar neticesinde toplamda bir "Tohum" attığımızı düşünüyoruz.

"Tohum"umuza can suyu vererek katkıda bulunan başta okul müdürümüz İbrahim Çetin'e, yardımlarını esirgemeyen Türk Dili ve Edebiyatı zümre öğretmenlerine ve tüm öğrencilerimize teşekkürü bir borç biliriz.

Eğlenerek okumanız ümidimizle...

Memiş ULUDAĞ
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

Not: Tüm bu çalışmalarınızda yardımlarını bizden bir an bile esirgemeyen Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Öğretim Görevlisi Yrd. Doç. Dr. Kenan Demirel'e, özel olarak teşekkürlerimi sunarım.

BURDUR LİSESİ DUYARLILIĞINI GÖSTERDİ

Bankamış Hareketi sırasında vatan uğrunda şehit düşen Mehmetgöklerimizi 100. yılında anmak için Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın katkısıyla Burdur Valiliği, Burdur Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü tarafından "Bankamış Şehitlerini Anma" programı düzenlendi.

Millî hususlar konusunda duyarlılığını daha önce defalarca gösteren Burdur Lisesi; idareci, öğretmen ve öğrencileriyle şehitlerimizi anmak için bu anlamlı yürüyüşe bayraklarıyla birlikte katıldılar.

BU SAYIMIZDA:

- OKUL MÜDÜRÜMÜZLE RÖPORTAJ.....2
- SÖZ SANATLARI.....3-7
- KARİKATÜRLER.....3-7
- ŞARKI SÖZLERİ.....8
- BULMACA.....9
- RESİMLERLE BİZ.....10

Eğitimidir ki, bir milleti ya özgür, bağımsız, şanlı, yüksek bir topluluk halinde yaşatır; ya da esaret ve sefaletle terk eder .

Sayın Müdürüm, sizi kısaca tanıyabilir miyiz?

İlk, orta ve lise eğitimimi Burdur'da tamamladım. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünü bitirdim. İlk görev yerim Tokat Merkez Sırasıyla Burdur Çeltikçi ve Burdur merkezde görev yaptım. Meslek hayatımda 7 yıl öğretmenlik, 23 yıl yöneticilik olmak üzere 30 yılı tamamladım.

Kısa süreli bir ayrılık yaşadığınızdan sonra okulunuza tekrar döndünüz. Bu süreç içerisinde okulunuzla ilgili hissettiklerinizi nelerdir?

Okulumuzda daha önce 7 yıl okul müdürü olarak görev yaptım. Kendi isteğimle okuldan ayrılmadım. Atama mevzuatı bunu gerektiriyordu. Kış ayrılmak istemedim. Ayrılmadan da çok üzüldüm. Son günümde bütün öğrencilerim ve öğretmen arkadaşlarım beni birlikte uğurladılar. Hatta tepki özerkim bile yaptık. O gün tüm öğrencilerimin genzerinin önünde toplanması ve veda konuşması yapıldıktan sonra bir şekilde hürürlü parlı çalmaları beni çok etkiledi. Sevdiğim ve sevildiğim yere dönmek çok hoş bir duygu.

Eğitim sizin için ne ifade etmektedir?

Eğitim, beşikten mezara kadar kesintisiz devam eden bir süreçtir. Eğitimi sadece okulda verilen bir etkinlik olarak düşünmek gerekir. Evde, sokakta, sokağın çevresinde, okulda kazanılan tüm davranışlar eğitimin bir parçasıdır. Okuldaki eğitimcilerin görevi ise kişiyi hayata hazırlamaktır. Okulda verilen eğitimin diğerlerinden farklı daha planlı, amaçları ve kaynakları yapılarla belirlenmiş ve belli bir amaçla hedeflenmiştir.

Sizce eğitim-öğretimin olmazsa olmaz üç maddesi nedir?

Eğitimin bileşenleri yani paydaşları öğrenci-öğretmen ve ailedir. Eğitim öğretim sürecinde bu üç paydaş etkileşim halinde ve birbirlerini tamamlar. Bir öğrenci 24 saatini yaklaşık 8 saatini okulda geçirirken kalan 16 saatini ailesi ve çevresiyle geçirmektedir. Bu üç bileşen eğitim öğretimin olmazsa olmazlarıdır.

Okulumuzun sosyal etkinlikleri ile ilgili ne düşünüyorsunuz?

Sosyal etkinlikler hem bixim hem de öğrencilerinin arzu ettiği seviyede değil. Aynı sorun hemen hemen tüm okullarda var. Bunun en önemli sebebi gerek ortaokul sonu, gerekse lise sonunda bir üst öğrenim için yapılan mesleki sınavlar. Sınav maratonu öncelikle aileleri etkiliyor ve çocuklarının okul içi veya okul dışı etkinliklere katılmasına izin vermiyor. Bunun yanında günlük ders saatinin fazla olması, okuldaki yetiştirme kursları gibi sebepler sosyal etkinlikleri olumsuz etkiliyor. Tüm bunlara rağmen bu dönem birçok etkinlik yapıldı. Ancak bunların en önemlileri tüm idareci öğretmen öğrenci ve personelinin katılımıyla gerçekleştirilen "Berece" turnuvası ve "Ternis Okul, Ternis Çevre" etkinlikleriydi.

Sosyal etkinliklerin artırılması için ne yapılabilir?

Sosyal etkinlikler okul yönetimi istediği diye yapılmaz. Talep öğrencilerden gelmeli, okul yönetimi de bu isteğe ortam hazırlamalı. Okulda çeşitli kurullar var. Mesela Okul Öğrenci Meclisi ve sınıf temsilcileri var, onar kurulu var, öğrenci kulüpleri var.

Öğrenciler kendi aralarında örgütlensin, isteklerini bu kurullara iletir. Bu kurullar da okul yönetimine istekleri iletir hatta bazı olayları. Hiçbir okul yönetimi böyle devgütlü bir isteğe dayanamaz kalmaz.

OKUL MÜDÜRÜMÜZ İBRAHİM ÇETİN İLE RÖPORTAJ

Bir tarih öğretmeni olarak edebiyat ve tarih ilişkisini nasıl yorumluyorsunuz?

Tarih, insan topluluklarının yaşadıklarından, ilişkilerinden ortaya çıkan bir bilim dalı. Ancak yaşamışların da yazdığı dokümanlar sonraki nesillere aktarılması gerekir. Bu da etkili ve güzel söz söyleme sanatı olan edebiyatın alanı.

Geçmişte yaşananların gelecek nesillere doğru, net ve etkileyici aktarılması edebiyata, edebiyatçıların görevi. Her ne kadar bunu tarihçiler yapar da bunu edebiyatın ilkerleri içinde yaparlar. Yani yazan yazana sadık kalacak.

Okulumuzda bir edebî sanatlar gazetesi çıkarmaya hedefliyoruz. Edebî sanatlar ile ilgili hatırladığınız - bildiğiniz bir kavram var mı?

Edebî sanatlar hakkında çok ayrıntılı bilgim yok. Benzetme, kişileştirme gibi şeyler kalıplaşmış. Ancak "Az sözle çok şey anlatma" olarak tanımlanan edebî sanatlar denince şiirler, halk arasında kullanılan deyişler ve atasözleri geliyor aklıma. Etkileyici, selma güçlü ve doğrudan hedefli yönlük. Şahsen günlük hayatta ve okulda özellikle atasözleri, deyim ve bazı sözleri çok kullanırım. Mesela sorumsuz, görevini yapmayan, yerine getirmesi gereken sorumlulukları konusunda lakayt davranan biri için "Adama sormayın, eşinin adı ne diye? Göçmeneye gönlüm yoktu, adımı da sormadım demis." atasözünü çok kullanırım. Karşılığını doğruca suçlamıyor, incitmeden mesaj veriyor. Türkçemizi bu konuda çok zengin ve bu zenginliklerin bir kısmı da edebî sanatlar yoluyla oluşuyor sanırım.

Deneyimli bir yönetici olarak bix öğrencilere ne tür tavsiyeleriniz var?

Akıllı öğrencilere verilecek çok tavsiyem var. Ancak 30 yıllık meslek hayatımda edindiğim en önemli tecrübelerden biri öğretmen öğrencisine, anne baba çocuğuna hangi tavsiyede bulunursa bulunsun, çocuğın yaşaması, görmesi, tecrübe etmesi gerektiriyor. 40-50 yaşına hayat algısı, yaşam tecrübesine dayanarak 15-16 yaşındaki bir çocuğa tavsiyede bulunmak, öğüt vermek çok etkili olmuyor. Bu sebeple tavsiyelerim dar anlamda günü kurtaran değil genel manada olabilir. Öncelikle hedefinin olsun! Kapasitenizi ve yeteneklerinizi bilin! Başkalarının ne istediği değil sizin ne istediğinizi unutmayın! Çok çalışarak değil planlı çalışarak başarılabiliyorsunuz. Her yaşın gereği ne ise onu yaşayın! Çocuklukta çocuk gibi, gençlikte genç gibi, yetişkinlikte yetişkin gibi... Hayatta en önemli hazine zaman olduğuna unutmayın!

BENZETME (TEŞBİH)

BENZETME NEDİR?

Anlamı güçlendirmek amacıyla, aralarında ortak nitelik bulunan iki varlık ya da kavramdan, benzetme yönü bakımından zayıf olanın güçlü olana benzetilmesidir.

Benzetmenin dört ögesi vardır:

1. Benzeyen: Özellikle zayıf olan
2. Kendisine Benzetilen: Güçlü olan
3. Benzetme Yönü: Aktarılan özellik
4. Benzetme Edatı: benzetmeyi sağlayan edat.

Bu öğelerden iki ikisi benzetmenin asıl öğeleridir. Benzetme yönü ve benzetme edatı yardımcı öğelerdir. Yardımcı öğeler kullanılmadan da benzetme gerçekleştirilebilir.

Örnek: "Cennet gibi güzel vatan"

Bir benzetmede bu dört öğe her zaman bir arada bulunmayabilir.

Ayrıntılı (Tam) Teşbih:

Dört ögesi de bulunan benzetmedir.

Örnek:

Ah bu türküler, köy türküleri
Ana sütü gibi candan
Ana sütü gibi temiz.

Benzeyen: Köy türküleri
Kendisine benzetilen: Ana sütü
Benzetme yönü: Temiz ve candan olması
Benzetme edatı: Gibi

Kısaltılmış teşbih:

Benzetme yönü bulunmayan benzetmedir.

"Kutu gibi bir dairede oturuyor."

Benzeyen: daire
K. Benzetilen: kutu
Benzetme Edatı: gibi
Benzetme yönü: yok

Pekiştirilmiş teşbih:

Benzetme edatı bulunmayan benzetmedir.

"Bir siyah kadındır kaldırımlarda gece."

Benzeyen: gece
K. Benzetilen: kadın
Benzetme Yönü: siyahlık

Teşbih-i Belîğ:

Benzeyen ve kendisine benzetilenle yapılan benzetmedir.

"Selviler içinde bir alevdir Emir Sultan."

Benzeyen: Emir Sultan
Kendisine Benzetilen: Bir alev

BİZİM ÖRNEKLERİMİZ

Anı gibi çalçıkan içki
Kartal gibi çocuk
Beton Furkan
Kaplana gibiyim
Melek gibi güzel annem
Beşiktaş kadar güçlü Barcelona
Tarihan diğili Mustafa
Kanguru kadar zıplayan şeyk
Laylak gibi uzun adam

İSTİARE (EĞRETİLEME)

İSTİARE NEDİR?

Kelime anlamı "ödünç alma"dır. Edebiyatta bir sözcüğü, geçici olarak bir başka sözcük yerine kullanma sanatına **istiare** denir. İstiare, benzetmenin iki unsurundan sadece birisinin kullanılması ile yapılır. Benzetmenin iki temel unsuru vardır. Bunlar benzeyen (zayıf olan) ve kendisine benzetilendir (kuvvetli unsur).

İstiarede benzetme ilgisi söz konusudur. Örneğin cesur bir insana benzerlik ilişkisi ile "aslan" denmesi bir istiaredir. Çünkü "aslan" hayvanlar arasında cesareti ile ünlüdür. Bu örnekte olduğu gibi, benzerlik ilişkisi ile bir insana aslan denildiğinde, istiare yapılmış olur. Yine "tilki" çok kurnaz bir hayvandır. Kurnazlık bakımından bir kişi ile tilki arasında benzerlik ilişkisi kurulabilir.

Açık İstiare: Benzetmenin iki temel unsurundan sadece kendisine benzetilenin (kuvvetli unsur) kullanılması ile yapılan istiaredir.

Kapalı İstiare: Benzetmenin iki temel unsurundan sadece benzeyenin (zayıf unsur) söylenmesi ile yapılan istiareye kapalı istiare denir. Kişileştirme olan her yerde kapalı istiare de vardır çünkü insan dışı varlık insan özelliği taşıyor fakat "kendisine benzetilen" olan insan, söylenmez.

"Kardeşi tilki gibi kurnaz biridir." cümlesinde benzetme vardır.

Benzeyen: kardeş
Kendisine benzetilen: tilki
Benzetme yönü: kurnazlık
Benzetme edatı: gibi

Ama biz bu benzetmede iki temel öğeden birini, kardeş sözcüğünü, çıkardığımızda istiare sanatı oluşur.

"Ona dikkat et, çok tilkidir, seni aldatabilir," cümlesinde bir kişi tilkiye benzetilmiş, ama benzeyen (insan) söylenmemiş; sadece kendisine benzetilen (tilki) söylenmiş, böylece istiare yapılmıştır.

BİZİM ÖRNEKLERİMİZ

Sen benim çiçeğimsin.
Bebeğim hoş geldin.
Babam bana "Aslanım!" dedi.
Vay çakal vay!
Tam bir odunsun.
Bir kardelensin benim için.

TEŞHİS (KİŞİLEŞTİRME) VE İNTAK (KONUŞTURMA)

TEŞHİS VE İNTAK NEDİR?

İnsan dışındaki varlıklara insan özelliği verme sanatına teşhis (kişileştirme) denir. Kişileştirmede insan dışındaki varlıklara ağlama, mutlu olma, üzülme, kızma gibi insana özgü nitelikler aktarılır.

İnsan dışı varlıkların konuşturulmasına ise İntak (konuşturma) denir. İntak olan her yerde teşhis de vardır; çünkü konuşmak insana özgü bir davranıştır. Muhabbet kuşu, papağan gibi hayvanların çıkardığı sesler ise konuşma değil tekrardan ibarettir.

Bu sanatlar edebiyatta daha çok fabel türünde kullanılır.

SAĞIR KURBAĞA

Kurbağalar bir gün yarışma düzenlemiş. Hedef; çok yüksek bir kulenin tepesine çıkmakmış. Bir sürü kurbağa da arkadaşlarını seyretmek için toplanmış ve yarış başlamış. Gerçekte seyirciler arasında hiç biri yarışmacıların kulenin tepesine çıkabileceğine inanmıyormuş. Sadece şu sesler duyulabiliyormuş: "Zavallılar! Hiçbir zaman başaramayacaklar!"

Yarışmaya başlayan kurbağalar kulenin tepesine ulaşamayınca teker teker yarış bırakmaya başlamışlar. İçlerinden sadece bir tanesi inatla ve yılmadan kuleye tırmanmaya çalışıyormuş. Seyirciler bağırarak devam ediyorlarmış: "Zavallılar! Hiçbir zaman başaramayacaklar!"

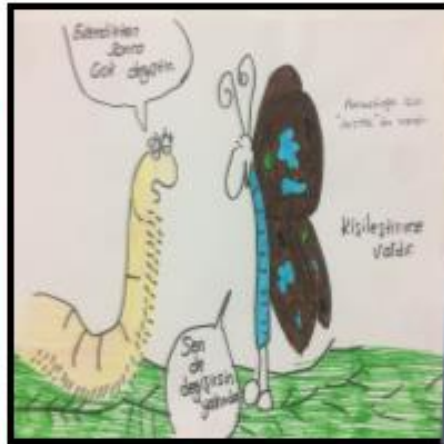
Sonunda bir tanesi hariç, hepsinin ümitleri kırılmış ve bırakmışlar. Ama kalan son kurbağa büyük bir gayret ile mücadele ederek kulenin tepesine çıkmayı başarmış. Diğerleri hayret içerisinde bu işi nasıl başardığını öğrenmek istemişler. Bir kurbağa ona yaklaşmış ve sormuş: "Bu işi nasıl başardın?" diye. O anda farkına varmışlar ki kuleye çıkan kurbağa sağırmış!

Siz de, hayallerinizi gerçekleştiremeyeceğinizi söyleyen söz ve kişilere karşı hep sağır kalın. Olumsuz düşünen insanları duymayın!...

BİZİM ÖRNEKLERİMİZ

Raylar gülüyordu üstünden geçen trenlere.
Ağaç toprağa sınımsı sarıldı.
Dağlar bile acıdı halime benim.
Ben değil geceler sarhoş.
Kalem kağıda aşkını haykırıyordu.

Bir gece yıldızlar dedikodu yapmaya başladı. Kutup yıldızı: "Küçük ayı gene yanlış yerde durmuş." deyince diğer yıldızlar dayanamayıp bastılar kahkahayı.

CİNAS

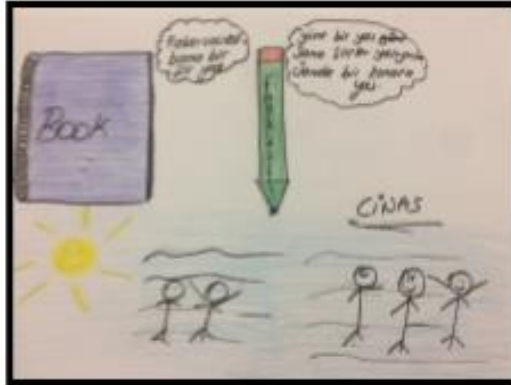
CİNAS NEDİR?

Yazılışları ve okunuşları aynı olup farklı varlık, kavram ve anlamları karşılayan sözcükleri bir arada kullanma sanatına cinas denir. Cinaslı sözcükler genellikle mısra sonlarında kullanılır.

Cinas Sanatına Örnekler:

*"Karşımda duran yüce dağlar
Ayrılık yüreğimi dağlar"*

Bu beyitte "dağlar" sözcüklerini inceleyelim. Dilimizde "yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli yamaçlarıyla çevresine hâkim ve oldukça geniş bir alana yayılan bölümleri" anlamında "dağ", bir de "yaralamak", "acıyı yüreğine işlemek" anlamında "dağlamak" sözcüğü vardır. Şair, yazım bakımından aynı seslerden oluşan, farklı varlık ve kavramları karşılayan bu "dağlar" sözcüklerini kullanarak cinas yapmıştır.

BİZİM ÖRNEKLERİMİZ

Bu şehirdeki bütün yollar
Seni ancak yüreğime yollar

☆ ☆ ☆

Kafama gelen bir taştı
Benim derdim beni aştı

☆ ☆ ☆

Bu karanlıkta seni beklerim
Sen de bana bir kere gül
Alsam seni, çekip gitsen buradan
Uzatsam sana bir beyaz gül

☆ ☆ ☆

Yüzünde var bir ben
Sana bir bakıyorum aynı ben

☆ ☆ ☆

İlkbahardan sonra geldi yaz
Çok özledim beri bir mektup yaz

Güle naz

Bülbül eyler güle naz

Girdim dostun bağına

Ağlayan çok gülen az

Çocukken herkes bir sanatçıdır,

zor olan yetişkinen sanatkar kalabilmektir. (Pablo Picasso)

KİNAYE

KİNAYE NEDİR?

Sözü kapalı bir şekilde anlatma sanatına kinaye denir. Bunun için şair, hem gerçek hem de mecaz anlama gelen sözcüklerden yararlanır. Sanatçı, bir sözcüğü hem gerçek hem de mecaz anlama gelecek şekilde kullanarak anlatımda kinayeden yararlanır. Kinayede bir gerçek bir de mecaz anlam bulunur. Ancak sözcüğün mecaz anlamı, gerçek anlamını bastırmış durumdadır. Buna rağmen söyleyişte gerçek anlamın anlaşılmasına engel olacak bir durum yoktur. Bu söz sanatı sözün açıkça söylenmesinin hoş olmadığı durumlarda alay, şaka ve sitem için kullanılır. Böylece asil amaç, dolaylı olarak söylenmiş olur.

BİZİM ÖRNEKLERİMİZ

Ali zor bir işe girişti ama bundan şikayet edemez. Sonuçta hamama giren terler.

Sen bana şaka yapma! Senin elin çok ağır.

Ayağımı yorganına göre uzatmazsan olacağı buydu.

Ben bu işe küçükken başladım. Ne de olsa ağaç yaşken eğilir.

Örneğin bir insan için "O, eli uzun biridir." dediğimizde aslında onun "hırsız" olduğunu vurguluyoruz. Ama gerçekte bu kişinin eli gerçek anlamda boyut olarak uzun olabilir.

Yine cömert kişiler için "eli açık" ifadesini kullanırız. Gerçekte kişinin eli açık olabilir; ama burada esas anlatılmak istenen sözcüğün mecaz anlamında gizlidir. "Eli açık" sözü ile kişinin cömertliğine vurgu yapmaktayız.

Karikatürler 11-C sınıfından Adile, Hilal, Beda Sultan, Ezgi ve Ayşe'ye ait olup öğretmenler tarafından çizilmiştir.

Sanatların araştırılmasında İsa Yaşar, Murat, Mustafa Mert ve Hakan görev almıştır.

ŞARKILAR İLE SANATLAR

SANATLARIN RAP HALİ

Teşbihin vardır dört ögesi:
Benzetme edatı, benzeyeni,
Benzetme yönü, benzetileni.
Sadece kullanırsak benzeyeni,
Aramamız lazım istiareyi.
Kapalısı, açığı var iki çeşidi,
Eğer olursa sadece benzetileni,
O zaman olur açık istiaresi.
Sorularda gelirse düşünme neydi,
Kişileştirme varsa kapalı istiareydi.
Cinasın da biliriz her özelliğini,
Kısaca bir kelimenin eş seslisi.
Hepsini öğren ya da bir kenara yaz!
Öğrenirsen sanatları gezersin bir yaz.
"Yaz" işte burada cinas örneği.
Lazımsa bize hem mecazı hem gerçeği,
Hiç zorlanmana gerek yok bu işin kinayesi.
Deyim atasözlerinde çoktur benzeri.
Düşünelim o zaman:
Atılan ok geri dönmez gözüm!
Harbiden de öyle var bir gerçeği özün,
Mecazı ise: Dönüşü yoktur söylenen sözün.

ARSIZ PALA
(Ezgi Pala 11-C)

HAYATI TEŞBİH YAPMIŞIM

Hayatı teşbih yapmışım benzetiyormuşum,
Dört ögesi varmış biliyormuşum,
Benzeyen, benzetilen; yönü ve edatı,
Hepsini kullanıp tam teşbih yapıyormuşum.

Dördü fazla gelirse birini kullan,
Benzeyen ya da benzetilen olan,
Sadece birini kullanıyorsam,
İşte şimdi istiare yapıyormuşum.

Hamama giren elbet terliyor derler,
Gerçekten de hamama giren kişi terler,
Ama bir de vardır mecaz anlamı,
İkisini de kullanıp kinaye yapıyormuşum.

Ağaçlar böcekler güldü halime,
Bulutlar gözyaşı döktü önüme,
Çiçekler de sordu : "Ah! Bu halin ne?"
Hem kişileştirip hem de konuşturuyormuşum.

Bazı sözlerin vardır iki anlamı,
Hiç düşünme: "Hangisini kullanmalı?"
İkisini de dize sonunda kullan,
Böylelikle cinas yapıyormuşum.

İsa Doğan Bilgiç (11- C)

İsa Koyuncu (11- C)

M. Cihat Levent (11- C)

Rezul Kaya (11- C)

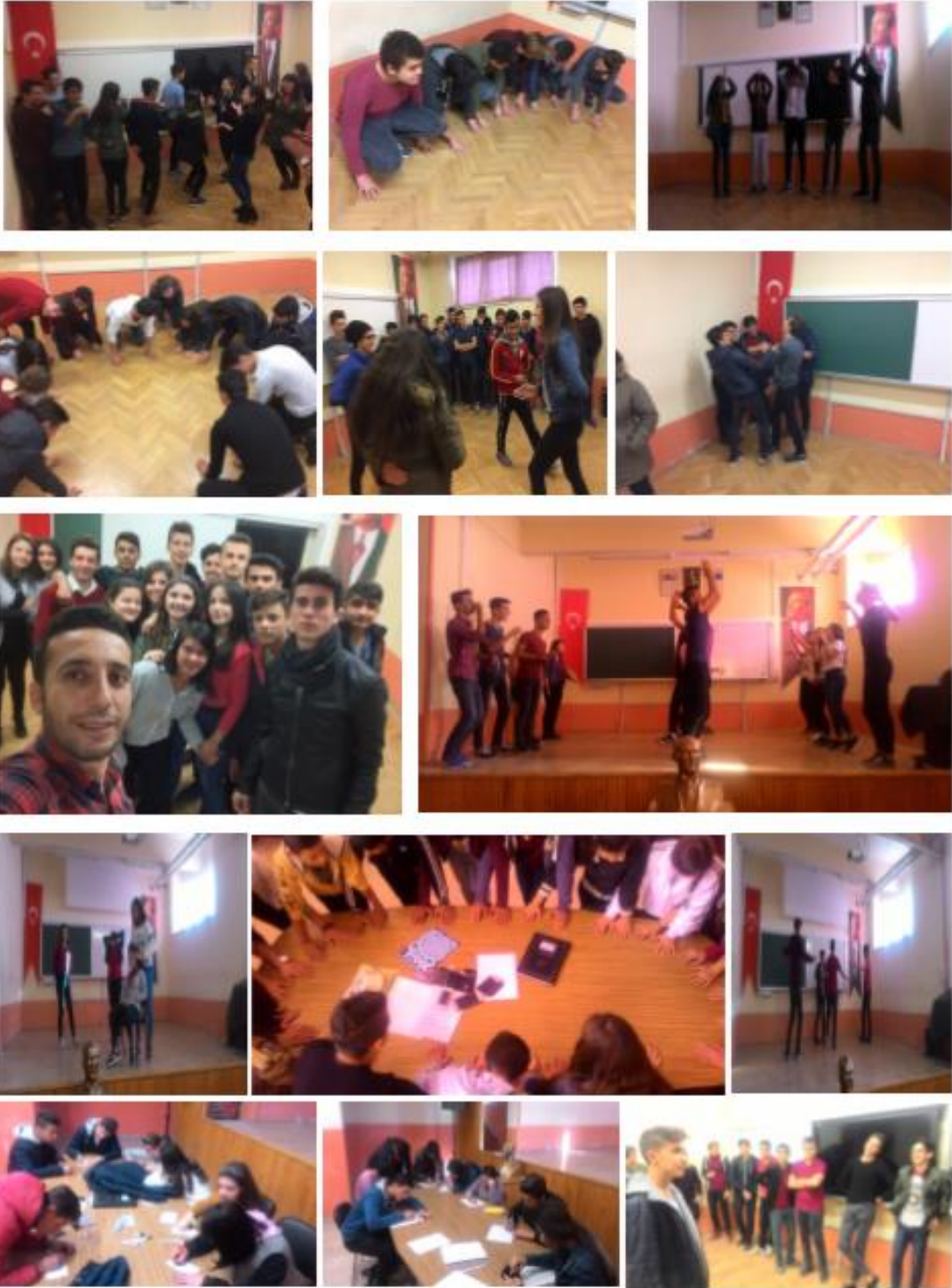
BULMACA İLE SANATLAR

E	K	T	R	B	Ö	E	Y	K	J	K	E	Z	Z	T
M	G	İ	G	E	Ü	A	U	L	H	A	R	A	C	E
İ	T	J	N	T	Ç	Z	T	Ş	G	P	T	S	V	Ş
N	R	K	A	A	S	C	Y	Ğ	F	A	R	D	V	B
E	E	L	Z	G	Y	B	E	İ	D	L	T	F	B	İ
N	A	Ş	S	Y	O	E	R	Ş	S	İ	Y	H	N	H
U	S	İ	X	T	U	N	S	L	A	İ	U	J	M	İ
R	H	E	D	İ	Y	Z	T	K	E	S	İ	K	Ö	B
B	D	R	C	O	R	E	G	J	R	T	O	L	Ç	E
U	T	A	F	Ğ	F	T	B	H	T	İ	P	Ş	İ	L
Ğ	E	S	V	P	E	M	H	G	Y	A	Ğ	İ	İ	İ
S	Ş	Q	G	İ	H	E	J	F	U	R	Ü	Ğ	Ş	Ğ
E	B	D	B	Ü	G	F	U	D	İ	E	Ş	P	L	A
G	İ	E	N	Ç	Ğ	T	L	S	U	T	L	O	K	S
T	H	W	H	Ö	P	E	E	A	O	T	H	İ	J	D
E	Z	T	M	Q	T	U	R	E	P	D	J	U	H	F
Y	D	V	J	A	Ç	İ	K	İ	S	T	İ	A	R	E
M	F	C	Ö	S	H	J	G	R	Ş	D	F	Y	G	G
D	G	X	K	D	A	O	J	K	Ğ	T	D	T	F	H
Ö	H	Z	Ç	F	G	P	U	İ	Ü	İ	S	R	D	J
C	İ	N	Ş	Ö	Ç	T	İ	L	O	Y	A	E	S	Y
Y	L	M	K	İ	Ş	İ	L	E	Ş	T	İ	R	M	E
C	Ş	Ö	Ü	J	Q	J	O	L	U	T	F	E	A	P

- 1- Zayıf olan bir varlığın güçlü olana benzetilmesi ile yapılan sanat hangisidir?
- 2- 'Sokaktaki aç kediler , yalnızlığın türküsünü söylüyordu.' Bu cümledeki söz sanatını bulmacada bulunuz ?
- 3-Benzetmenin sadece benzeyen ögesi ile yapılan sanat hangisidir?
- 4- Kişileştirmenin olduğu her yerde bu sanat da vardır.
- 5- Benzetmenin sadece iki ögesi (Benzeyen+ K. Benzetilen) kullanılarak yapılan türü nedir?
- 6- Bu bulmacayı hazırlayan iki öğrencinin isimleri. (11-C sınıfından)

DRAMA DERSİNDEYİZ

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Memiş ULUDAĞ

Doğum Yeri ve Tarihi: Afyonkarahisar / Dinar - 1985

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Gazi Üniversitesi Çorum Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (2003-2007)

Yüksek Lisans Öğrenimi :

- a) Tezsiz Yüksek Lisans: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Pedagojik Formasyon Tezsiz Yüksek Lisans Programı (2007-2008)
- b) Tezli Yüksek Lisans: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretimi Programı (2014 - ...)

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri: Eurasian Conference on Language & Social Sciences (ECLSS) konferansında “Türk Edebiyatı ve Dil Anlatım Derslerinin Öğretme-Öğrenme Sürecinin Betimlenmesi” başlıklı araştırma (Haziran 2018)

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar: Milli Eğitim Bakanlığı (2008-...)

İletişim

E-Posta Adresi: mehmet0785@hotmail.com

Tarih: 15.10.2018